
RAPORT O SYTUACJI

MIKRO I MAŁYCH FIRM

W ROKU 2010

RAPORT O SYTUACJI MIKRO I MAŁYCH FIRM W ROKU 2010

BANK PEKAO SA

Member of UniCredit Group

Raport został przygotowany przez Bank Pekao SA we współpracy z PBS DGA Sp. z o.o.

Po stronie Banku Pekao SA w przygotowaniu raportu uczestniczyli:

Dariusz Chrastina

Jakub Fulara

Tomasz Kierzkowski

Wojciech Matysiak

Marcin Mrowiec

Tomasz Pasternak

Anna Stasiak

Po stronie PBS DGA Sp. z o.o. w przygotowaniu raportu uczestniczyli:

dr hab. Julita Wasilczuk

Tomasz Woźniczka

Projekt sfinansowany z grantów Komisji Europejskiej przekazanych Bankowi Pekao SA
w ramach programu SME Finance Facility

Warszawa, grudzień 2010

SPIS TREŚCI

SŁOWO WSTĘPNE.....	7
I STRUKTURA RAPORTU.....	9
II METODOLOGIA BADAŃ.....	9
1. Metodologia.....	9
2. Narzędzie badawcze.....	11
3. Konstrukcja indeksu (wskaźnika koniunktury).....	12
III OGÓLNA SYTUACJA GOSPODARCZA.....	12
IV OGÓLNA SYTUACJA GOSPODARCZA MIKRO I MAŁYCH FIRM.....	21
V WYNIKI BADANIA MIKRO I MAŁYCH FIRM W ROKU 2010 – POZIOM OGÓLNOPOLSKI.....	29
1. Prezentacja Ogólnego Wskaźnika Koniunktury Mikro i Małych Firm.....	29
2. Ocena sytuacji gospodarczej przez mikro i małe firmy.....	32
3. Sytuacja finansowa mikro i małych firm.....	35
4. Zatrudnienie w mikro i małych firmach.....	37
5. Dostępność zewnętrznego finansowania dla mikro i małych firm.....	39
6. Inwestycje mikro i małych firm.....	43
7. Eksport mikro i małych firm.....	51
8. Innowacyjność mikro i małych firm.....	54
9. Ocena otoczenia biznesu przez mikro i małe firmy.....	58
VI PODSUMOWANIE.....	64
VII ANEKS STATYSTYCZNY – ZESTAWIENIE WIELKOŚCI WSKAŹNIKÓW KONIUNKTURY WEDŁUG WIELKOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW, REGIONU ORAZ BRANŻY.....	70

SPIS MAP

Mapa 1	Produkt krajowy na mieszkańca w 2008 roku w województwach.....	13
Mapa 2	Stopa bezrobocia rejestrowanego według województw na koniec października 2010.....	15
Mapa 3	Udział nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw w poszczególnych województwach w 2008 roku.....	17
Mapa 4	Udział firm mikro i małych w ogólnej liczbie tych firm w Polsce według województw.....	23
Mapa 5	Pracujący w przedsiębiorstwach aktywnych na 1000 mieszkańców w 2008 r.....	26
Mapa 6	Udział MSP w nakładach inwestycyjnych przedsiębiorstw, w roku 2008.....	28
Mapa 7	Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm.....	30
Mapa 8	Ocena sytuacji gospodarczej.....	32
Mapa 9	Ocena sytuacji branży.....	33
Mapa 10	Ocena sytuacji firmy.....	34
Mapa 11	Ocena przychodów mikro i małych firm.....	35
Mapa 12	Ocena wyniku finansowego firmy (zysk lub strata).....	36
Mapa 13	Ocena długości oczekiwania na zapłatę za sprzedane towary/usługi.....	37
Mapa 14	Ocena zatrudnienia w firmie.....	38

Mapa 15	Ocena dostępności zewnętrznego finansowania dla firmy	40
Mapa 16	Ocena wielkości wydatków inwestycyjnych firmy	45
Mapa 17	Ocena przychodów z eksportu wyrobów lub usług przez firmę	52
Mapa 18	Ocena jakości usług świadczonych przedsiębiorcom przez lokalną administrację....	59
Mapa 19	Ocena uciążliwości kontroli działalności gospodarczej.....	60
Mapa 20	Ocena jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów	61
Mapa 21	Ocena korzyści z przynależności do organizacji biznesowej	62

SPIS TABEL

Tabela 1	Struktura próby.....	11
Tabela 2	Dynamika wzrostu poziomu inwestycji dla przedsiębiorstw według grup wielkości ...	27
Tabela 3	Ogólny wskaźnik koniunktury – wielkość firmy i branża	31
Tabela 4	Oceny sytuacji branży - wielkość firmy i branża	34
Tabela 5	Ocena zatrudnienia – wielkość firmy i branża.....	39
Tabela 6	Ocena dostępności zewnętrznego finansowania – wielkość firmy i branża.....	41
Tabela 7	Ocena wydatków inwestycyjnych – wielkość firmy i branża	46
Tabela 8	Przedmiot wydatków inwestycyjnych – ostatnie 12 miesięcy	47
Tabela 9	Przedmiot wydatków inwestycyjnych – przyszłe 12 miesięcy.....	48
Tabela 10	Źródła finansowania inwestycji – ostatnie 12 miesięcy.....	50
Tabela 11	Źródło finansowania inwestycji – przyszłe 12 miesięcy	51
Tabela 12	Ocena przychodów z tytułu eksportu – wielkość firmy i branża	53
Tabela 13	Źródło finansowania innowacji – ostatnie 12 miesięcy	57
Tabela 14	Źródło finansowania innowacji – przyszłe 12 miesięcy.....	58
Tabela 15	Usługi świadczone przez firmy zewnętrzne	63

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1	Dynamika PKB w latach 2007-2011 (prognozy).....	12
Wykres 2	Stopa rejestrowanego bezrobocia	14
Wykres 3	Inflacja	16
Wykres 4	Inwestycje.....	16
Wykres 5	Podstawowe stopy procentowe Banku Centralnego w okresie 2007-2010.....	18
Wykres 6	Średnioważone kursy € w złotych 2007-2010.....	19
Wykres 7	Wskaźnik koniunktury GUS w przemyśle, budownictwie, handlu i transporcie.....	20
Wykres 8	Liczba i dynamika firm według grup wielkości (w tys.)	22
Wykres 9	Dynamika zmian w liczbie firm wg grup wielkości w latach 2007-2010.....	23
Wykres 10	Struktura przedsiębiorstw wg sekcji PKD w 2008 r.	24
Wykres 11	Udział firm z różnych kategorii wielkości w zatrudnieniu w roku 2008.....	25
Wykres 12	Dynamika zmian zatrudnienia w firmach według klas wielkości.....	25
Wykres 13	Udział firm według grup wielkości w łącznych inwestycjach w roku 2008.	26

Wykres 14	Struktura nakładów na środki trwałe według źródeł finansowania w 2008 roku.....	27
Wykres 15	Wynik finansowy brutto wg klas wielkości w latach 2006-2008 w mld zł.....	28
Wykres 16	Źródła finansowania firmy	41
Wykres 17	Przyczyny finansowania firmy ze środków własnych	42
Wykres 18	Ponoszenie przez firmy wydatków inwestycyjnych	44
Wykres 19	Wielkość wydatków inwestycyjnych.....	49
Wykres 20	Eksport wyrobów lub usług przez firmę	52
Wykres 21	Innowacja produktowa	54
Wykres 22	Innowacja procesowa	55
Wykres 23	Wartość wydatków na innowacje	56
Wykres 24	Przynależność do organizacji biznesowych.....	61
Wykres 25	Korzystanie z usług firm zewnętrznych	63

SŁOWO WSTĘPNE

Szanowni Państwo!

Z przyjemnością przekazujemy do Państwa rąk „Raport o sytuacji mikro i małych firm w roku 2010”. Jest to pierwszy raport Banku Pekao SA poświęcony tej tematyce, prezentujący wyniki badania opinii przedsiębiorców w zakresie oceny sytuacji gospodarczej i finansowej mikro i małych firm, otoczenia biznesu i warunków prowadzenia działalności gospodarczej.

Raport został przygotowany przez Bank Pekao SA we współpracy z renomowaną firmą badawczą PBS DGA Sp. z o.o. na podstawie blisko 7 tysięcy wywiadów z właścicielami mikro i małych firm w całej Polsce (przy zachowaniu reprezentatywności na poziomie poszczególnych branż, województw i grup powiatów).

Badanie koncentrowało się na sytuacji mikro i małych przedsiębiorstw, czyli firm zatrudniających do 49 pracowników. W skali kraju to ponad 1,7 miliona przedsiębiorstw mających istotny wkład w tworzenie produktu krajowego brutto w Polsce. Badania mikro i małych firm są stosunkowo nieliczne, a większość dostępnych opracowań dotyczyła całego sektora MŚP.

Na podkreślenie zasługuje aktualność wyników badań i samego Raportu, szczególnie ważna w dynamicznie zmieniającej się sytuacji gospodarczej i ekonomicznej – wywiady z firmami były prowadzone we wrześniu i październiku 2010 roku.

Po raz pierwszy prezentujemy syntetyczne mierniki w postaci **Ogólnego Wskaźnika Koniunktury Mikro i Małych Przedsiębiorstw** oraz szerokie spektrum opinii właścicieli mikro i małych firm na temat różnych aspektów prowadzenia działalności gospodarczej **w ostatnich 12 miesiącach i perspektyw na 2011 rok**. Dzięki jednolitej metodologii przedstawiania wyników badania, będą Państwo mogli prześledzić opinie firm na temat m.in. ich sytuacji finansowej, poziomu zatrudnienia, inwestycji, eksportu czy innowacyjności nie tylko na poziomie całego kraju, ale również na poziomie lokalnym. Oprócz omówienia czynników wpływających na kształtowanie się wskaźnika koniunktury, w Raporcie przedstawiliśmy również szereg dodatkowych informacji analitycznych odnośnie rozwoju segmentu mikro i małych firm w Polsce uzyskanych na podstawie wywiadów z właścicielami firm.

Naszą intencją było wypełnienie istniejącej luki informacyjnej dotyczącej segmentu mikro i małych przedsiębiorstw. Mamy nadzieję, że zawarte w raporcie informacje na temat oczekiwanych kierunków i tempa zmian w poszczególnych branżach będą użyteczne przede wszystkim dla samych przedsiębiorców jako narzędzie wspierające dla ich analiz i planowania biznesowego. Liczymy również, że będzie to interesujące źródło informacji dla wszystkich zainteresowanych rozwojem przedsiębiorczości w Polsce.

Publikacja niniejszego raportu to kolejny element w ramach działań edukacyjnych Banku Pekao SA, wspierających rozwój sektora MŚP. W 2010 r. przeprowadziliśmy we współpracy z samorządami i lokalnymi instytucjami biznesowymi kilkadziesiąt spotkań i konferencji dla przedsiębiorstw na tematy związane z pozyskiwaniem środków Unii Europejskiej oraz finansowania inwestycji i działalności firm. Usługi doradcze w zakresie finansowania unijnego oferują Doradcy w Oddziałach Banku w całej Polsce, jak również nasze Biuro Funduszy Unii Europejskiej i Programów Publicznych. Jesteśmy również Mecenasem trzeciej edycji Konkursu Krajowi Liderzy Innowacji i Rozwoju, identyfikującego i promującego innowacyjne i rozwojowe przedsiębiorstwa na poziomie ogólnopolskim i regionalnym.

Mam nadzieję, że Raport Banku Pekao SA o sytuacji mikro i małych firm spotka się z Państwa życzliwym przyjęciem. Jest to pierwszy raport poświęcony tej tematyce, będziemy więc wdzięczni za wszelkie uwagi i spostrzeżenia z Państwa strony.

Życzę Państwu owocnej i pozytywnej lektury,

Grzegorz Piwowar
Wiceprezes Zarządu Banku Pekao SA

I STRUKTURA RAPORTU

Raport o sytuacji mikro i małych przedsiębiorstw w roku 2010 został podzielony na tematyczne rozdziały.

METODOLOGIA BADAŃ – rozdział opisujący metodologię prowadzonych badań, sposób doboru próby.

OGÓLNA SYTUACJA GOSPODARCZA – rozdział prezentujący najważniejsze dane makroekonomiczne wraz z komentarzem.

OGÓLNA SYTUACJA GOSPODARCZA MIKRO I MAŁYCH FIRM – rozdział prezentujący najważniejsze dane dotyczące mikro i małych przedsiębiorstw.

WYNIKI BADANIA MIKRO I MAŁYCH FIRM W ROKU 2010 – POZIOM OGÓLNOPOLSKI – rozdział odnoszący się do wyników zrealizowanego badania. Wyniki badania prezentowane są w formie graficznej oraz opisowej.

PODSUMOWANIE – rozdział opisujący najważniejsze wyniki badania.

ANEKS STATYSTYCZNY – zestawienie wielkości wskaźników koniunktury według wielkości przedsiębiorstw, regionu oraz branży.

II METODOLOGIA BADAŃ

1. Metodologia

Celem badania było poznanie opinii właścicieli mikro i małych przedsiębiorstw na temat istotnych obszarów funkcjonowania przedsiębiorstw. Respondenci wypowiedali się na temat oceny ostatnich 12 miesięcy oraz przewidywanej oceny rozwoju w ciągu najbliższego roku w odniesieniu do:

- oceny sytuacji gospodarczej,
- sytuacji finansowej,
- zatrudnienia,
- dostępności zewnętrznego finansowania,
- inwestycji,
- eksportu,
- innowacyjności,
- otoczenia biznesu.

Przedsiębiorstwa biorące udział w badaniu zostały podzielone na:

- mikro firmy – zatrudniające maksymalnie 9 pracowników,
- małe firmy – zatrudniające od 10 do 49 pracowników.

Łącznie zrealizowano 6853 wywiadów, z czego 5711 wywiadów z właścicielami mikro firm i 1142 wywiady z właścicielami małych firm. Badanie zostało przeprowadzone w dniach 09.09-08.10.2010 r.

Badanie opinii właścicieli mikro i małych przedsiębiorstw zrealizowane zostało w formie wywiadów telefonicznych przeprowadzanych ze studia telefonicznego PBS DGA w Sopocie.

W badaniu zastosowano schemat losowania warstwowego nieproporcjonalnego¹. Wybrana metodologia badawcza pozwoliła uzyskać reprezentatywne wyniki badania dla przedsiębiorców, zatrudniających nie więcej niż 49 osób. Schemat ten umożliwił porównywanie wyników na poziomie grup powiatów (podregiony GUS).

Warstwy zdefiniowane zostały przez następujące zmienne warstwujące:

- zmienna geograficzna: podregion (66 podregionów NUTS3),
- kategoria wielkości zatrudnienia (0-9, 10-49 – firmy mikro i małe),
- branża (grupy PKD: budownictwo, produkcja, usługi, handel).

Dla każdego z elementów zmiennej geograficznej zrealizowano próbę o wielkości min. 100 jednostek na każdy podregion (łącznie n=6853).

Na poziomie ufności 0,95² maksymalny błąd szacowania frakcji wynosi:

- cały kraj nie więcej niż +/-1,8 pkt. %,
- na poziomie województwa ok. +/-5 pkt. %,
- w podregionie ok. +/- 10 pkt. %.

Zastosowanie schematu nieproporcjonalnego miało na celu takie skonstruowanie próby, by oprócz wnioskowania na poziomie zmiennej geograficznej (województwa lub podregionu), możliwe było również porównywanie wyników na poziomie 4 głównych branż działalności:

- produkcja,
- usługi,
- handel,
- budownictwo.

Losowanie jednostek odbyło się niezależnie w każdej warstwie, z wykorzystaniem schematu prostego³ z jednakowym prawdopodobieństwem wyboru.

Operat doboru stanowiła komercyjna baza danych, zawierająca informacje geograficzne, administracyjne, teleadresowe, branżę działalności oraz wielkość zatrudnienia.

1 W każdej warstwie geograficznej liczba wywiadów podzielona została nieproporcjonalnie pomiędzy warstwy określone przez wielkość zatrudnienia oraz branżę.

2 Oznacza to 95-procentowe prawdopodobieństwo, że wynik pomiaru zawiera się +/- w granicy błędu statystycznego.

3 Każdy element z operatu losowania ma jednakową szansę znalezienia się w próbie.

Za względu na nieproporcjonalny schemat doboru, przed analizą danych struktura próby została dopasowana do struktury populacji. Zastosowano wagę analityczną uwzględniającą:

- podregion GUS,
- grupę zatrudnienia,
- branżę działalności.

W pierwszym etapie ważenia na podstawie danych z rejestru REGON określona została struktura populacji ze względu na wspomniane wyżej zmienne. W kolejnym kroku struktura próby została skorygowana, by odzwierciedlała strukturę populacji.

Po zastosowaniu wagi możliwe jest wnioskowanie na poziomie całego kraju.

Poniższa Tabela 1 przedstawia liczbę wywiadów zrealizowanych wśród mikro i małych firm oraz wśród firm z różnej branży.

Tabela 1 ■ Struktura próby

		liczba wywiadów	nieważony %	ważony %
Firma	Mikro	n=5711	83,3%	96,6%
	Małe	n=1142	16,7%	3,4%
RAZEM		n=6853	100,0%	100,0%
Branża	Produkcja	n=962	14,0%	11,7%
	Usługi	n=3677	53,7%	40,9%
	Handel	n=1833	26,7%	35,0%
	Budownictwo	n=381	5,6%	12,4%
RAZEM		n=6853	100,0%	100,0%

2. Narzędzie badawcze

Narzędziem badawczym był ustrukturyzowany kwestionariusz wywiadu. Zawierał on wystandaryzowane pytania dotyczące określonego problemu lub zagadnienia, uporządkowane w odpowiedniej kolejności i pogrupowane w bloki tematyczne. Pytania dotyczyły oceny ostatnich 12 miesięcy i perspektyw na najbliższe 12 miesięcy. Ocena była dokonywana w momencie prowadzenia wywiadu telefonicznego. Punktem odniesienia dla oceny ostatnich 12 miesięcy była sytuacja sprzed roku („sytuacja jest dzisiaj lepsza/gorsza niż rok temu”). Punktem odniesienia dla oceny przyszłych 12 miesięcy była oczekiwana sytuacja za rok („sytuacja za rok będzie lepsza/gorsza niż dzisiaj”). Kwestionariusz przygotowany został przez Bank Pekao SA i składał się z 58 pytań.

Przed realizacją badania zasadniczego przeprowadzono badanie pilotażowe, jako sposób na zminimalizowanie błędów badawczych. Pilotaż badania przeprowadzono w dniach 13–16 sierpnia 2010 roku na próbie 150 mikro i małych przedsiębiorstw.

3. Konstrukcja indeksu (wskaźnika koniunktury)

Na potrzeby raportu stworzono Indeks (wskaźnik odpowiedzi). Jest on odniesiony do 100. Oznacza to, że 100 jest jego wartością neutralną. Zastosowano następującą skalę wag dla indywidualnych odpowiedzi na pytania:

- 50 – dużo gorzej,
- 75 – gorzej,
- 100 – ani lepiej, ani gorzej,
- 125 – lepiej,
- 150 – dużo lepiej.

Indeks równy 50 oznacza minimalną (najgorszą możliwą) ocenę. Indeks równy 150 oznacza maksymalną (najwyższą możliwą) ocenę.

W raporcie na mapach prezentujących wyniki, indeks prezentowany jest jako X/Y i oznacza to:

- X - indeks za ostatnie 12 miesięcy,
- Y - indeks za przyszłe 12 miesięcy.

Kolorystyka map odnosi się do różnicy między wskaźnikiem koniunktury za ostatnie i przyszłe 12 miesięcy.

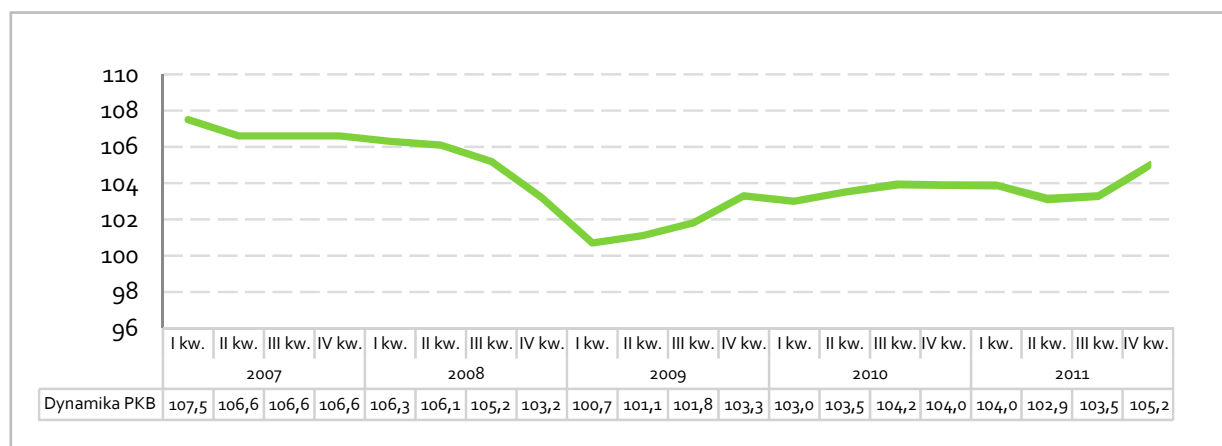
III OGÓLNA SYTUACJA GOSPODARCZA

Poniżej zaprezentowane są najważniejsze dane makroekonomiczne za ostatnie trzy lata.

PKB

Wartość PKB w ciągu pierwszych trzech kwartałów 2010 roku wyniosła 1 016,1 mld zł, co oznacza jej wzrost w stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku o 4,7% r/r. W ujęciu realnym w ciągu pierwszych trzech kwartałów 2010 roku PKB wzrósł o 3,6% r/r.

Wykres 1 ■ Dynamika PKB w latach 2007-2011 (prognozy). Analogiczny okres poprzedniego roku = 100.

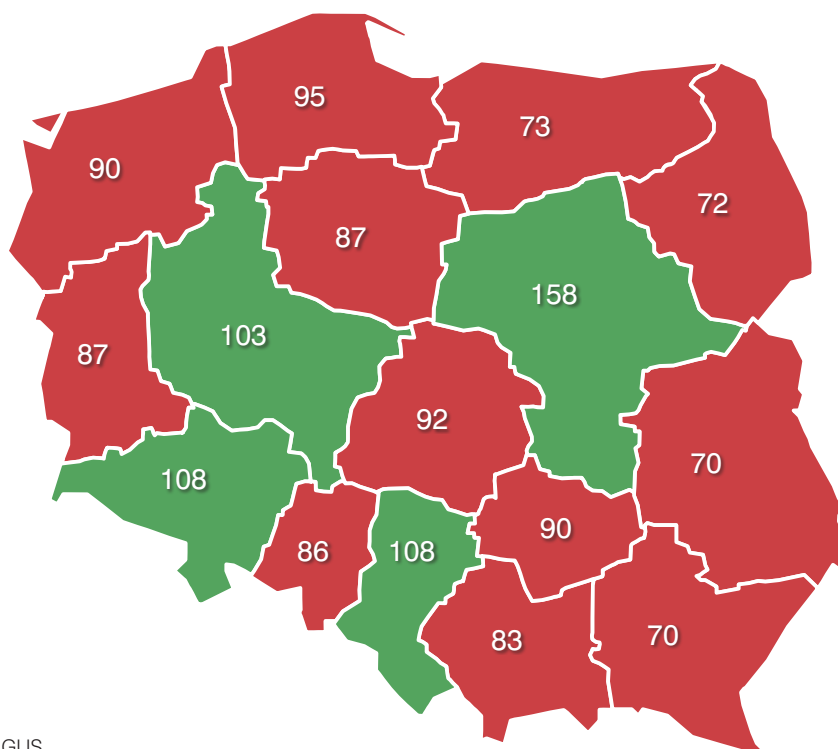

Źródło: GUS: Wybrane wskaźniki makroekonomiczne, cz II, GUS. Szacunki: Bank Pekao SA

Wzrost realny PKB był w 2010 roku wyższy z kwartału na kwartał. W III kwartale dynamika PKB ukształtowała się na poziomie 4,2% r/r, przy dynamice popytu krajowego równej 4,2% r/r. Najważniejszą składową wzrostu gospodarczego było w III kwartale spożycie indywidualne, które zwiększyło się o 3,5% r/r i odpowiadało za 2,1 pp. wzrostu realnego PKB. Ponadto, w III kwartale po raz pierwszy w 2010 roku odnotowano dodatnią dynamikę nakładów brutto na środki trwałe (na poziomie 0,4% r/r). W istotnym stopniu do wzrostu gospodarczego przyczynił się również przyrost zapasów (stanowił on około 1,2 pp. wzrostu realnego PKB). W ostatnim kwartale 2010 roku należy spodziewać się utrzymania tempa wzrostu gospodarczego z trzeciego kwartału. W ocenie Banku Pekao SA jego struktura będzie podobna do obserwowanej w okresie lipiec-wrzesień, aczkolwiek z wyraźnie silniejszym wzrostem inwestycji. W latach 2011-2012 należy spodziewać się utrzymania tempa wzrostu PKB na poziomie bliskim 4,0%. W 2011 roku ważnym elementem wzrostu będą nakłady brutto na środki trwałe, natomiast w 2012 roku odnotowane zostanie osłabienie ich dynamiki oraz przyspieszenie wzrostu konsumpcji prywatnej.

Dostępne dane o PKB w ujęciu regionalnym pokazują, że wartość produktu krajowego na mieszkańca rozkłada się nierównomiernie w regionach Polski. W roku 2008 osiągnęła wartość najwyższą w województwie mazowieckim, a najniższą w województwach lubelskim i podkarpackim.

Mapa 1 ■ Produkt krajowy na mieszkańca w 2008 roku w województwach. Polska = 100%.

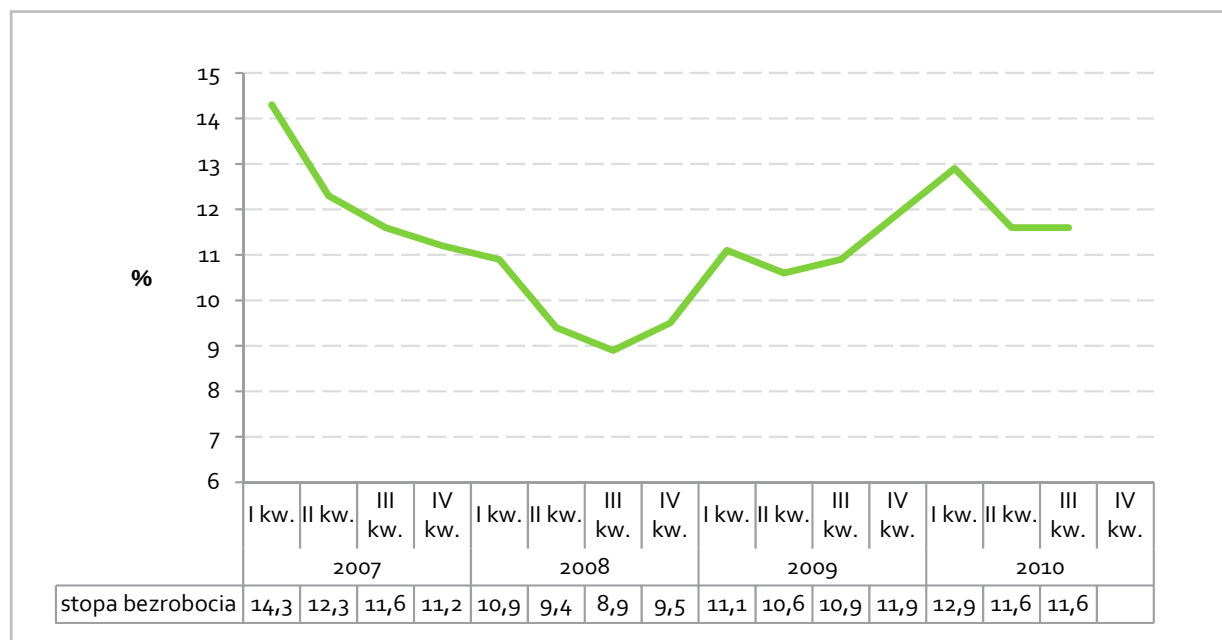
Źródło: GUS

Stopa rejestrowanego bezrobocia

Rok 2010 przyniósł lekką poprawę sytuacji na rynku pracy. W lutym 2010 roku niewyrównana sezonowo stopa bezrobocia osiągnęła poziom 13,2%, najwyższy od kwietnia 2007 roku. Zachowanie rynku pracy jest charakterystyczne dla gospodarki wychodzącej z kryzysu i wkraczającej w fazę ożywienia.

nia. Proces tworzenia nowych miejsc pracy przebiega powoli, a pracodawcy w pierwszej kolejności stawiają na podniesie wydajności pracy do tej pory zatrudnionych. Absolwenci szkół i inne osoby wkraczające na rynek pracy mają największe problemy ze znalezieniem zatrudnienia. Siła przetargowa pracownika w negocjacjach płacowych jest relatywnie niska, stąd tempo wzrostu wynagrodzeń jest umiarkowane. W ciągu pierwszych dziesięciu miesięcy średni wzrost płac w sektorze przedsiębiorstw w ujęciu nominalnym wyniósł 3,4% r/r, a w ujęciu realnym zaledwie 0,9% r/r. Niemniej jednak, tempo wzrostu wynagrodzeń i zatrudnienia znajduje się w trendzie wzrostowym. Należy się spodziewać, że tendencje te zostaną podtrzymane w latach 2011-2012. Według prognozy Banku Pekao SA zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w 2011 roku będzie rostało średnio w tempie 2,6%, a w 2012 roku w tempie 3,4%. Spodziewany jest wzrost płac nominalnych w tempie o 4,8% w 2011 roku i 6,9% w 2012 roku. Należy również oczekiwać spadku stopy bezrobocia do poziomu 9,8% na koniec 2012 roku.

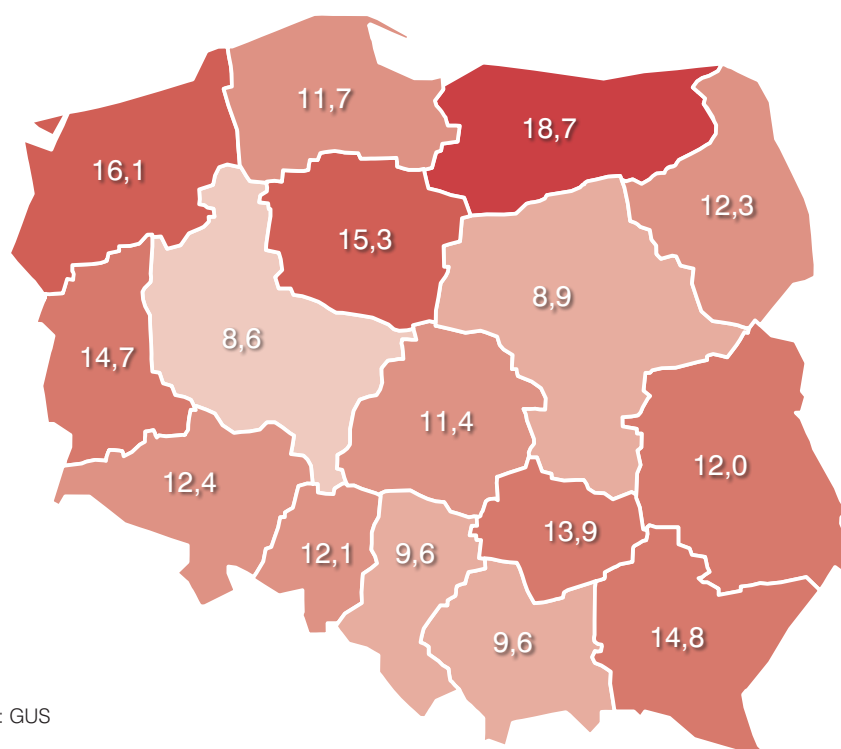
Wykres 2 ■ Stopa rejestrowanego bezrobocia

Źródło: GUS

Według danych na koniec października 2010 roku, najwyższy poziom bezrobocia odnotowano w województwie warmińsko-mazurskim (18,7%), zaś najniższy w wielkopolskim (8,6%).

Mapa 2 ■ Stopa bezrobocia rejestrowanego według województw na koniec października 2010.

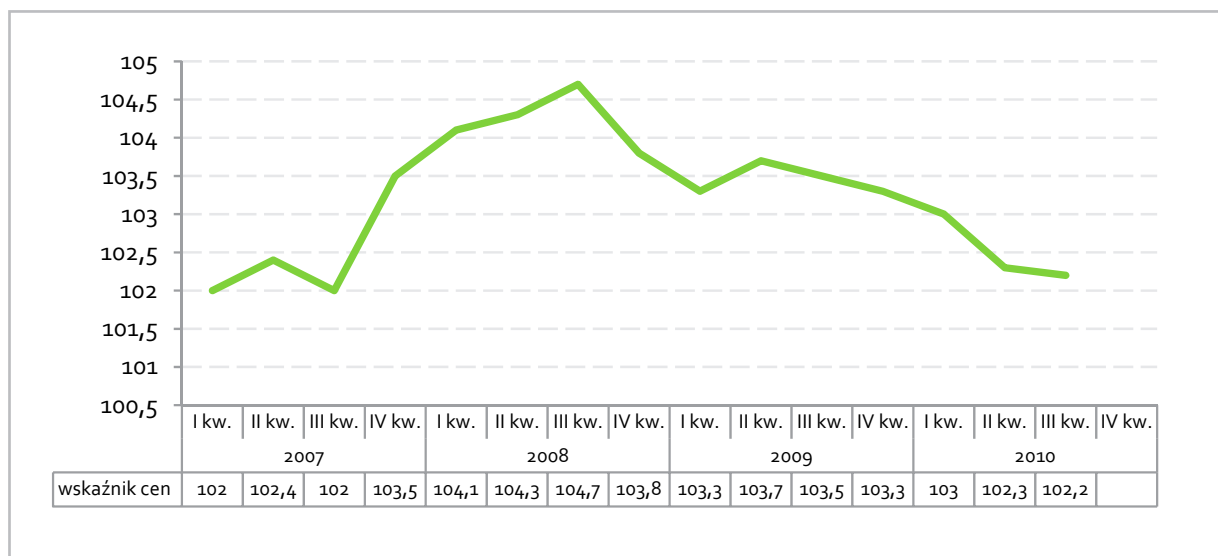

Źródło: GUS

Inflacja

W ciągu pierwszych dziesięciu miesięcy 2010 roku ceny towarów i usług konsumpcyjnych rosły średnio w tempie 2,5%. Inflacja w tym okresie była więc równa celowi inflacyjnemu Rady Polityki Pieniężnej. Wskaźnik inflacji obniżył się w połowie roku, głównie z uwagi na spadek dynamiki cen żywności. Wzrost cen pieczywa, a także owoców i warzyw przyczynił się jednak do odwrócenia spadkowej tendencji inflacji. W październiku 2010 roku dynamika cen towarów i usług konsumpcyjnych ukształtowała się na poziomie 2,8% r/r. Wzrostowi inflacji CPI nie towarzyszył jednak wzrost inflacji bazowej (CPI z wyłączeniem cen żywności i energii), która po kilku miesiącach spadku (z poziomu 2,9% r/r w październiku 2009 roku), od lipca 2010 roku utrzymuje się na poziomie 1,2 r/r. Oznacza to, że wzrost inflacji nie jest wywołany czynnikami popytowymi. Stopniowa poprawa sytuacji na rynku pracy, skutkująca wyższym popytem konsumpcyjnym, oraz coraz większe obciążenie mocy wytwórczych, skutkujące rosnącym popytem inwestycyjnym, przyczynią się do wzrostu presji inflacyjnej w średnim okresie. Ważnymi czynnikami wpływającymi na procesy cenowe będą kształtowanie się oczekiwań inflacyjnych po zmianie stawek podatku VAT z początkiem 2011 roku, a także zmiany cen na rynku energii oraz produktów rolno-spożywczych. Stąd też prognoza Banku Pekao SA zakłada wzrost wskaźnika CPI do poziomu 3,0% w 2011 roku i 3,3% w 2012 roku.

Wykres 3 ■ Inflacja

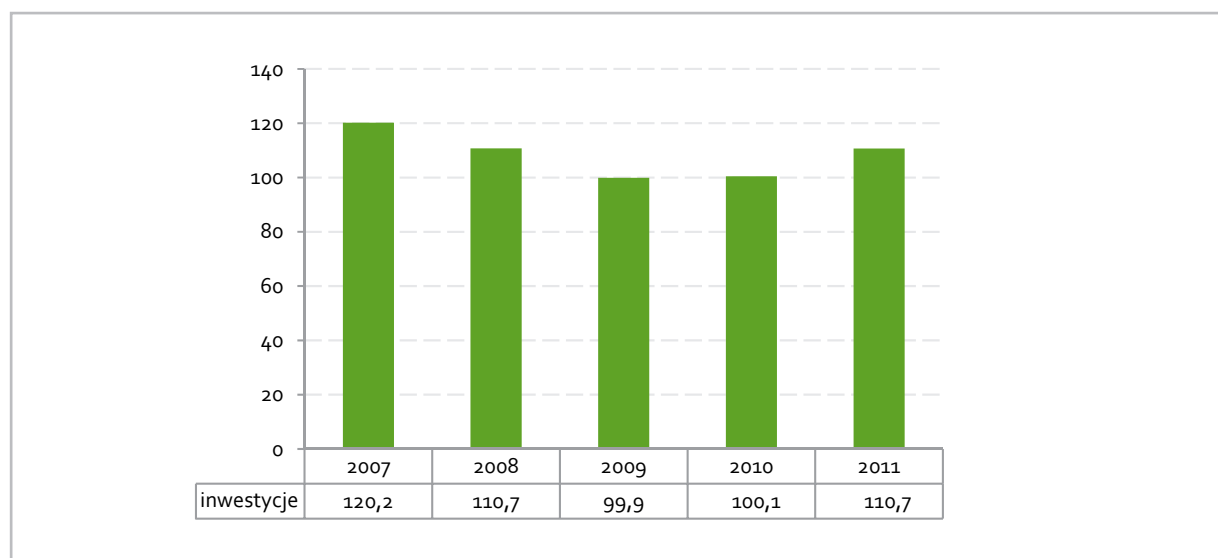

Źródło: GUS

Inwestycje

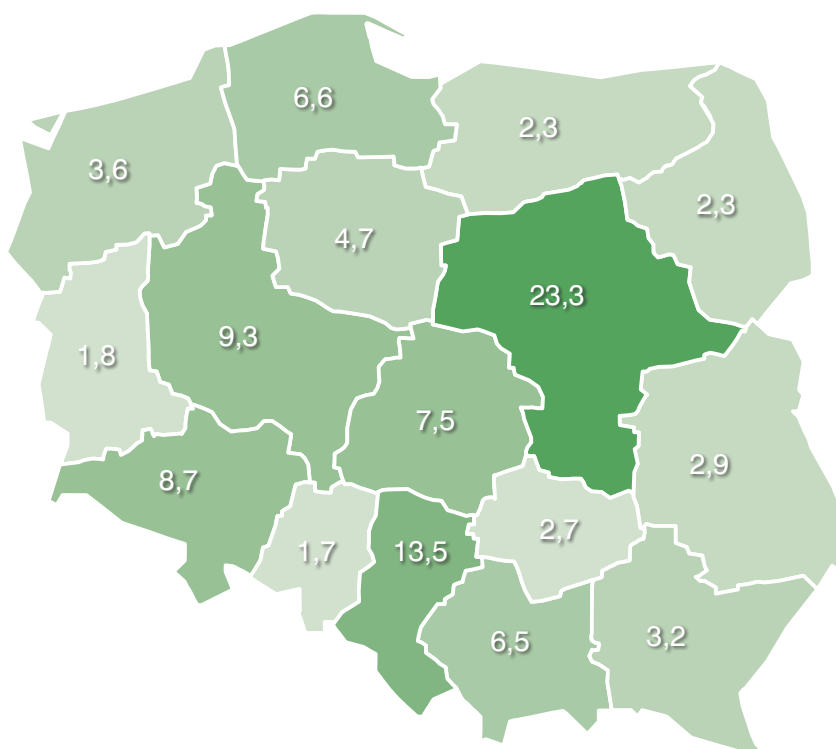
Wartość nakładów brutto na środki trwałe w ciągu pierwszych trzech kwartałów 2010 roku wyniosła 166 481,7 mln zł. W ujęciu nominalnym oznacza to spadek inwestycji o 5,7% w stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku. W ujęciu realnym inwestycje były niższe o 3,8% r/r. Ujemna dynamika inwestycji w dużej mierze jest wynikiem wyjątkowo niekorzystnych warunków pogodowych, które w pierwszym kwartale w znacznym stopniu ograniczyły wartość inwestycji w budownictwie. Spadek nakładów brutto na środki trwałe wynikał w dużej mierze z niskiej aktywności inwestycyjnej w sektorze prywatnym. W kolejnych kwartałach inwestycje będą rosły coraz szybciej i staną się solidnym filarem wzrostu gospodarczego w 2011 roku.

Wykres 4 ■ Inwestycje

Źródło: GUS: Mały rocznik statystyczny 2010, przewidywania na rok 2010 i 2011: Bank Pekao SA

Mapa 3 ■ Udział nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw w poszczególnych województwach w 2008 roku.
Polska = 100%.

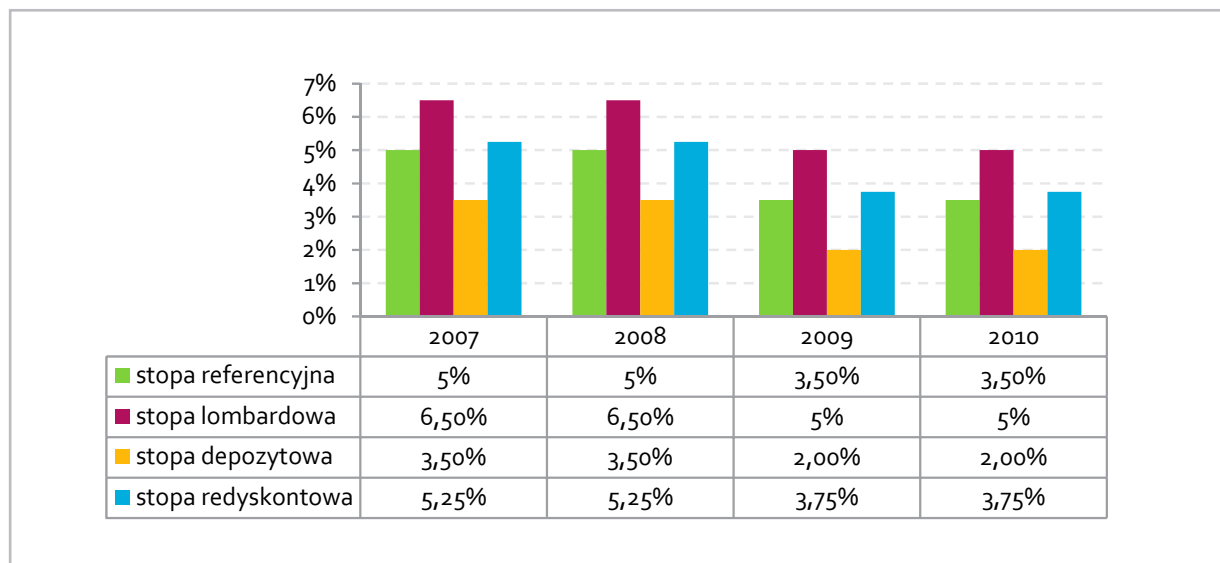

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS.

Stopy procentowe

Od 25 czerwca 2009 roku stopa referencyjna Narodowego Banku Polskiego wynosi 3,5%. Na początku 2010 roku zmienił się skład Rady Polityki Pieniężnej, a od czerwca posiedzeniom RPP przewodniczy nowy Prezes NBP Marek Belka. Na posiedzeniu w październiku 2010 r. Rada Polityki Pieniężnej podjęła decyzję o podwyższeniu stopy rezerwy obowiązkowej o 0,50 pp., z 3,00% do 3,50%. Decyzja ta ma zastosowanie do rezerwy obowiązkowej podlegającej utrzymaniu od dnia 31 grudnia 2010 r. Kilukrotnie składane wnioski o podwyżkę podstawowych stóp procentowych NBP na żadnym z posiedzeń nie zdobyły akceptacji większości członków RPP. Rada wstrzymuje się z podwyżką stóp procentowych głównie ze względu na podażowy charakter inflacji oraz oczekiwaną aprecjację złotego. W ocenie Banku Pekao SA RPP podniesie stopy procentowe w pierwszym kwartale przyszłego roku. Na koniec 2011 roku stopa referencyjna będzie wynosiła 4,25%, a na koniec 2012 roku – 4,50%.

Wykres 5 ■ Podstawowe stopy procentowe Banku Centralnego w okresie 2007-2010. Wartości na koniec roku.

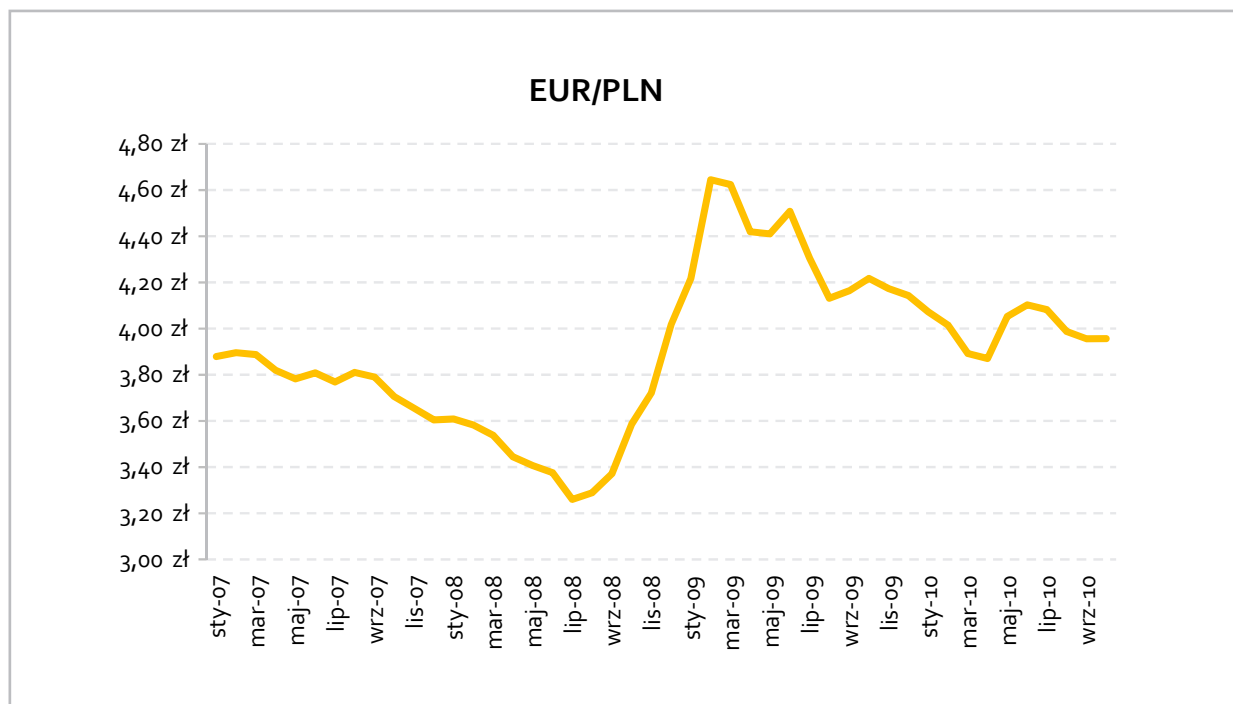

Źródło: Narodowy Bank Polski

Kurs walutowy PLN/EUR

Od początku 2010 roku złoty umacniał się względem euro. W kwietniu przy poziomie kursu EUR/PLN bliskim 3,84 Narodowy Bank Polski interweniował na rynku walutowym w celu osłabienia złotego. Bardziej niż interwencja polskiego banku centralnego, do osłabienia złotego przyczyniło się jednak pogorszenie globalnych nastrojów na rynkach i wzrost awersji do ryzyka z uwagi na rosnące problemy z zadłużeniem niektórych krajów strefy euro (m.in. Grecji). Osłabienie krajowej waluty do poziomu około 4,20 PLN za EUR skłoniły z kolei Ministerstwo Finansów do interwencji w celu umocnienia złotego. Przedział 3,80-4,20 był przez to często interpretowany jako pożądany przez Ministerstwo Finansów i bank centralny korytarz wahań kursu EUR/PLN. Pomimo bardzo dobrych wyników gospodarki krajowej, na notowaniach złotego ciążą w dużej mierze niestabilne nastroje globalne oraz niekorzystne informacje napływające z Węgier. W ocenie Banku Pekao SA są jednak silne podstawy do formułowania prognoz o aprecjacji złotego – fundamenty makroekonomiczne, perspektywy podwyżek stóp procentowych, transfery z Unii Europejskiej, prywatyzacja. Kurs EUR/PLN średnio w przyszłym roku będzie kształtował się na poziomie 4,00, a w 2012 roku będzie średnio równy 3,90.

Wykres 6 ■ Średnioważone kursy € w złotych liczone za poszczególne miesiące 2007-2010

Źródło: Narodowy Bank Polski

Deficyt budżetowy

Deficyt budżetowy w roku 2009 wyniósł 23,8 mld zł, co stanowiło 1,8% PKB. Deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych ukształtował się na poziomie 97,3 mld zł, a więc 7,2% PKB. Ustawa budżetowa na 2010 rok przewiduje deficyt na poziomie 52,2 mld zł. Jednak w przyjętym przez rząd projekcie ustawy budżetowej na 2011 rok planowane jest wykonanie deficytu na poziomie 48,3 mld zł. Po danych za październik można stwierdzić, że wyższe od planowanych są dochody z podatków, przy wyraźnie lepszych wpływach z podatków pośrednich oraz gorszych wpływach z podatku CIT. Na koniec października na niższym od planowanego poziomie znalazły się również wydatki budżetowe. Ministerstwo Finansów szacuje, że w 2010 roku deficyt sektora finansów publicznych wyniesie 112,3 mld zł, a więc 7,9% PKB. Rząd planuje, że w 2011 roku deficyt budżetu centralnego ma wynieść nie więcej niż 40,2 mld zł. Ministerstwo Finansów ocenia, że deficyt sektora finansów publicznych wyniesie w 2011 roku do 6,5% PKB, a poniżej poziomu 3,0% PKB znajdzie się w 2013 roku.

Dług publiczny

Dług sektora instytucji rządowych i samorządowych zgodnie z ESA'95 w 2009 roku ukształtował się na poziomie 684,73 mld zł, a więc 50,9% PKB. Resort finansów szacuje, że w 2010 roku dług sektora wzrośnie do 782,95 mld zł, a więc do 55,4% PKB. W „Strategii zarządzania długiem sektora finansów publicznych w latach 2011-14” Ministerstwo Finansów nie przewiduje przekroczenia poziomu 55% relacji długu do PKB w horyzoncie strategii.

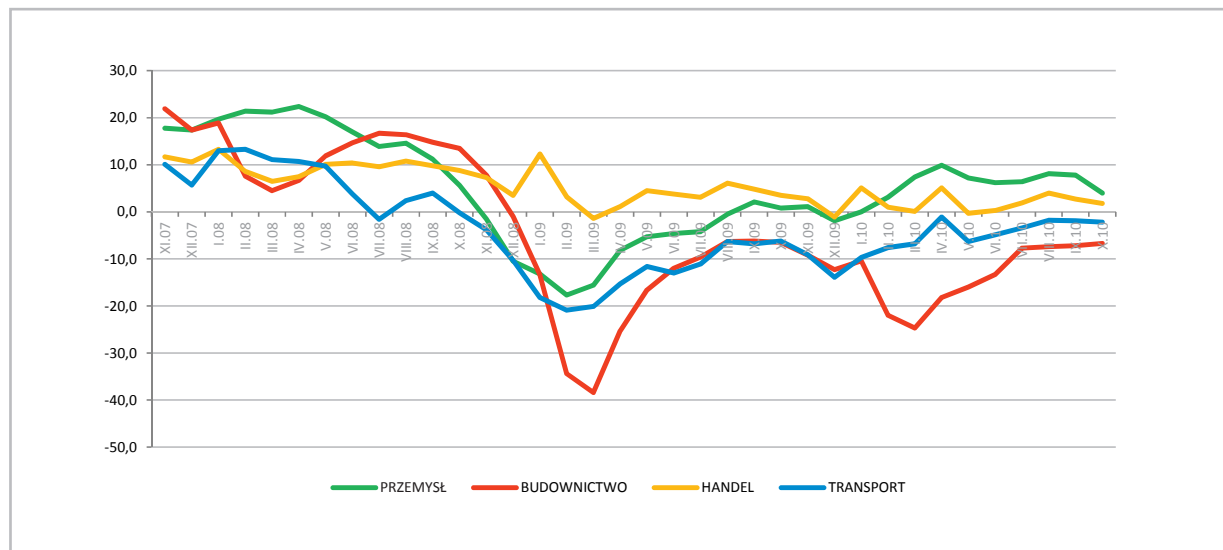
Analiza wskaźnika koniunktury GUS

W 2010 roku odnotowano wyraźną poprawę ogólnych wskaźników koniunktury.

Relatywnie najszybciej poprawiła się sytuacja w przetwórstwie przemysłowym. Wyniki finansowe przedsiębiorstw, działających w tym sektorze, pogorszyły się istotnie w czasie kryzysu, z uwagi na znaczący udział kosztów stałych w kosztach całkowitych. Warto odnotować, że osłabienie złotego w czasach kryzysu wpłynęło na poprawę konkurencyjności sektora przetwórstwa przemysłowego w Polsce. W dużym stopniu sektor ten zyskał na bardzo dobrej koniunkturze w gospodarce niemieckiej. Branże ukierunkowane na eksport charakteryzował silny napływ zamówień zagranicznych. Poziom produkcji przemysłowej wzrósł, a przedsiębiorstwa podjęły się odbudowy zapasów. Stopniowy wzrost popytu na rynku krajowym daje szansę na dalszą, choć może mniej dynamiczną, poprawę aktywności w tym sektorze. Rosnące wykorzystanie mocy wytwórczych daje podstawy do stwierdzenia, że przedsiębiorstwa będą coraz bardziej zainteresowane nowymi inwestycjami. Z drugiej strony malejące wolne moce produkcyjne przy rosnącym popycie będą stwarzały presję na wzrost cen wyrobów. Mniejszą dynamikę poprawy koniunktury niż w przemyśle odnotowały przedsiębiorstwa działające w branży budowlanej.

Sektor handlu relatywnie najmniej ucierpiał z powodu kryzysu. Obecnie wśród największych barier dla działalności w tym sektorze wymieniana jest konkurencja na rynku, koszty zatrudnienia i niedostateczny popyt. Przedsiębiorstwa notują jednak stopniowy wzrost bieżącej sprzedaży.

Wykres 7 ■ Wskaźnik koniunktury GUS w przemyśle, budownictwie, handlu i transporcie.

Źródło: GUS. (Gus nie podaje sumarycznego wskaźnika dla usług – wybrano tylko jeden ich typ na użytek tego opracowania)

IV OGÓLNA SYTUACJA GOSPODARCZA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Poniżej przedstawiono sytuację gospodarczą firm mikro i małych na tle pozostałych grup wielkości firm w oparciu o dostępne dane statystyczne. W większości przypadków określenie „firma mała” oznacza podmioty zatrudniające od 10 do 49 osób, chociaż w myśl obowiązującej w Polsce definicji do tej grupy należą także firmy mikro (zatrudniające do 9 osób). Należy jednak zdawać sobie sprawę z ograniczoności danych statystycznych na temat sytuacji firm mikro i małych. Opracowując poniższy tekst oparto się na dwóch źródłach: Raporcie GUS „Działalność przedsiębiorstw nie finansowych” (publikowany od 2004 roku, ostatnie wydanie obejmuje rok 2008) oraz „Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2008–2009” wydanym przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości⁴.

Dla każdej z kategorii poniżej przedstawiono dane roczne za okres 2006 -2008, nowsze dane są nieosiągalne (za wyjątkiem danych na temat liczby firm).

Liczba firm

Analizując liczbę firm w kraju należy pamiętać, że dane, jakimi dysponuje GUS są sporządzane w oparciu o regionalne rejestry REGON i są wielce niedoskonałe. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości szacuje aktywność zarejestrowanych firm na poziomie 47% (dla firm mikro wynosi on 48%, dla firm małych 32%). Zakładając jednak niezmienny rozkład błędów można te dane analizować, jednak bezpieczniej jest robić to tylko w odniesieniu do zmian jakie zachodzą (kierunku i siły), a w mniejszym stopniu w odniesieniu do rzeczywistych wielkości.

Liczba zarejestrowanych firm ogółem w Polsce sukcesywnie rośnie. Analiza wzrostów w rozbiciu na grupy wielkości wskazuje jednak na duże zróżnicowanie tych zmian.

⁴ Raport przygotowany pod kierunkiem A. Wilmańskiej, Warszawa 2010, www.parp.gov.pl

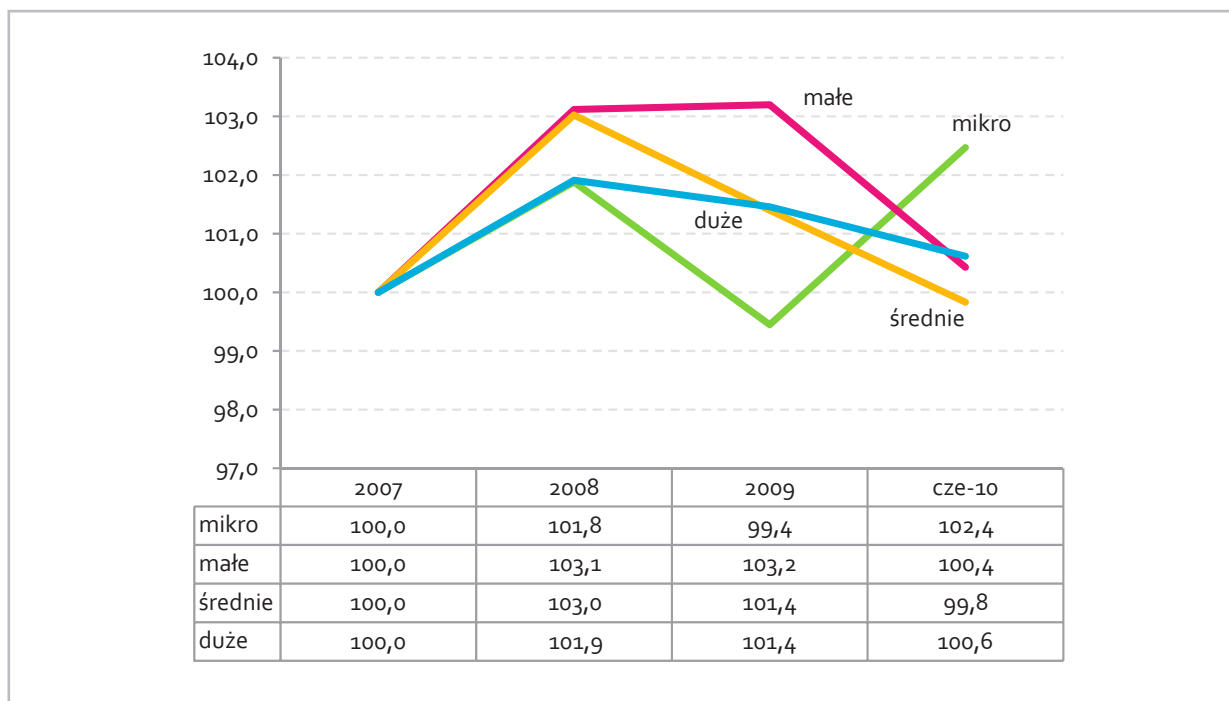
Wykres 8 ■ Liczba i dynamika firm według grup wielkości (w tys.).

Źródło: GUS – Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej

Zaprezentowane dane świadczą o niewielkim obniżeniu się liczby mikro firm w roku 2009 w stosunku do roku poprzedniego (spadek o niecałe 20 tys. firm). Spadek ten został zawiązką zrekompenzowany wzrostem liczby mikroprzedsiębiorstw o prawie 90 tys. w pierwszym półroczu 2010 r. Dane te jeszcze raz podkreślają rolę bufora gospodarki jaką pełnią mikro przedsiębiorstwa: w okresie złej koniunktury ich przyrosty są niewielkie (głównie ze względu na zamknięcia firm starych), ale zaraz potem zwiększa się liczba firm nowo założonych, które powstają jako odpowiedź na kryzys.

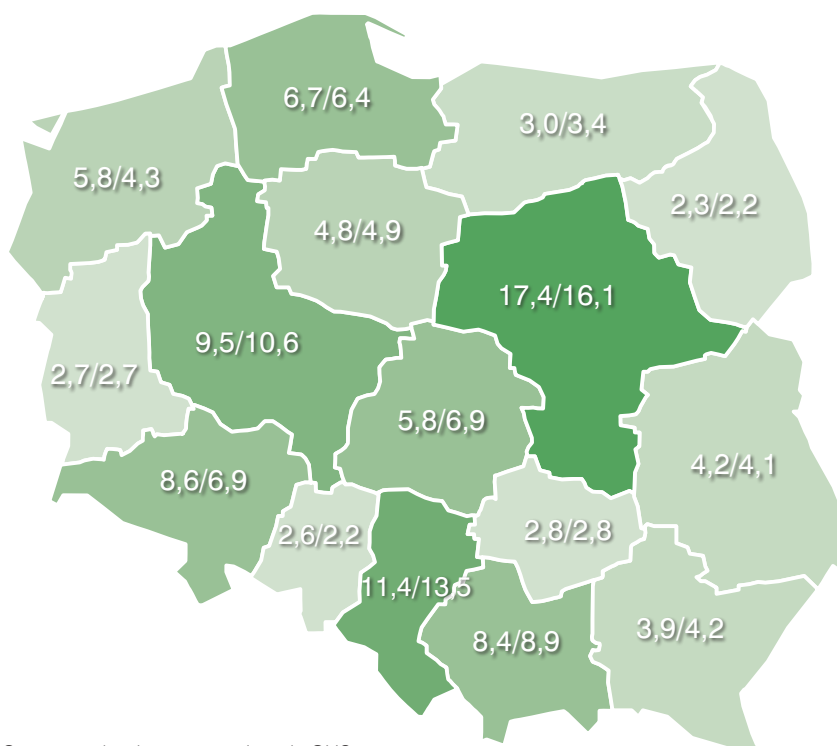
Wykres 9 ■ Dynamika zmian w liczbie firm wg grup wielkości w latach 2007-2010. Rok poprzedni = 100.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Liczba firm rozkłada się nierównomiernie w poszczególnych regionach Polski. Najwięcej firm mikro i małych zarejestrowanych jest w województwie mazowieckim (około 17%), najmniej w województwie podlaskim (nieco ponad 2%). Udział firm mikro jest zazwyczaj porównywalny z udziałem firm małych w poszczególnych województwach.

Mapa 4 ■ Udział firm mikro i małych w ogólnej liczbie tych firm w Polsce według województw. Polska = 100%. Pierwsza wartość odnosi się do firm mikro, druga do małych.

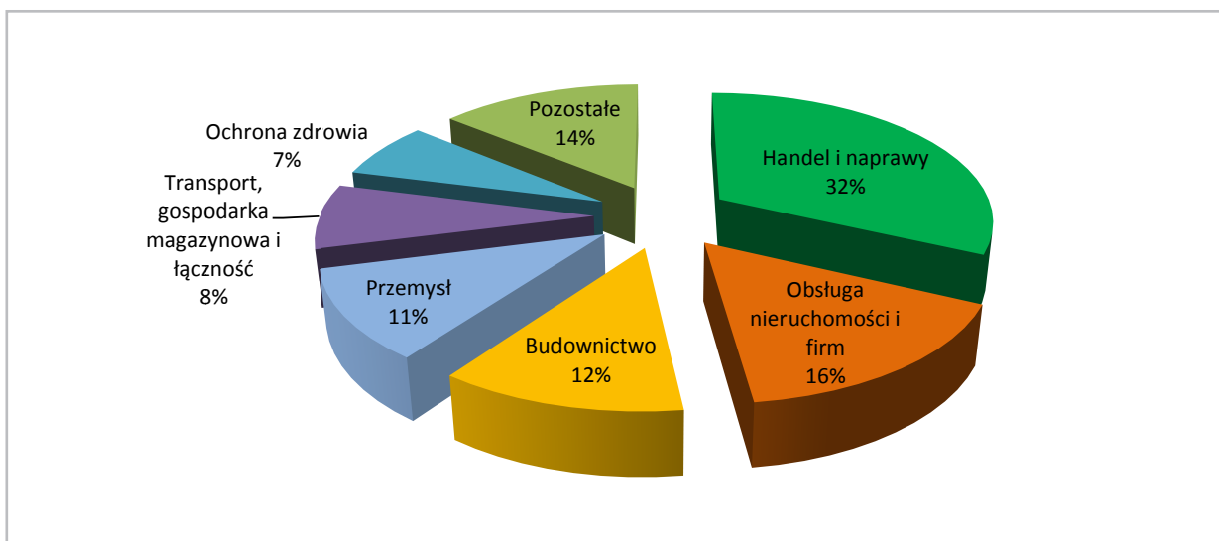
Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS.

Struktura wielkości firm

Zgodnie z ogólnosięciowymi tendencjami struktura wielkości przedsiębiorstwa wskazuje na wyraźną dominację tych z grupy mikro (95%), z niewielkim udziałem firm małych (4,3%), średnich (0,8%) oraz dużych (0,14%). Mikro i małe firmy stanowią ponad 99% wszystkich firm w Polsce.

Największy udział w grupie firm MSP mają te zajmujące się naprawą i handlem, najmniejszy ochroną zdrowia.

Wykres 10 ■ Struktura przedsiębiorstw wg sekcji PKD w 2008 r.

Źródło: PARP

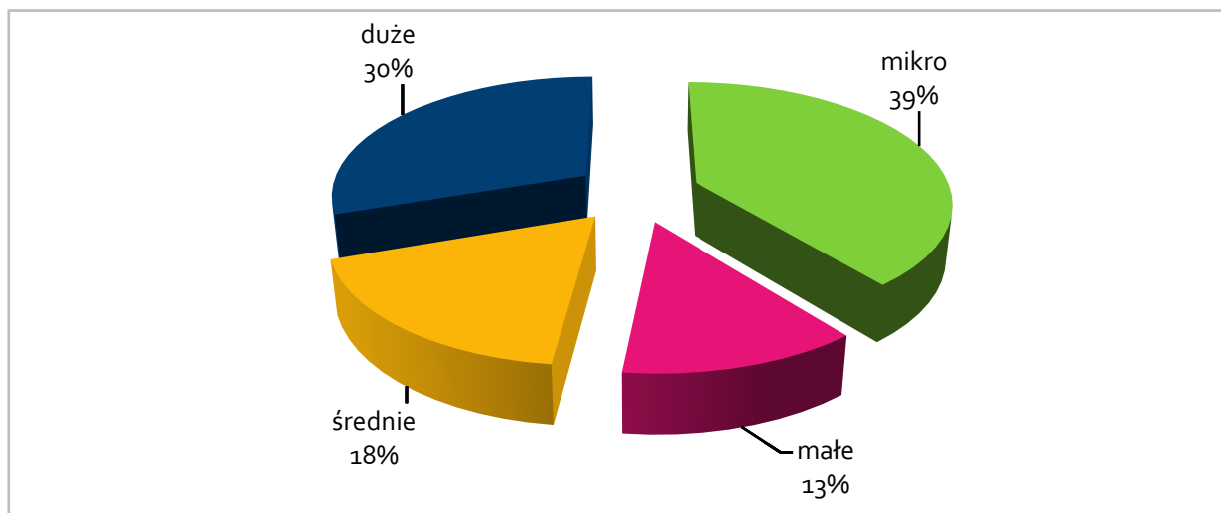
Eksport

Eksport firm należących do grupy firm małych w roku 2009 stanowił jedynie 27% wartości eksportu firm średnich i wynosił 22,56 mld zł (Źródło: PARP). Dane dotyczące eksportu firm mikro są trudno dostępne. Należy się jednak spodziewać znikomego udziału tej grupy firm w działalności eksportowej.

Zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw

Pomimo licznego udziału firm mikro i małych w strukturze firm, ich udział w zatrudnieniu sięga łącznie 52% z racji niewielkiego zatrudnienia przeciętnego. Wynosi ono w firmach mikro niecałą osobę, w firmach małych trochę ponad 10. Podobne udziały w ogólnym zatrudnieniu mają firmy średnie i duże, w których pracuje łącznie 48% wszystkich zatrudnionych w gospodarce (z pominięciem indywidualnych gospodarstw rolnych).

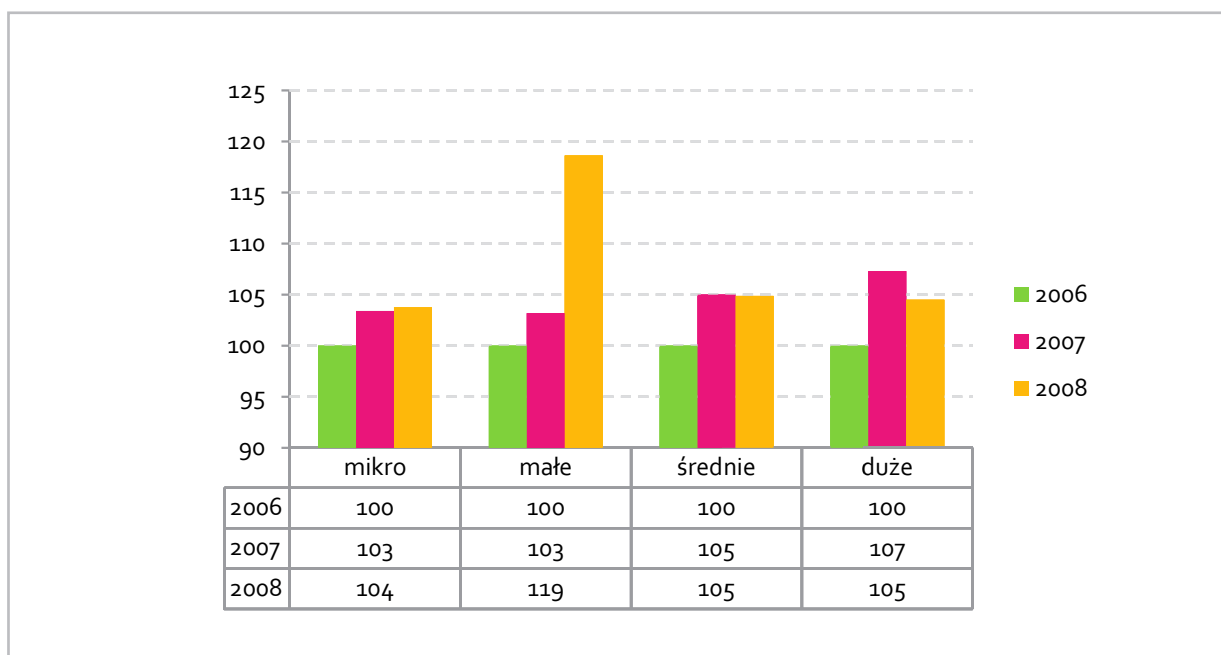
Wykres 11 ■ Udział firm z różnych kategorii wielkości w zatrudnieniu w roku 2008.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS: Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2008 roku

We wszystkich grupach wielkości firm w okresie 2006-2008 zatrudnienie rośnie, tak jak i w całej gospodarce. Największy skok zatrudnienia nastąpił w roku 2008 w firmach małych. W grupie firm mikro i średnich w roku 2007 i 2008 utrzymywał się on na zbliżonym, natomiast firmy duże w tym okresie odnotowały spadek dynamiki wzrostu zatrudnienia.

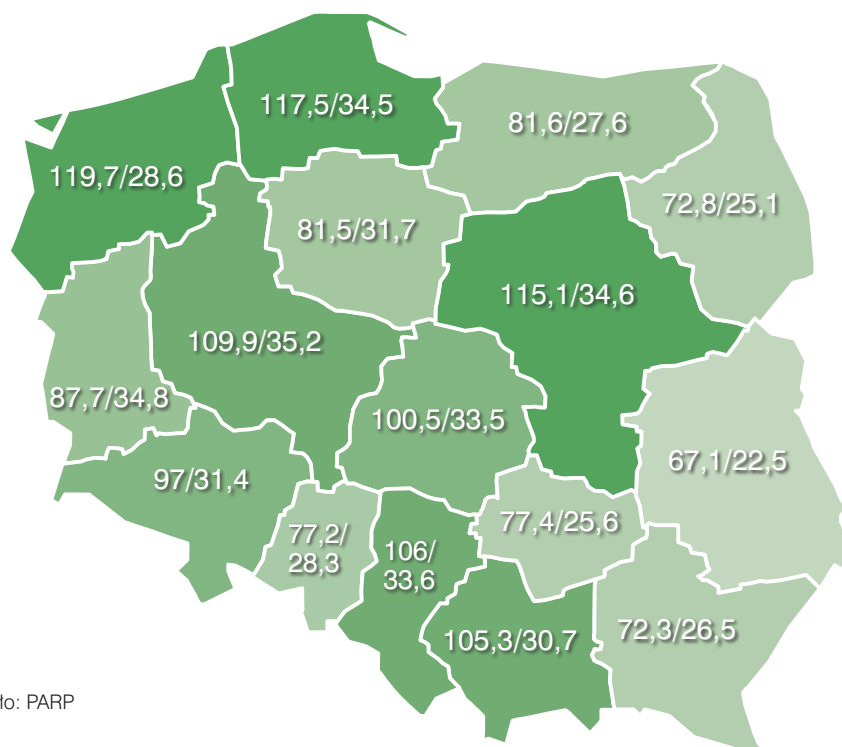
Wykres 12 ■ Dynamika zmian zatrudnienia w firmach według klas wielkości. Poprzedni rok = 100.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS: Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2008 roku

Rola przedsiębiorstw mikro i małych w tworzeniu miejsc pracy jest różna w poszczególnych województwach. Najwięcej miejsc pracy na 1000 osób zatrudnionych tworzą firmy w województwach: zachodniopomorskim i pomorskim, najmniej w lubelskim oraz podkarpackim i podlaskim.

Mapa 5 ■ Pracujący w przedsiębiorstwach aktywnych na 1000 mieszkańców w 2008 r według województw. Pierwsza wartość oznacza firmy mikro, druga małe

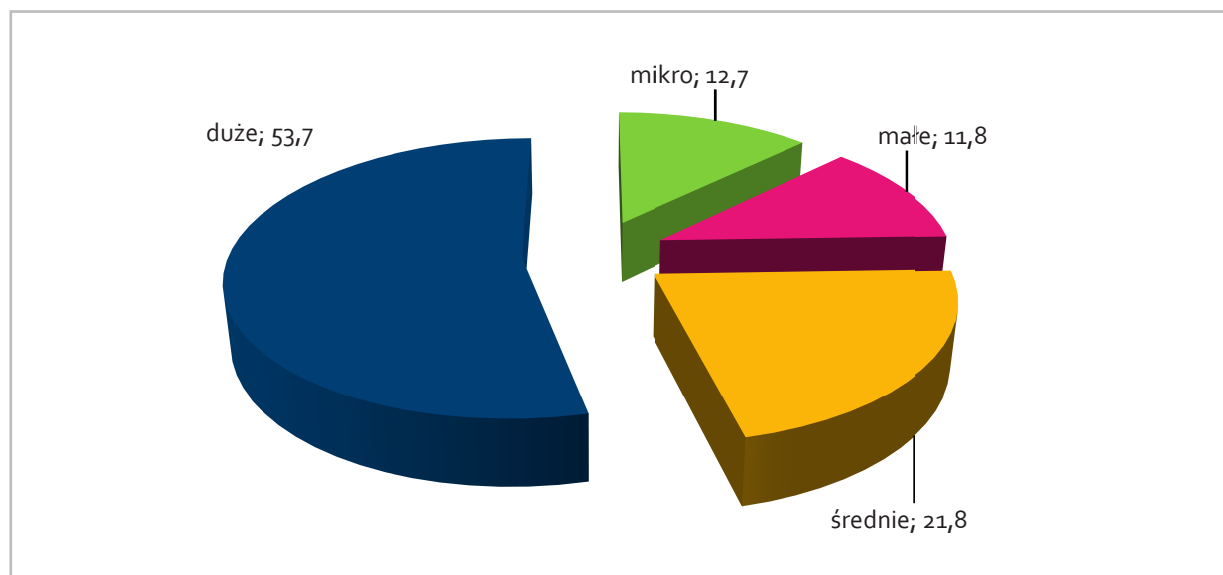

Źródło: PARP

Inwestycje w sektorze przedsiębiorstw

Pomimo wyraźnej przewagi liczebnej firm mikro nad pozostałymi grupami firm, to właśnie największe firmy, których udział w strukturze firm wynosi niecały 1% zainwestowały w 2008 roku najwięcej, bo 53,7% (86 230 mln zł) wszystkich przeznaczonych na inwestycje środków. Drugie w kolejności były firmy średnie 34 942 mln zł, w dalszej mikro 20 356 mln zł i małe 19 011 mln zł. Nakłady inwestycyjne ponoszone przez mikro i małe firmy stanowią zatem prawie 1/4 nakładów inwestycyjnych firm w Polsce.

Wykres 13 ■ Udział firm według grup wielkości w łącznych inwestycjach w przedsiębiorstwach w roku 2008.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2008–2009

Niemal połowa inwestycji została zrealizowana w przemyśle (48%), w następnej kolejności w handlu i naprawach (15,33%). Porównywalny poziom środków przeznaczyły firmy transportowe (11,6%) i, co nieco zaskakujące, firmy obsługujące nieruchomości i firmy (11,25%). Natomiast udział inwestycji w budownictwie był niewielki i wyniósł 5,7%.

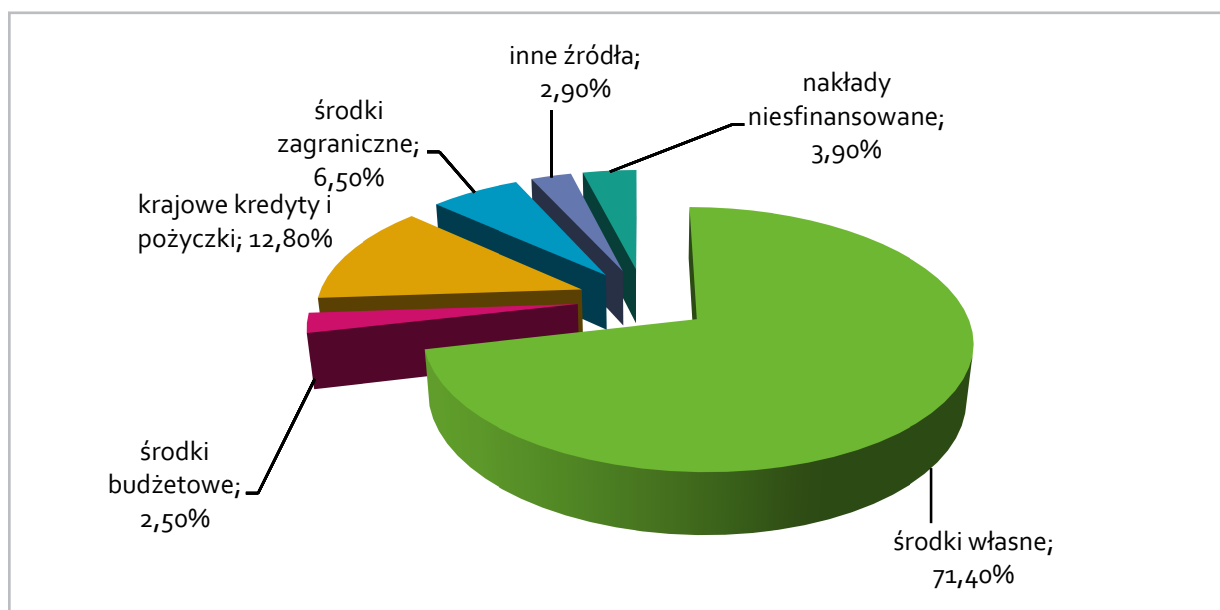
Tabela 2 ■ Dynamika wzrostu poziomu inwestycji dla przedsiębiorstw według grup wielkości.
Rok poprzedni = 100.

	mikro	małe	średnie	duże
2006	119,7	121,0	129,2	106,2
2007	129,2	123,2	124,0	127,2
2008	111,1	120,1	100,5	114,4

Źródło: Opracowanie własne

Istotną informacją w kontekście opracowywanego raportu jest analiza źródeł finansowania funkcjonowania przedsiębiorstw. GUS opracował takie dane na potrzeby przywoływanego raportu PARR, z których wynika, że w przeważającej części były to środki własne. Z danych tych nie wynika jaka była struktura finansowania w poszczególnych grupach wielkości, należy się jednak spodziewać, że udział finansowania własnego w grupie firm mikro i małych był wyższy niż przedstawiony na rysunku poniżej.

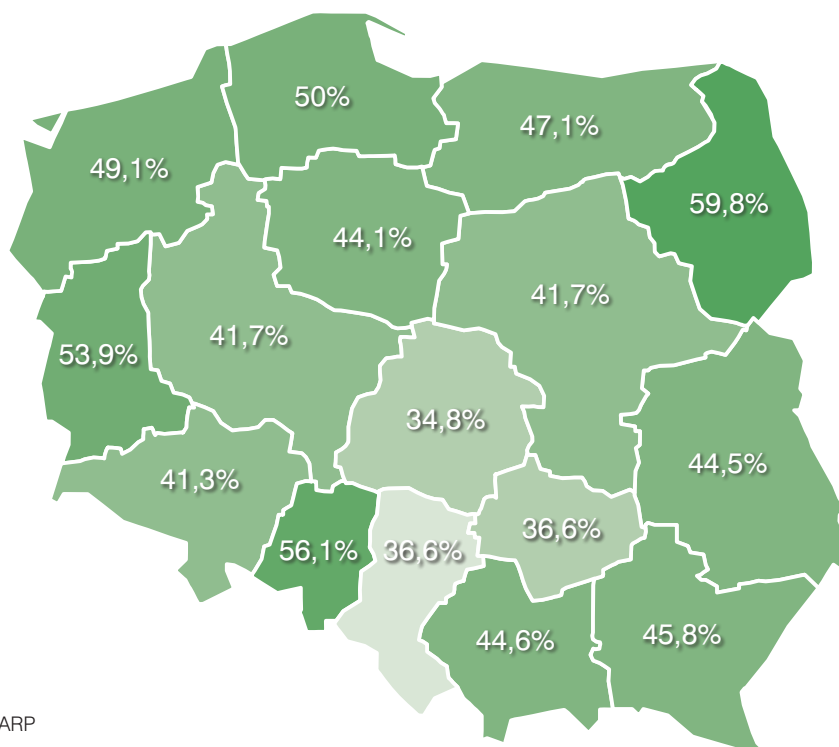
Wykres 14 ■ Struktura nakładów na środki trwałe według źródeł finansowania w 2008 roku

Źródło: Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2008–2009

Udział przedsiębiorstw MSP w nakładach inwestycyjnych w ogóle nakładów ponoszonych w regionach jest zróżnicowany. Najwyższy udział mają firmy MSP w województwie podlaskim (niemal 60% wszystkich ponoszonych nakładów), najniższy w łódzkim (34,8%).

Mapa 6 ■ Udział MSP w nakładach inwestycyjnych przedsiębiorstw, w roku 2008.

Źródło: PARP

Sytuacja finansowa przedsiębiorstw

Wynik finansowy brutto kształtował się w roku 2008 na poziomie: 116,3 mld zł dla grupy firm mikro, 37,4 mld zł dla firm małych, 40,7 mld zł dla średnich i 70,4 mld zł dla dużych. Dynamika wyniku finansowego w latach 2007 – 2008 kształtowała się na poziomie 4,3% dla wszystkich grup przedsiębiorstw. Największymi beneficjentami tego przyrostu były firmy małe: 20,1% oraz mikro, w których wyniósł on 16,6%. Dużo gorzej sytuacja wyglądała w firmach dużych, gdzie wynik finansowy brutto spadł o 13% i średnich, gdzie spadek miał wartość 3,4%.

Wykres 15 ■ Wynik finansowy brutto według klas wielkości w latach 2006-2008 w mld zł.

Źródło: Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2008–2009

V WYNIKI BADANIA MIKRO I MAŁYCH FIRM W ROKU 2010 – POZIOM OGÓLNOPOLSKI

1. Prezentacja Ogólnego Wskaźnika Koniunktury Mikro i Małych Firm

Na podstawie wyników badania stworzono miarę syntetyczną Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Przedsiębiorstw. Miara ta zastępuje liczny zbiór odpowiedzi badanych respondentów na szczegółowe pytania. Elementy wchodzące w skład globalnego wskaźnika koniunktury to:

- sytuacja polskiej gospodarki,
- sytuacja branży, w której działa firma,
- sytuacja firmy,
- przychody firmy,
- wynik finansowy firmy (zysk lub strata),
- średni okres od sprzedaży produktów (usług) do otrzymania zapłaty od klientów,
- zatrudnienie w firmie,
- dostępność zewnętrznego finansowania.

Takie podejście umożliwia ocenę sytuacji mikro i małych firm w skali kraju, województwa, grupy powiatów, branży, wielkości za pomocą jednego wskaźnika oraz pozwala na porządkowanie analizowanych regionów (lub grup) pod względem rozpatrywanego zjawiska tj. poziomu oceny sytuacji gospodarczej mikro i małych przedsiębiorstw.

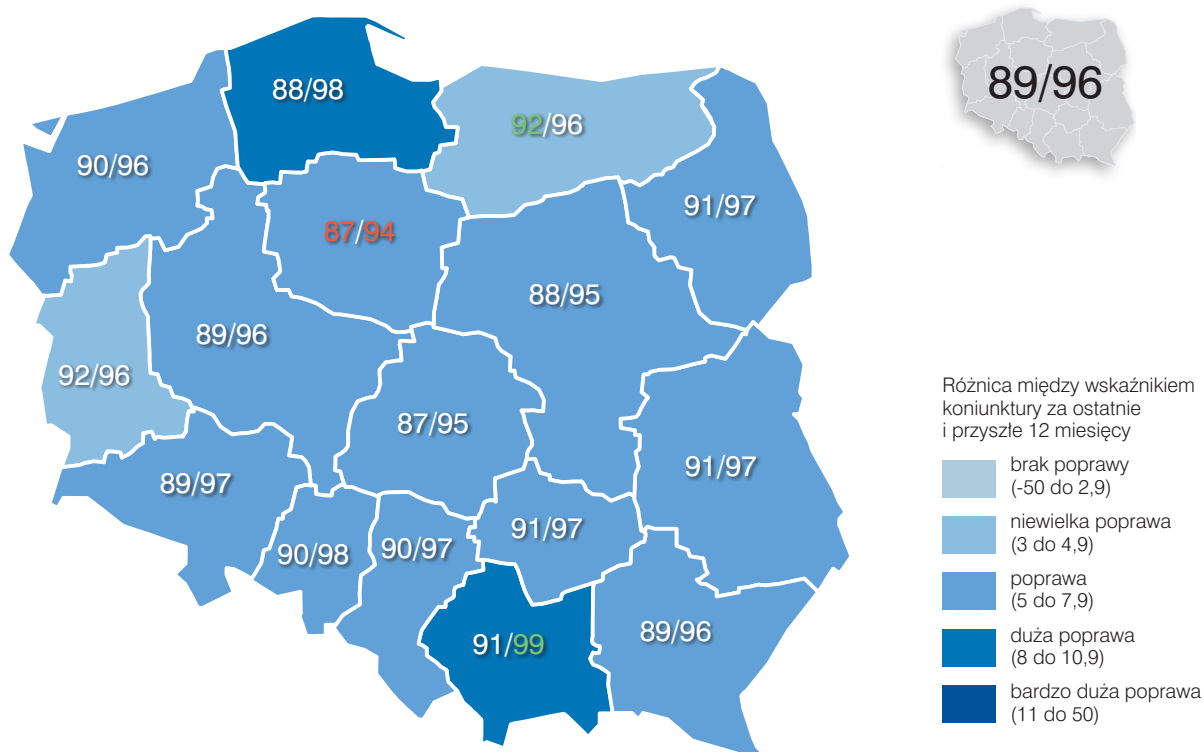
Ogólny wskaźnik koniunktury został stworzony dla oceny dwóch różnych okresów:

- ostatnich 12 miesięcy,
- przyszłych 12 miesięcy.

Różnica tych ocen wskazuje nastawienie właścicieli mikro i małych przedsiębiorstw. Dodatnia oznacza wiarę w „lepsze jutro”, a ujemna wskazuje na brak wiary na poprawę sytuacji mikro i małych przedsiębiorstw.

Poniższa mapa przedstawia wartości Ogólnego Wskaźnika Koniunktury ogólnie dla całej Polski oraz dla poszczególnych województw.

Mapa 7 ■ Ogólny Wskaźnik Koniunktury Mikro i Małych Firm

Ogólny wskaźnik koniunktury dla Polski za ostatnie 12 miesięcy wyniósł 89 (skala od 50 do 150; wartość neutralna 100). Wskazuje to na niską ocenę ostatnich 12 miesięcy przez właścicieli mikro i małych firm.

Firmy te w przyszłość patrzą jednak z umiarkowanym optymizmem. Ogólny wskaźnik koniunktury dla przyszłych 12 miesięcy wynosi 96. Jest on o 7 punktów wyższy niż indeks dla ostatnich 12 miesięcy. Mikro i małe firmy wierzą w poprawę sytuacji. Według badanych za rok będzie można powiedzieć, że ich sytuacja jest lepsza, ale wciąż daleka od doskonałej.

Najwyższą wartość Ogólny wskaźnik koniunktury za ostatnie 12 miesięcy przyjął w województwie warmińsko-mazurskim i w województwie lubuskim (92). Najniższą wartość odnotowano w województwach łódzkim i kujawsko-pomorskim (87).

Najwyższą wartość Ogólny wskaźnik koniunktury za przyszłe 12 miesięcy przyjął w województwie małopolskim (99). Najniższą wartość odnotowano w województwie kujawsko-pomorskim (94).

Na największą poprawę liczą właściciele małych firm z pomorskiego. Różnica pomiędzy wskaźnikiem za ostatnie 12 miesięcy i za przyszłe 12 miesięcy wynosi 10 punktów (Ogólny wskaźnik koniunktury_{ost. 12 mcy} = 88 vs Ogólny wskaźnik koniunktury_{nast. 12 mcy} = 98).

Po drugiej stronie stoją właściciele małych firm z województwa warmińsko-mazurskiego. Mimo jednego z najwyższych indeksów w kraju odnoszącego się do ostatnich 12 miesięcy (92), ich wiara w nadchodzący rok jest najniższa w kraju. Ogólny wskaźnik koniunktury_{nast. 12 mcy} jest równy 96 i jest większy jedynie o 4 punkty od indeksu za ostatnie 12 miesięcy.

Wyliczono również 6 globalnych wskaźników koniunktury uwzględniających wielkość firmy (mikro i małe firmy) oraz branżę działalności przedsiębiorstwa.

Tabela 3 ■ Ogólny wskaźnik koniunktury – wielkość firmy i branża

	Ogólny wskaźnik koniunktury ostatnie 12 miesięcy	Ogólny wskaźnik koniunktury przyszłe 12 miesięcy
Polska	89	96
Mikro firmy	89	96
Małe firmy	93	98
Produkcja	88	97
Usługi	90	97
Handel	87	95
Budownictwo	91	98

Ogólny wskaźnik koniunktury przyjął wyższe wartości wśród większych firm. W firmach mikro (zatrudniających do 9 pracowników) Ogólny wskaźnik koniunktury_{ost. 12 mcy} przyjął wartość 89 a wśród małych firm (zatrudniających od 10 do 49 pracowników) 93. Ogólna ocena bieżącej sytuacji jest więc nieco lepsza wśród małych firm.

Analogicznie sytuacja wygląda w przypadku oceny następnych 12 miesięcy. Firmy mikro oceniły przyszłe 12 miesięcy na 96 punktów, a firmy małe na 98 punktów.

Analizując Ogólny Wskaźnik Koniunktury pod względem klasyfikacji branżowej małych firm warto zwrócić uwagę na większe różnice dotyczące oceny ostatnich 12 miesięcy. Przedstawiciele branży handlowej i produkcyjnej ocenili przeszłe 12 miesięcy odpowiednio na 87 i 88, a firmy usługowe i z branży budowlanej na 90 i 91.

Ocena przyszłych 12 miesięcy jest już bardziej spójna. Branże budownictwa, produkcji i usług oceniły przyszłe 12 miesięcy na 97-98 punktów, a firmy handlowe na 95 punktów.

2. Ocena sytuacji gospodarczej przez mikro i małe firmy

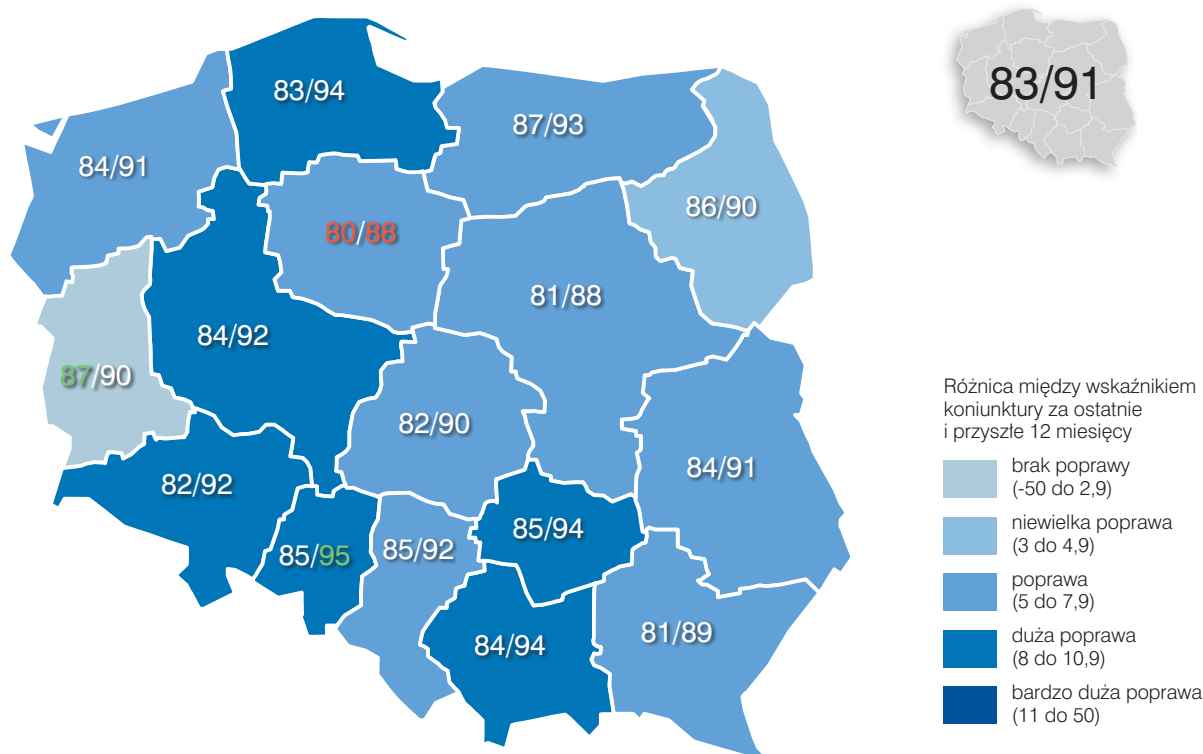
Badani właściciele mikro i małych firm relatywnie nisko ocenili sytuację polskiej gospodarki z ostatnich 12 miesięcy. Wskaźnik uwzględniający ich odpowiedzi przyjął jedną z najniższych wartości w całym badaniu i wyniósł 83.

Indeks dla przyszłych 12 miesięcy wskazuje na umiarkowany optymizm i niewielką poprawę – przyjmuje on wartość 91. Wartość ta, analogicznie jak przy ocenie mijającego roku, jest jedną z najniższych ocen.

Najniżej sytuację gospodarczą Polski w mijającym roku ocenili mali przedsiębiorcy z województwa kujawsko-pomorskiego (indeks=80), a najwyżej z województw lubuskiego i warmińsko-mazurskiego (indeks=87). Przyszłe 12 miesięcy najniżej ocenili właściciele mikro i małych firm z województw kujawsko-pomorskiego i mazowieckiego (indeks=88), najwyżej firmy z województwa opolskiego (indeks = 95).

Najmniej wiary w polepszenie widać w województwie lubuskim, gdzie różnica między indeksami wynosi 3 (Indeks_{ost. 12 mcy} =87 vs. Indeks_{nast. 12 mcy} =90). Największymi optymistami w kwestii poprawy sytuacji gospodarczej Polski są mali przedsiębiorcy z województwa pomorskiego (Indeks_{ost. 12 mcy} =83 vs. Indeks_{nast. 12 mcy} =94).

Mapa 8 ■ Ocena sytuacji gospodarczej

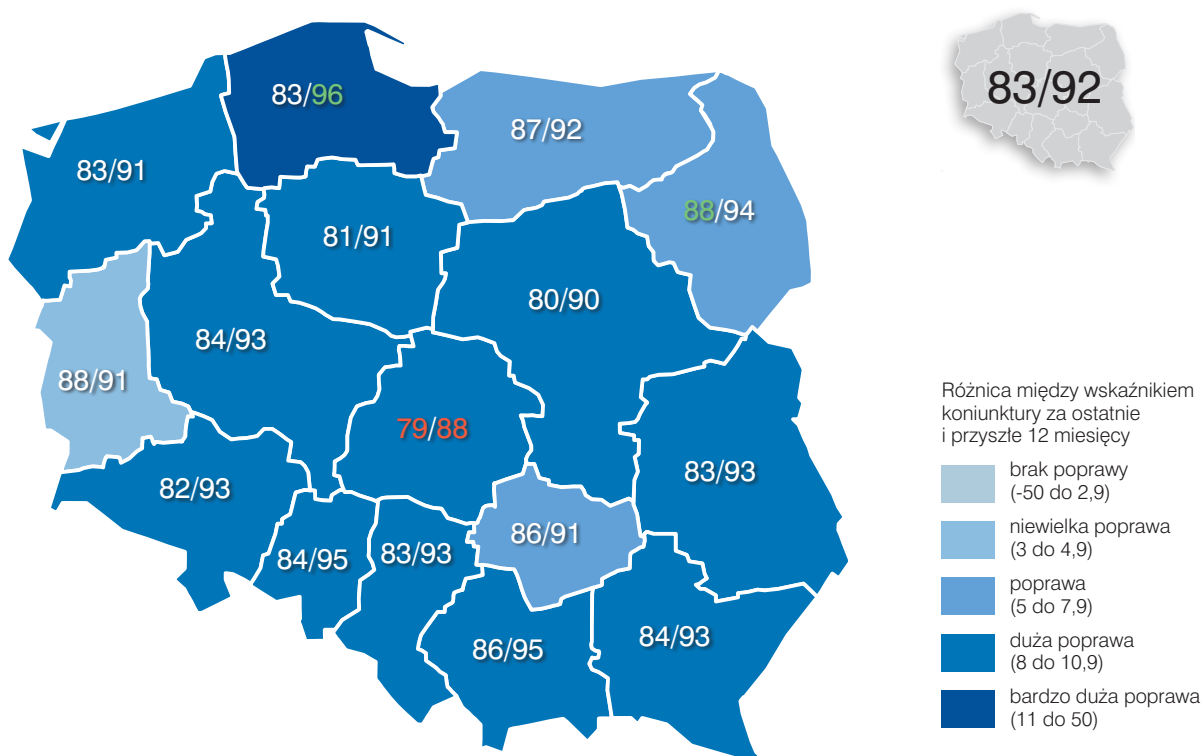

Ogólnopolska ocena sytuacji branży jest bardzo zbliżona do oceny sytuacji gospodarczej kraju – indeks przyjmuje wartość 83/92 (sytuacja gospodarcza = 83/91).

Najgorzej ocena sytuacji branży wypada w województwie łódzkim, gdzie indeks przyjmuje wartość 79/88 i w obu horyzontach czasowych jest najniższy w Polsce. Najlepiej ostatnie 12 miesięcy branży oceniono w województwie podlaskim (Indeks_{ost. 12 mcy} = 88) a przyszłe 12 miesięcy w województwie pomorskim (Indeks_{nast. 12 mcy} = 96).

Analogicznie jak przy ocenie ogólnej sytuacji gospodarczej kraju najmniejszymi optymistami okazali się przedsiębiorcy z województwa lubuskiego (88/91 tj. poprawa w następnym roku jedynie o 3 punkty). Bastionami optymizmu w przypadku oceny sytuacji branży są województwa pomorskie i opolskie (odpowiednio 83/96 i 84/95).

Mapa 9 ■ Ocena sytuacji branży

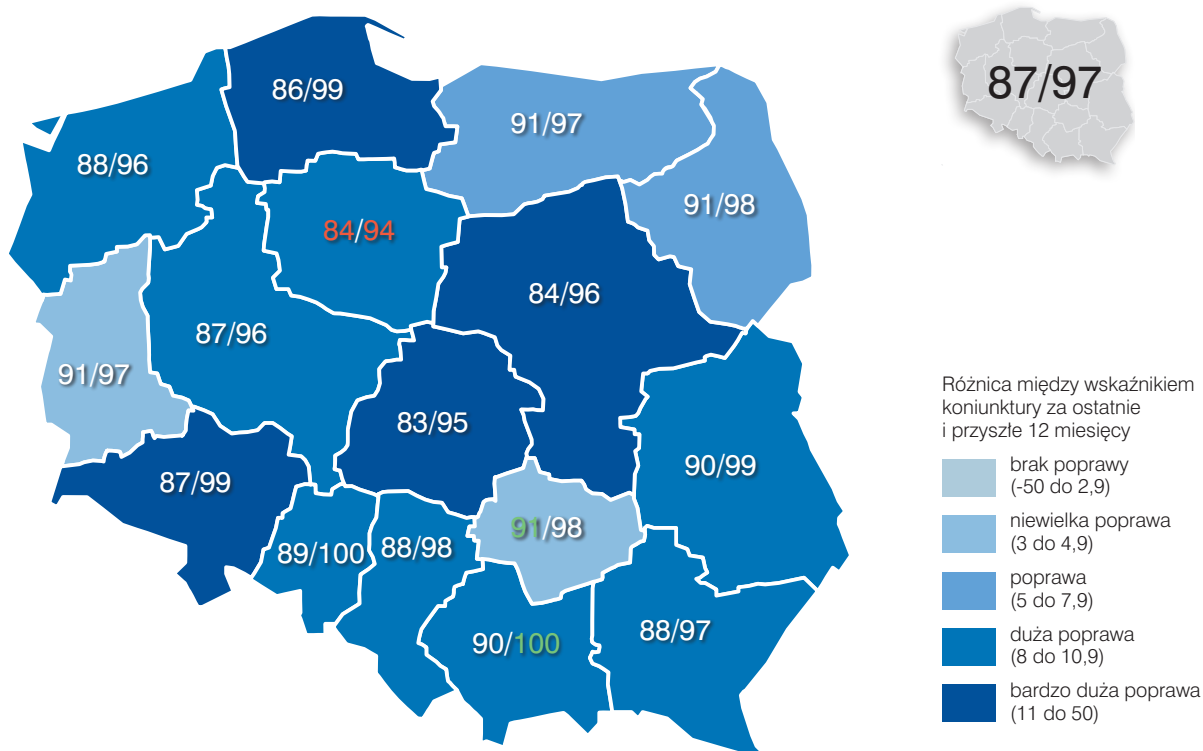
W następnej tabeli przedstawiono indeksy oceny sytuacji w poszczególnych branżach. Najniżej ocenianą branżą jest handel z indeksem 79/90, a najwyższej budownictwo z indeksem 88/95.

Tabela 4 ■ Oceny sytuacji branży - wielkość firmy i branża

	Sytuacja branży, w której działa Pana/i firma, jest obecnie:	Sytuacja branży, w której działa Pana/i firma, będzie w ciągu najbliższych 12 miesięcy:
	Indeks	Indeks
Polska	83	92
Produkcja	81	92
Usługi	85	93
Handel	79	90
Budownictwo	88	95

Ogólnopolski indeks stworzony na bazie oceny bieżącej sytuacji firmy przyjął wartość 87/97. Warto zwrócić uwagę na fakt, że ocena ta wyższa jest zarówno od oceny sytuacji gospodarczej kraju, jak i oceny sytuacji branży. Najniższą wartość za ostatnie 12 miesięcy indeks ten przyjął w województwie łódzkim (84) a najwyższą w województwie świętokrzyskim (91). Ocena przyszłych 12 miesięcy pod kątem sytuacji firmy najlepiej wypadła w województwie małopolskim, gdzie przyjmuje wartość 100, a najgorzej w kujawsko-pomorskim, gdzie indeks wynosi 94.

Mapa 10 ■ Ocena sytuacji firmy

Analizując wyniki pod kątem poprawy, potwierdzają się wnioski z oceny sytuacji gospodarczej kraju i branży: największa wiara w poprawę jest wśród przedsiębiorców z województwa pomorskiego (indeks 86/99), a najmniejsza w województwie lubuskim (91/97).

3. Sytuacja finansowa mikro i małych firm

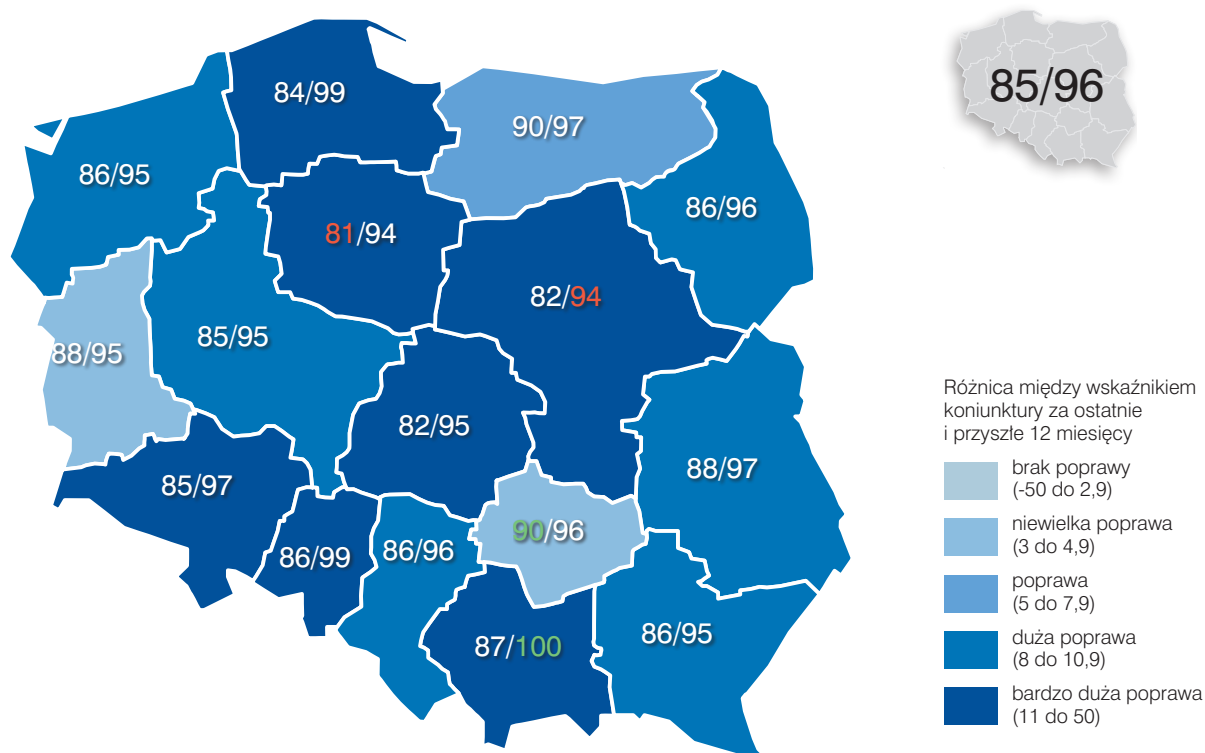
Właściciele mikro i małych firm stosunkowo nisko ocenili swoją sytuację finansową za ostatnie 12 miesięcy. Indeks stworzony na podstawie pytania o przychody przyjął wartość 85. Jest jednak spora wiara w to, że przychody w ciągu najbliższych będą rosnać. Ogólnopolski indeks w odniesieniu do przyszłego roku przyjął wartość 96 i jest to wskaźnik, który przyjął największy wzrost w porównaniu do oceny sytuacji bieżącej.

Najlepiej przychody firmy z ostatniego roku ocenili właściciele mikro i małych firm z województwa świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego (Indeks_{ost. 12 mcy} = 90) a przyszły rok najlepiej ocenili przedsiębiorcy z małopolskiego (Indeks_{nast. 12 mcy} = 100).

Najgorzej ostatni rok pod względem przychodów oceniły mikro i małe firmy z województwa kujawsko-pomorskiego, a najniższą ocenę przyszłym przychodom dali właściciele firm z województwa mazowieckiego.

Jak wcześniej największy optymizm i wiara w wzrost przychodów występuje u mikro i małych przedsiębiorstw z województwa pomorskiego gdzie różnica indeksów wyniosła 14,4 (84/99). Zupełnie odmiennie nastawienie mają mikro i małe firmy z województwa świętokrzyskiego, lubuskiego i warmińsko-mazurskiego, których optymizm uznać należy za umiarkowany.

Mapa 11 ■ Ocena przychodów mikro i małych firm

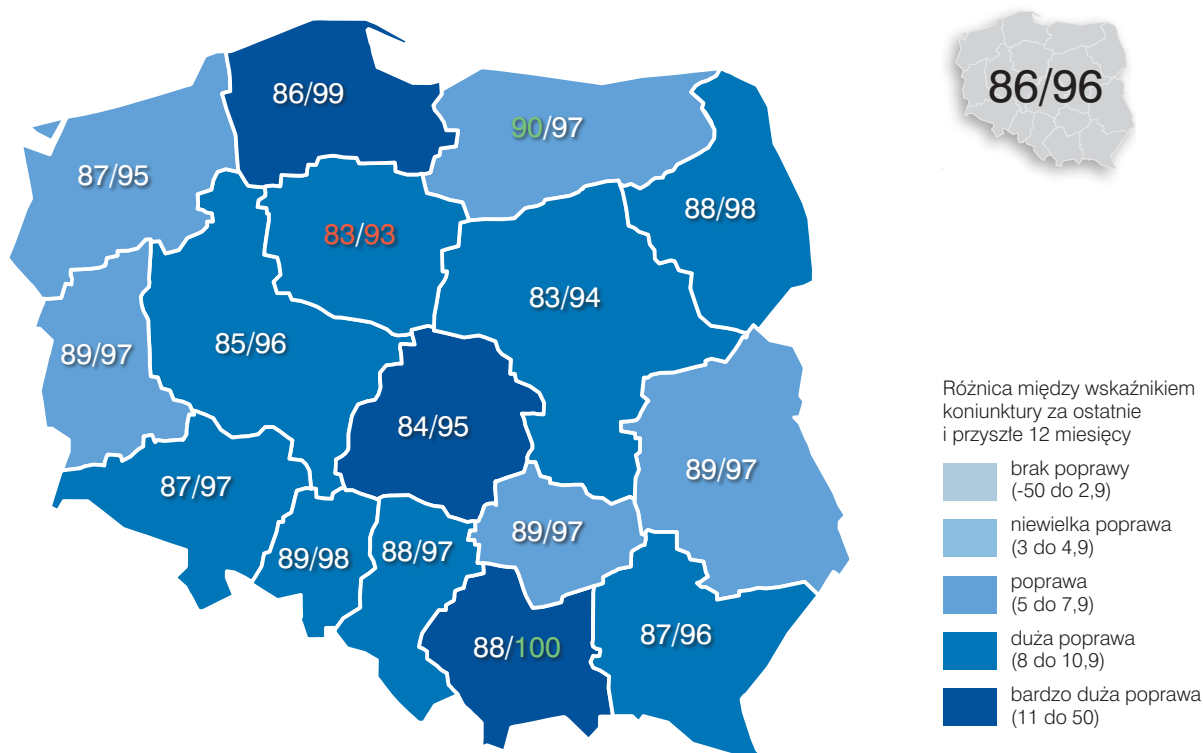

Ocena wyniku finansowego firm jest skorelowana z oceną przychodów. Wskaźnik ogólnopolski przejmuje wartość 86/96.

Wynik finansowy za ostatnie 12 miesięcy najgorzej został oceniony przez mikro i małych przedsiębiorców z województwa kujawsko-pomorskiego (Indeks_{ost. 12 mcy} = 83), a najlepiej w województwie warmińsko mazurskim (Indeks_{ost. 12 mcy} = 90).

Percepcja wyniku finansowego za przyszłe 12 miesięcy najlepsza jest w województwie małopolskim gdzie wskaźnik przyjmuje wartość 100, a najgorsza tak jak przy wskaźniku za ostatnie 12 miesięcy w województwie kujawsko-pomorskim (Indeks_{nast. 12 mcy} = 93).

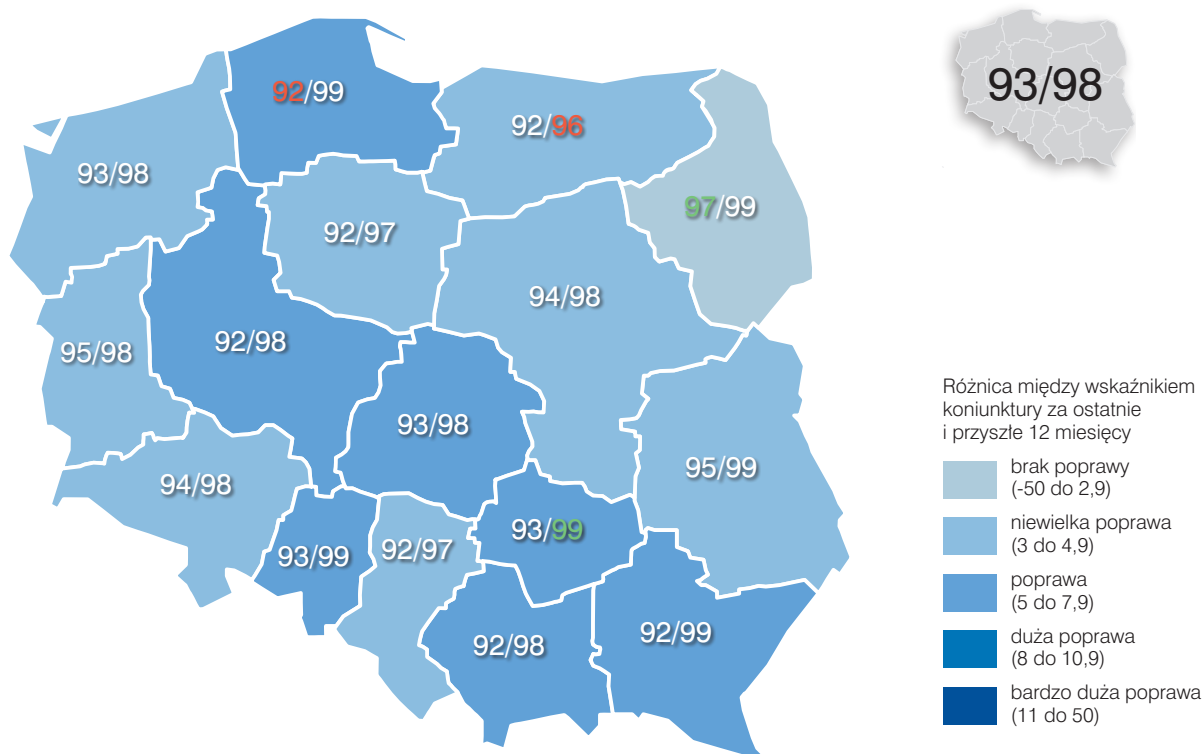
Mapa 12 ■ Ocena wyniku finansowego firmy (zysku lub strata)

Największy wzrost indeksu odnotować można w przypadku województwa pomorskiego (12,9 punktu), a najniższy w przypadku województwa warmińsko-mazurskiego (6,4).

Długość oczekiwania na zapłatę za sprzedane towary i usługi jest elementem ocenionym bardzo neutralnie. Wskaźnik za przyszłe 12 miesięcy jest bliski oceny neutralnej, co w przypadku tego pytania (Jak długo będzie oczekiwać Pan/i na zapłatę za sprzedane towary/usługi w ciągu najbliższych 12 miesięcy?) oznacza, że zdecydowana większość (78% badanych firm) wierzy, że okres oczekiwania na zapłatę nie zmieni się względem bieżącej sytuacji.

Mapa 13 ■ Ocena długości oczekiwania na zapłatę za sprzedane towary/usługi

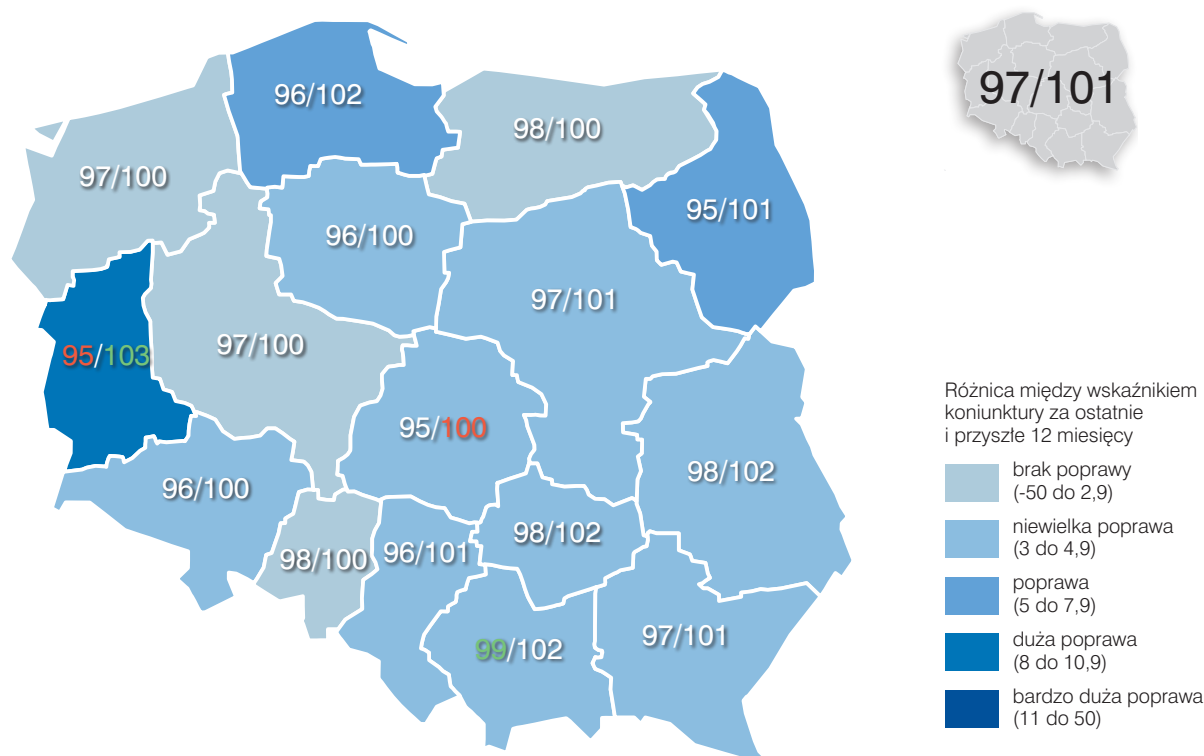

4. Zatrudnienie w mikro i małych firmach

Częścią Ogólnego Wskaźnika Koniunktury Mikro i Małych Przedsiębiorstw jest diagnoza poziomu zatrudnienia w momencie przeprowadzenia badania (w odniesieniu do ubiegłych 12 miesięcy), jak i przewidywań respondentów w perspektywie następnego roku.

Indeks ten dla wyników ogólnopolskich za ostatnie 12 miesięcy wyniósł 97 i wzrósł o 4 punkty do 101 dla kolejnych 12 miesięcy. Widać zatem stabilny poziom zatrudnienia. W świetle poprzednich wartości indeksów należy stwierdzić, że pomimo gorszej sytuacji finansowej przedsiębiorstw w ostatnich 12 miesiącach, większości z nich udało się przejść przez ten trudny okres bez radykalnego zmniejszenia zatrudnienia.

Mapa 14 ■ Ocena zatrudnienia w firmie

Według badania, w obecnym roku najstabilniejsze zatrudnienie mieli właściciele mikro i małych firm z województwa małopolskiego, gdzie wskaźnik na poziomie 99 pokazuje niemal brak zmian. Największe redukcje w perspektywie ostatniego roku dotknęły województwo lubuskie (95).

Co ciekawe, to właśnie respondenci z tego województwa przejawiali największą gotowość do zwiększenia zatrudnienia (wskaźnik = 103). Ośmiopunktowa punktowa różnica zasługuje na uwagę zwłaszcza w kontekście małego zróżnicowania wyników (maksymalna rozbieżność między wskaźnikiem ostatnie 12 miesięcy, a wskaźnikiem następnego 12 miesięcy wynosi 8 pkt., a minimalna 2 punkty)

Łódzkie ze wskaźnikiem następnego 12 miesięcy na poziomie 100 pkt. ma najniższy wynik ze wszystkich województw, jednak jest to wynik neutralny. Według deklaracji respondentów, w ciągu najbliższego roku nic się nie zmieni, ani na lepsze, ani na gorsze.

Porównano także poziom zatrudnienia i prognozy przedsiębiorców w rozbiciu na wielkość zatrudnienia jak i branżę, w której działają.

Tabela 5 ■ Ocena zatrudnienia – wielkość firmy i branża

	Wskaźnik zatrudnienia ostatnie 12 miesięcy	Wskaźnik zatrudnienia przyszłe 12 miesięcy
Polska	97	101
Mikro firmy	97	101
Małe firmy	98	99
Produkcja	94	101
Usługi	98	101
Handel	97	100
Budownictwo	96	102

Firmy małe (zatrudniające od 10 do 49 pracowników) szanse zwiększenia liczebności personelu oceniają nieco gorzej niż mikro firmy (zatrudniające do 9 pracowników). Klasyfikacja wg branż wskazywałaby, że największe redukcje dotknęły produkcję – jednakże ta branża - bazując na różnicy indeksów – najbardziej stawia na podniesienie poziomu zatrudnienia (wskaźnik_{ostatni 12 mies} = 94 vs wskaźnik_{następne 12 mcy} = 101).

5. Dostępność zewnętrznego finansowania dla mikro i małych firm

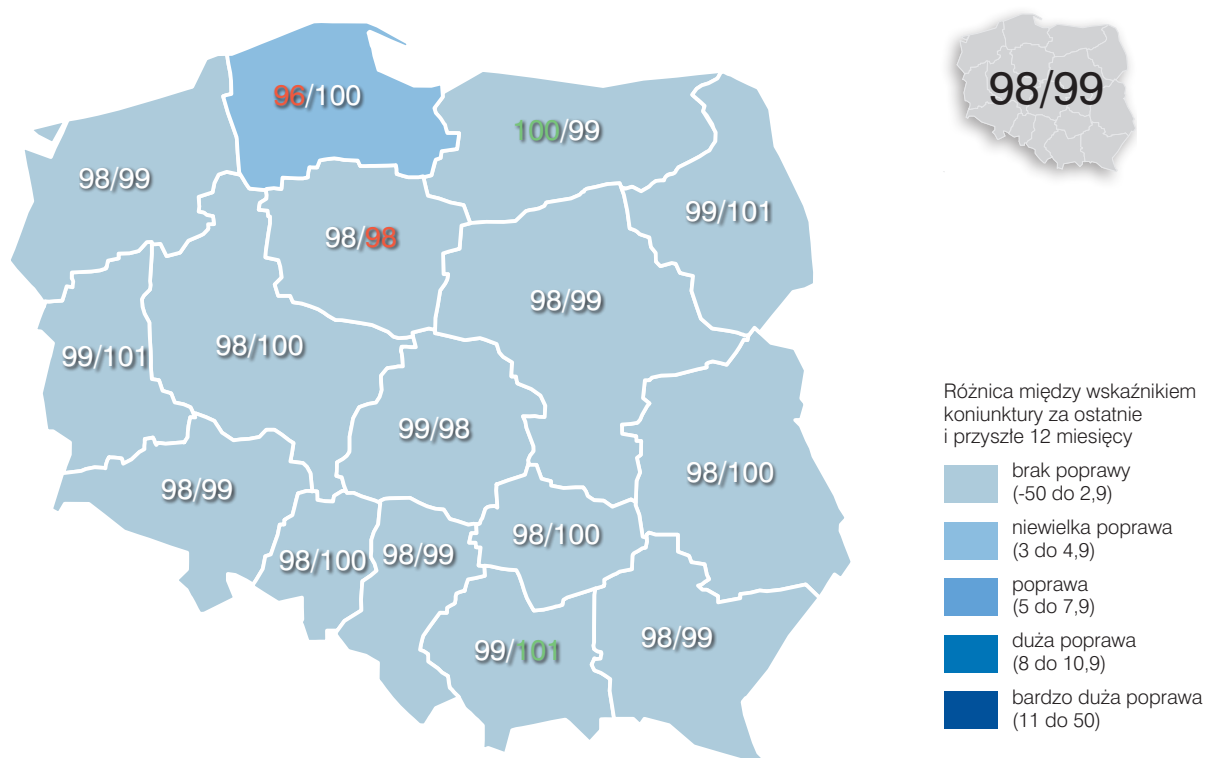
Kolejną składową Ogólnego Wskaźnika Konjunktury Mikro i Małych Przedsiębiorstw jest ocena dostępności zewnętrznego finansowania dla mikro i małych firm (np. kredytu, leasingu, funduszy unijnych). Analogicznie jak w poprzednich pytaniach, uzyskane odpowiedzi pozwoliły na skonstruowanie indeksu o skali od 50 do 150, gdzie 100 jest wartością neutralną.

Ogólnopolski indeks oceniający dostępność zewnętrznego finansowania w ciągu ostatnich 12 miesięcy osiągnął poziom poniżej 100 (98), co sugerowałoby minimalnie mniejszy – w opinii przedsiębiorców – dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania niż w roku poprzednim. Dostępność zewnętrznego finansowania w kolejnych 12 miesiącach praktycznie się nie zmieni (wzrost o 1 punkt do 99).

W roku 2010, najlepiej dostępność zewnętrznych źródeł finansowania oceniali właściciele małych i mikro firm z województwa warmińsko-mazurskiego (indeks na poziomie 100 pkt.). Najgorzej – ze wskaźnikiem na poziomie 96 pkt. – przedsiębiorcy z województwa pomorskiego.

Rok następny pod względem dostępności zewnętrznych środków finansowania najlepiej oceniają respondenci z małopolskiego (101). Brak perspektyw na poprawę tejże, z najniższą wartością indeksu, wskazują przedsiębiorcy z kujawsko-pomorskiego (98).

Mapa 15 ■ Ocena dostępności zewnętrznego finansowania dla firmy

Jeśli różnicę pomiędzy indeksami za obecne 12 miesięcy, a następnym rokiem potraktować jako miarę optymizmu wobec dostępności zewnętrznych środków finansowania, przedsiębiorcy z województwa pomorskiego ze spokojem patrzą na rok 2011. Co interesujące, ci sami przedsiębiorcy najkrytyczniej ocenili dostępność zewnętrznego finansowania w roku obecnym.

W województwie warmińsko-mazurskim i łódzkim obserwujemy spadek wartości indeksów o 1 pkt. (odpowiednio: indeks_{ostatnie 12 miesięcy} = 100 i 99 pkt. vs. indeks_{ostatnie 12 miesięcy} = 99 i 98 pkt.).

Podział opinii respondentów wg branż nie wskazał istotnych różnic: zarówno indeks_{ostatnie 12 miesięcy} jak i indeks_{następne 12 miesięcy} oraz różnica między nimi nie odbiegają znacząco od wartości ogólnopolskiej. Prezentuje to tabela poniżej:

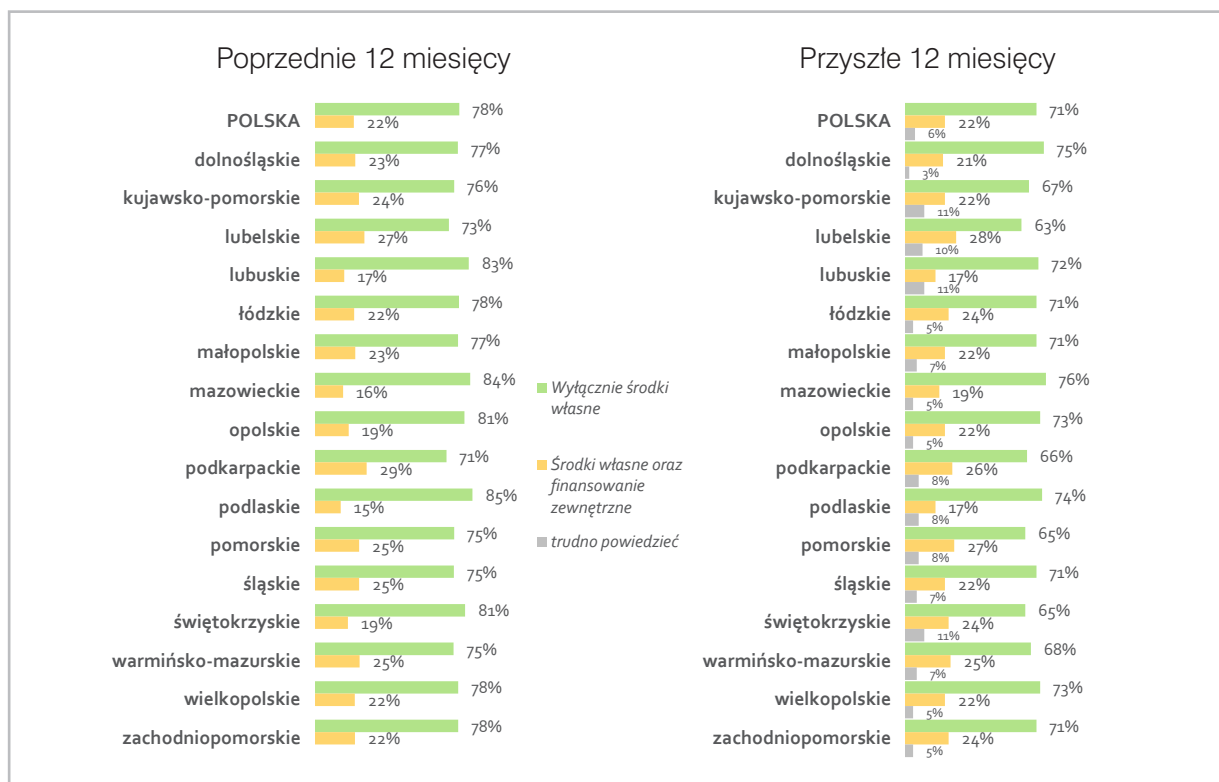
Tabela 6 ■ Ocena dostępności zewnętrznego finansowania - wielkość firmy i branża

	Dostępność zewnętrznych źródeł finansowania	Dostępność zewnętrznych źródeł finansowania
	ostatnie 12 miesięcy	przyszłe 12 miesięcy
Polska	98	99
Mikro firmy	98	99
Małe firmy	96	99
Produkcja	98	99
Usługi	98	99
Handel	98	99
Budownictwo	98	99

Warto jednak zauważyć, że wskaźnik dla obecnego roku, w przypadku przedsiębiorców z małych firm, wskazuje na opinię o mniejszej dostępności zewnętrznych środków finansowania niż w grupie ich odpowiedników z mikro firm.

Zapytano także właścicieli małych i mikro firm o źródła finansowania firmy – obecnie i w perspektywie następnego roku. Rozkład odpowiedzi pokazuje następujący wykres.

Wykres 16 ■ Źródła finansowania firmy

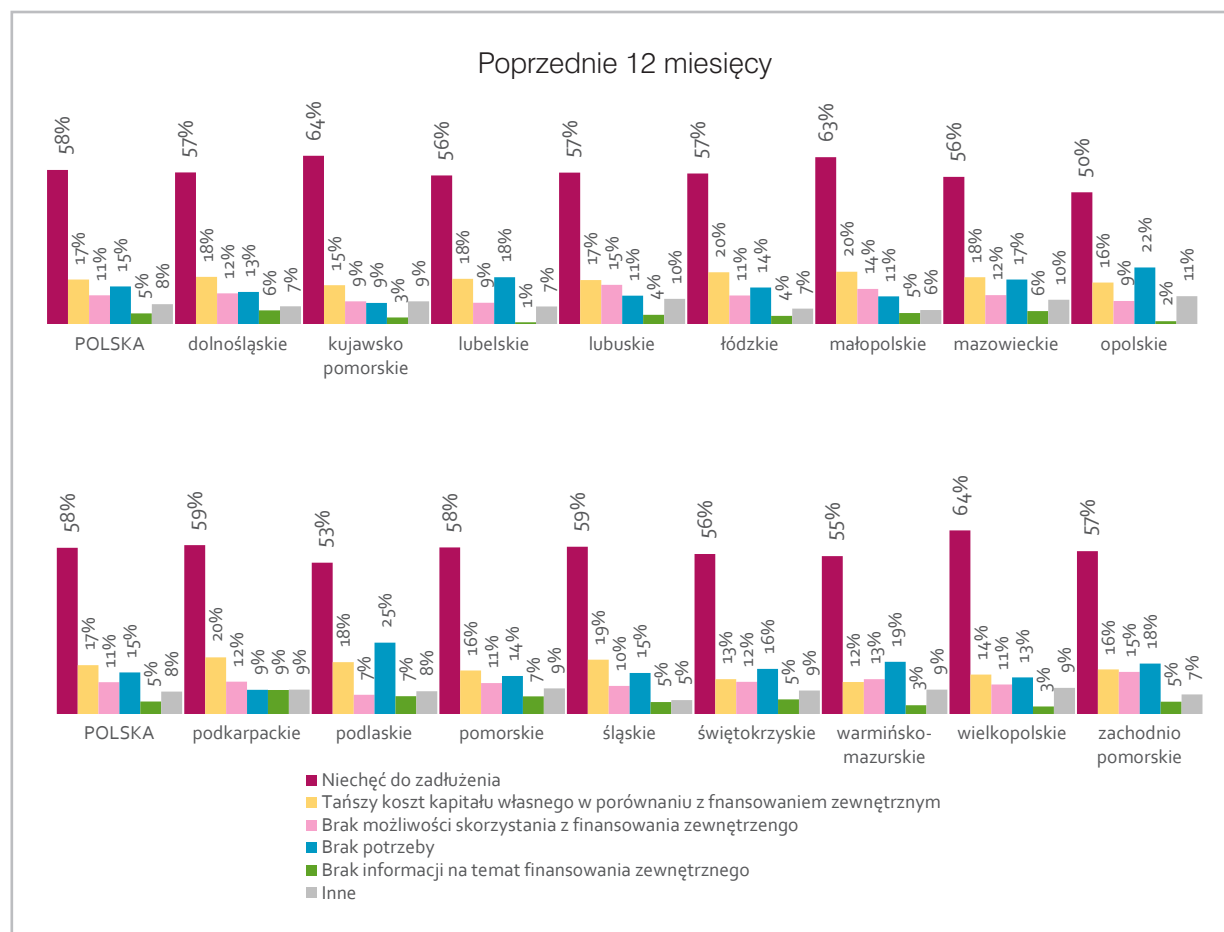
Nieco ponad 1/5 respondentów jako źródło finansowania firmy wskazało środki własne oraz zewnętrzne źródło (np. kredyt). Identyczny odsetek właścicieli małych i mikro firm wskazał to samo źródło w perspektywie najbliższego roku. Zmniejszył się natomiast udział przedsiębiorców deklarujących jako źródło finansowania wyłącznie środki własne (z 78% dla roku obecnego na 71% w roku przyszłym).

Wg deklaracji, aż 85% przedsiębiorców z województwa podlaskiego w ciągu ostatnich 12 miesięcy finansowało swoje firmy wyłącznie ze środków własnych. Po zapytaniu o następne 12 miesięcy, odsetek ten spadł o 11 punktów, przy 2 punktowym wzroście odsetka przedsiębiorców deklarujących także udział zewnętrznych środków w finansowaniu firmy. Województwo podlaskie zajmujące 1 miejsce pod względem samofinansowania małych i mikro firm w ostatnich 12 miesiącach, w badaniu tego kryterium w perspektywie następnego roku zajęło 3 miejsce, ustępując mazowieckiemu (76%) i dolnośląskiemu (75%).

Województwem, w którym najwięcej przedsiębiorców zadeklarowało w roku obecnym udział również środków zewnętrznych w finansowaniu firm, jest województwo podkarpackie (29%). W następnym roku już tylko 26% respondentów złożyło taką deklarację, plasując to województwo na trzecim miejscu, zaraz za lubelskim (28%) i pomorskim (27%).

Respondentów, którzy jako źródło finansowania swojej firmy wskazali wyłącznie własne środki, zapytano o przyczynę tego stanu rzeczy. Rozkład odpowiedzi pokazuje poniższy wykres.

Wykres 17 ■ Przyczyny finansowania firmy ze środków własnych

Jako podstawowy powód przedsiębiorcy wskazywali niechęć do zadłużenia. Zarówno w wynikach ogólnopolskich, jak i w każdym województwie niechęć do zadłużenia deklaruje ponad połowa więcej respondentów niż jakikolwiek inny powód, co świadczy o sile tej postawy.

Tańszy koszt kapitału własnego w porównaniu z finansowaniem zewnętrznym to drugi, najczęściej wskazywany powód samofinansowania małych i mikro firm (17%). Ten powód wskazało najwięcej przedsiębiorców z województwa małopolskiego (20%) zaś najmniej z warmińsko-mazurskiego (12%).

Brak potrzeby skorzystania z zewnętrznego źródła finansowania w wynikach ogólnopolskich wskazało 15% przedsiębiorców w całej Polsce (trzeci pod względem liczby wyborów powód) i aż 25% z województwa podlaskiego.

Najmniej takich deklaracji zanotowano wśród respondentów z kujawsko-pomorskiego. Przy okazji warto wspomnieć, że przedsiębiorcy z sześciu województw (podlaskie, opolskie, warmińsko-mazurskie, lubelskie, zachodniopomorskie, świętokrzyskie) brak potrzeby wskazało jako drugi pod względem liczby wyborów powód braku finansowania z zewnętrznych źródeł.

Wyniki ogólnopolskie jako czwarty powód samofinansowania przedsiębiorców wskazały brak możliwości finansowania ze źródła zewnętrznego (np. brak zdolności kredytowej). Najczęściej kłopoty z uzyskaniem zewnętrznego źródła finansowania mieli przedsiębiorcy z województwa lubuskiego (15%), najmniej z podlaskiego (7%).

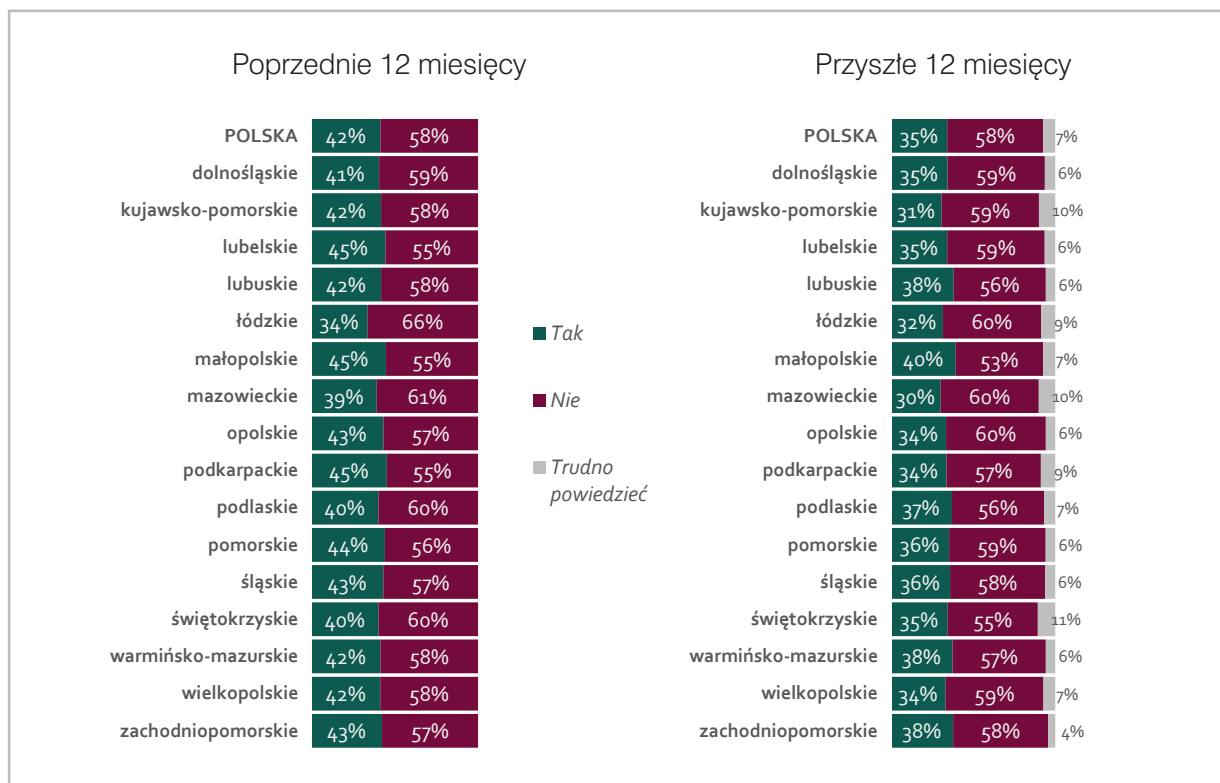
Reasumując, można przyjąć, że powody samofinansowania się właścicieli małych i mikro firm zdecydowanie bardziej leżą w sferze wyboru (niechęć do zadłużenia, brak potrzeby) niż możliwości (brak możliwości uzyskania środków, brak informacji).

6. Inwestycje mikro i małych firm

W badaniu poruszono też zagadnienie wydatków inwestycyjnych. Dodatkowo określono cele tych wydatków i ich szacowaną wysokość.

Aby uzyskać realne deklaracje wysokości inwestycji, najpierw zapytano respondentów, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy ich firma poniosła wydatki inwestycyjne i czy w ciągu najbliższych 12 miesięcy zamierza takie wydatki ponieść. Rozkład odpowiedzi pokazuje kolejny wykres.

Wykres 18 ■ Ponoszenie przez firmy wydatków inwestycyjnych

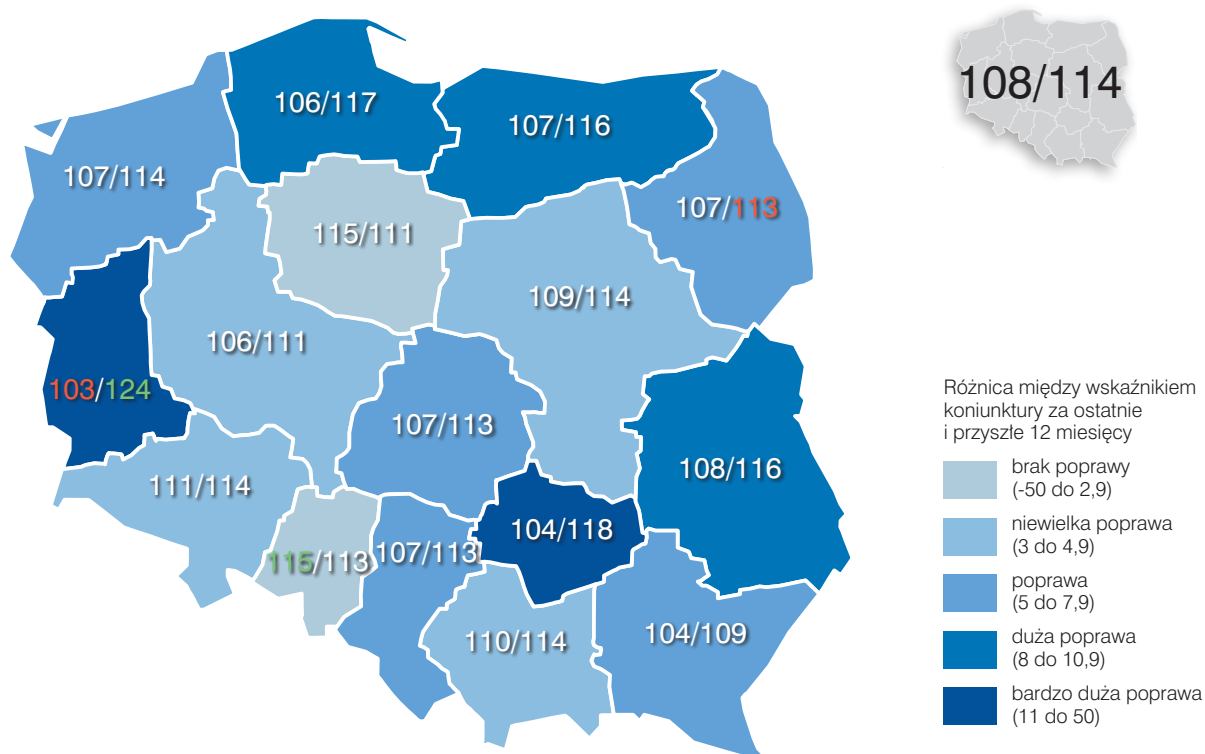
Z powyższego rozkładu wynika, że 58% właścicieli małych i mikro firm nie inwestowało w ciągu ostatnich 12 miesięcy w swoje przedsiębiorstwa. Odsetek deklarujących inwestycje w perspektywie najbliższego roku spada o 7 punktów. Może to wskazywać na obszar niepewności właścicieli co do możliwości i/lub konieczności inwestycji we własne przedsiębiorstwo i każe pod znakiem zapytania stawiać znaczące zwiększenia nakładów inwestycyjnych w sektorze mikro i małych firm w roku 2011.

W ostatnich 12 miesiącach najwięcej respondentów zainwestowało w województwie podkarpackim (45%), zaś najmniej w łódzkim (34%). Jednakże w ciągu następnych 12 miesięcy tendencja ta nie utrzyma się, gdyż już tylko 34% respondentów w podkarpackim zamierza zainwestować we własną firmę (wobec najwyższego wyniku w małopolskim 40% i najniższego w mazowieckim [30%]). Łódzkie w tym przypadku plasuje się na trzecim miejscu od dołu (32%).

W żadnym województwie nie zaobserwowano wzrostu liczebności deklaracji inwestycji w ciągu następnych 12 miesięcy. Największe różnice cechują województwa podkarpackie i kujawsko-pomorskie. W województwach tych wg deklaracji respondentów - spada chęć do inwestycji we własną firmę przy stosunkowo sporym obszarze niepewności („trudno powiedzieć”; odpowiednio 9% i 10%).

Właścicieli małych i mikro firm, którzy ponieśli wydatki inwestycyjne w ciągu 12 miesięcy, lub zamierzają takowe ponieść w ciągu następnego roku, zapytano o ocenę wielkości tych wydatków w odniesieniu do roku poprzedniego. Regionalny rozkład odpowiedzi na te pytania pokazuje poniższa mapa.

Mapa 16 ■ Ocena wielkości wydatków inwestycyjnych firmy

Łatwo zauważyć, że wśród firm inwestujących deklarowana wartość inwestycji w porównaniu do roku poprzedniego wzrasta w każdym województwie. Przedsiębiorcy zainwestowali nieco więcej niż poprzednim roku, a poziom ich inwestycji niewiele wzrośnie w roku przyszłym. Ostrożne deklaracje przedsiębiorców co do podniesienia nakładów na inwestycje raczej sugerowałyby sytuację stabilną.

W porównaniu do roku poprzedniego, najwięcej zainwestowali w 2010 r. właściciele małych i mikro firm z województwa opolskiego (115), jak również kujawsko-pomorskiego (115). Jednak w ciągu następnych 12 miesięcy tempo inwestycji w tych województwach – i tylko w tych województwach – przyhamuje (indeksy _{następne 12 mcy} odpowiednio dla opolskiego = 113 i kujawsko-pomorskiego = 111).

Najniższą wartość indeksu ostatnie 12 miesięcy odnotowano w województwach lubuskim (103) oraz świętokrzyskim (104). Jednak to w tych województwach przedsiębiorcy deklarują skłonność do poniesienia większych (w kontekście zróżnicowania wyników – wyraźnie większych) nakładów inwestycyjnych jak w 2010 r. (indeksy _{ostatnie 12 mcy} odpowiednio na poziomie 124 i 116 pkt.)

Jeśli przyjmiemy różnicę pomiędzy indeksami jako miarę deklarowanych nakładów inwestycyjnych w perspektywie najbliższego roku, największy skok czeka przedsiębiorców ze świętokrzyskiego i lubuskiego. Różnica 20 punktów dla świętokrzyskiego i 14 dla lubuskiego umiejscawia te województwa w ścisłej czołówce zwiększenia nakładów inwestycyjnych w ciągu najbliższych 12 miesięcy. W awangardzie znalazły się też województwa pomorskie (11), warmińsko-mazurskie (9) i lubelskie (8). I właśnie na tych obszarach – mimo niższego wyniku punktowego – deklaracje przedsiębiorców wskazują na najwyższy i stabilny rozwój; posiadają one stosunkowo wysoki indeks ^{ostatnie 12 mcy}, czyli ich skok nie wynika z oszczędnych nakładów w roku bieżącym, tylko regularnych inwestycji.

Porównanie indeksów wg branż pokazuje poniższa tabela.

Tabela 7 ■ Ocena wydatków inwestycyjnych – wielkość firmy i branża

	Czy wydatki inwestycyjne, które poniosła Pana/i firma w ciągu ostatnich 12 miesięcy były:	Czy wydatki inwestycyjne, które poniosła Pana/i firma w ciągu ostatnich 12 najbliższych będą:
	ostatnie 12 miesięcy	przyszłe 12 miesięcy
Polska	108	114
Mikro firmy	108	114
Małe firmy	108	113
Produkcja	108	114
Usługi	107	112
Handel	110	116
Budownictwo	108	117

Najwyższą wartość indeksu ^{ostatnie 12 miesięcy} wskazują właściciele małych i mikro firm działających w branży handlowej. Ta baza i 6 punktów różnicy (poziom ogólnopolski) in plus wobec indeksu ^{następne 12 mcy} wskazywałby na wymóg lub wybór ciągłego, nieznaczego zwiększania nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwo. Warto zwrócić także uwagę na branżę budowlaną – przedsiębiorcy z tej grupy deklarują największą różnicę w planowanych nakładach w ciągu najbliższych 12 miesięcy w porównaniu do roku bieżącego.

Właściciele małych i mikro firm zapytano także o przedmiot wydatków inwestycyjnych w ciągu ostatnich 12 miesięcy – rozkład odpowiedzi pokazuje Tabela 10.

Tabela 8 ■ Przedmiot wydatków inwestycyjnych – ostatnie 12 miesięcy

	Przedmiot wydatków inwestycyjnych - ostatnie 12 miesięcy:					
	Grunty	Budynki i budowle	Maszyny i urządzenia	Wyposażenie narzędzia i przyrządy	Środki transportu	Wartości niematerialne i prawne.
	%	%	%	%	%	%
Polska	4%	19%	36%	54%	22%	7%
Dolnośląskie	3%	18%	34%	55%	17%	5%
Kujawsko-pomorskie	3%	25%	35%	49%	23%	4%
Lubelskie	3%	23%	32%	52%	27%	5%
Lubuskie	6%	31%	28%	50%	19%	2%
Łódzkie	3%	12%	42%	60%	14%	3%
Małopolskie	2%	19%	35%	57%	27%	11%
Mazowieckie	3%	18%	41%	56%	20%	9%
Opolskie	11%	20%	43%	48%	19%	3%
Podkarpackie	2%	20%	27%	60%	25%	6%
Podlaskie	2%	29%	28%	54%	24%	5%
Pomorskie	6%	23%	30%	57%	16%	5%
Śląskie	2%	16%	38%	53%	24%	8%
Świętokrzyskie	5%	10%	46%	43%	23%	12%
Warmińsko-mazurskie	4%	17%	46%	52%	21%	5%
Wielkopolskie	7%	17%	36%	61%	23%	9%
Zachodniopomorskie	7%	24%	37%	46%	23%	4%

W ciągu ostatnich 12 miesięcy, przedsiębiorcy przede wszystkim inwestowali w wyposażenie firm, narzędzia i przyrządy – ten typ inwestycji wskazała ponad połowa respondentów (54%). Następne w kolejności są maszyny i urządzenia, które wskazało 36% respondentów, następnie środki transportu (22%), budynki i budowle (19%), wartości niematerialne i prawne (7%) oraz grunty (4%).

Taki układ priorytetów inwestycyjnych zadeklarowano dla 9 województw (dolnośląskie, lubelskie, łódzkie, małopolskie, mazowieckie, podkarpackie, śląskie, warmińsko-mazurskie i wielkopolskie). Przy niezmienionym pierwszym priorytecie, z istotnych różnic w województwach kujawsko-pomorskim i pomorskim obserwujemy większą tendencję do inwestowania w budynki i budowle niż w środki transportu, zaś w lubuskim i podlaskim jako priorytet inwestycyjny na drugim miejscu wskazywano budynki i budowle zamiast maszyn i urządzeń.

Powyższa struktura inwestycji pozostaje niemal niezmieniona również w deklaracjach dotyczących inwestycji planowanych na najbliższe 12 miesięcy.

Tabela 9 ■ Przedmiot wydatków inwestycyjnych – przyszłe 12 miesięcy

	Przedmiot wydatków inwestycyjnych - przyszłe 12 miesięcy:						
	Grunty	Budynki i budowle	Maszyny i urządzenia	Wyposażenie narzędzia i przyrządy	Środki transportu	Wartości niematerialne i prawne.	trudno powiedzieć
Polska	4%	28%	37%	46%	20%	8%	3%
Dolnośląskie	2%	34%	34%	36%	16%	7%	5%
Kujawsko-pomorskie	7%	34%	44%	45%	22%	9%	1%
Lubelskie	6%	36%	32%	48%	20%	4%	2%
Lubuskie	5%	46%	25%	57%	15%	6%	2%
Łódzkie	6%	19%	34%	52%	18%	5%	1%
Małopolskie	2%	24%	37%	55%	25%	9%	3%
Mazowieckie	1%	22%	43%	49%	18%	10%	3%
Opolskie	5%	34%	42%	41%	15%	5%	4%
Podkarpackie	4%	23%	39%	42%	22%	9%	1%
Podlaskie	6%	22%	44%	42%	15%	14%	1%
Pomorskie	15%	34%	34%	40%	14%	4%	2%
Śląskie	3%	25%	39%	44%	23%	8%	1%
Świętokrzyskie	2%	33%	33%	34%	24%	9%	7%
Warmińsko-mazurskie	7%	26%	31%	47%	20%	2%	5%
Wielkopolskie	5%	27%	38%	48%	18%	12%	6%
Zachodniopomorskie	4%	30%	34%	49%	22%	7%	2%

Warto zwrócić uwagę na spadek pierwszej kategorii (wyposażenie, narzędzia i przyrządy) o 8 punktów, wobec wzrostu znaczenia budynków i budowli jako przedmiotu inwestycji (wzrost o 9 punktów, co daje trzecie miejsce w rankingu priorytetów).

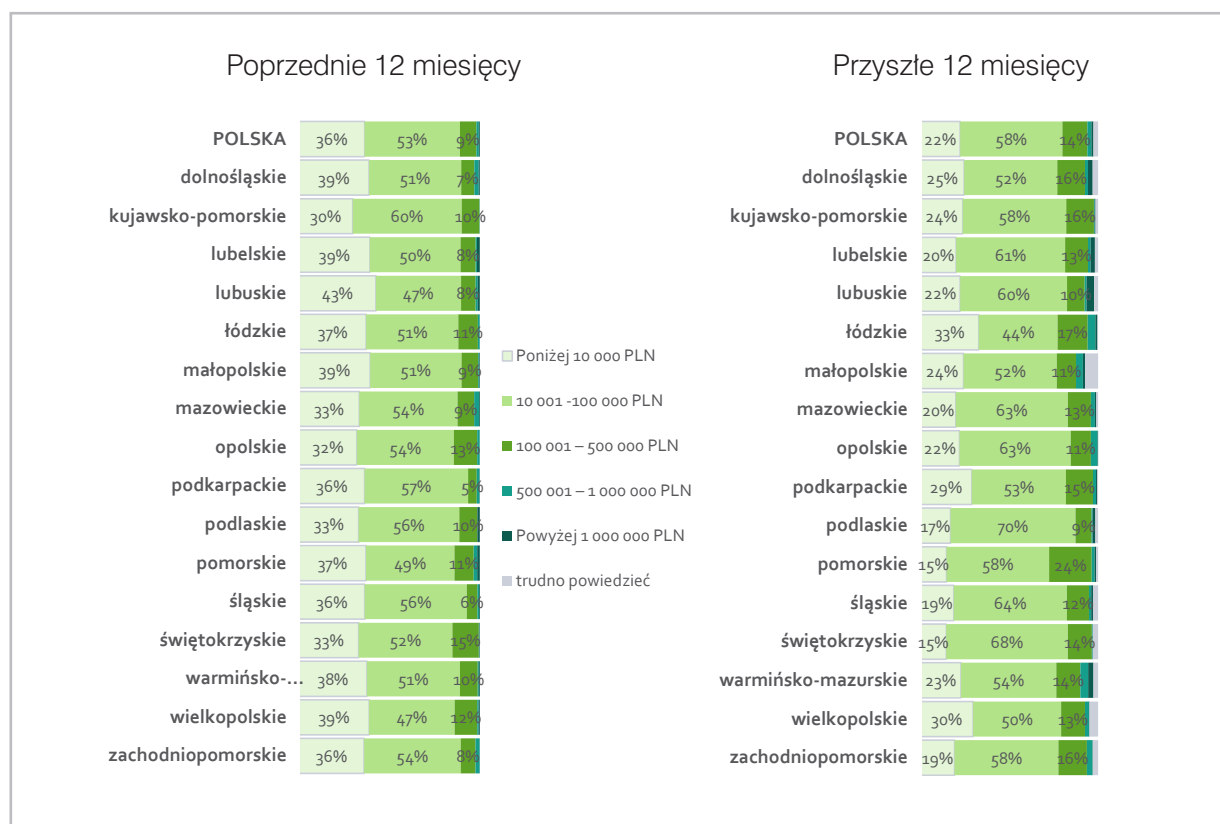
Podobny rozkład celów inwestycyjnych dzieli tylko 7 województw (dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, łódzkie, mazowieckie, świętokrzyskie, wielkopolskie i zachodniopomorskie). W pozostałych województwach zaobserwowano większą rozbieżność pomiędzy priorytetami inwestycyjnymi - w lubelskim i lubuskim na drugim miejscu znalazły się budynki i budowle zamiast maszyn i urządzeń, przedsiębiorcy zaś z opolskiego jako absolutny priorytet wskazują inwestycje w maszyny i urządzenia (pierwsze miejsce), a dopiero potem wyposażenie, narzędzia i przyrządy.

Porównując liczebności wyborów priorytetów inwestycyjnych za ostatnie 12 miesięcy i planowanych, warto zwrócić uwagę na kilka faktów:

1. Duży wzrost znaczenia maszyn i urządzeń jako planowanej inwestycji w województwie podlaskim (16 pkt.).
2. Stabilny udział środków transportu w inwestycjach zarówno dokonanych, jak i planowanych.
3. Znaczący wzrost wagi planowanych inwestycji w budynki w województwie świętokrzyskim (22 pkt.).
4. Planowany wzrost inwestycji w grunty w województwie pomorskim (9 pkt.).

Przedsiębiorcy zadeklarowali także wysokość poniesionych wydatków inwestycyjnych w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

Wykres 19 ■ Wielkość wydatków inwestycyjnych

Struktura wydatków zarówno dla wyników ogólnopolskich, jak i wojewódzkich jest zbliżona: dominują deklaracje nakładów w granicach 10.001 do 100.000 PLN, następnie najniższy przedział nakładów, czyli do 10.000 PLN. Po zsumowaniu wyników tych dwóch przedziałów, jedynie 11% właścicieli małych i mikro firm zainwestowało w ciągu ostatnich 12 miesięcy powyżej 100.000 PLN. Najmniej takich wydatków zadeklarowano w województwie podkarpackim – zaledwie 6,5% przedsiębiorców zainwestowało w firmę powyżej 100.000 PLN, zaś najwięcej w świętokrzyskim – tam tak postąpiło 14,5% właścicieli mikro i małych firm.

Dominacja małych i średnich sum inwestycyjnych wydaje się dość oczywista wobec znaczącej przewagi deklaracji firm co do źródła finansowania jak również źródeł finansowania inwestycji – respondenci głównie deklarowali środki własne.

Respondenci następnie zadeklarowali kwotę, którą zamierzają zainwestować w ciągu najbliższych 12 miesięcy.

Choć strukturalnie rozkład planowanych wg respondentów inwestycji się nie zmienił – nadal dominują wydatki z przedziału 10.001 do 100.000 PLN (58%), następnie poniżej 10.000 PLN (22%), inwestycje planowane znacząco wzrosną w porównaniu do już zainwestowanych kwot. Porównując udział % przedziałów kwotowych zainwestowanych sum i wydatków planowanych, obserwujemy spadek udziału – zarówno ogólnopolski (-14 pkt.) jak i w każdym województwie kwot najniższych

(do 10.000 PLN) przy znaczącym wzroście kwot średnich (wynik ogólnopolski = 5 % In plus) z przedziału 10.001 do 100.000 PLN. Również zauważalny jest wzrost w przedziale wydatków wyższych tj. od 10.0001 do 500.000 PLN.

Ten deklarowany wzrost wysokości inwestycji wiąże się z planowaną zmianą źródeł finansowania inwestycji w przedsiębiorstwo. Właściciele małych i mikro firm, zapytani o źródła finansowania inwestycji z ostatnich 12 miesięcy, jak również tych planowanych w następnym roku udzielili odpowiedzi o następującym rozkładzie.

Tabela 10 ■ Źródła finansowania inwestycji - ostatnie 12 miesięcy

	Źródła finansowania inwestycji - ostatnie 12 miesięcy:						
	Środki własne	Pożyczka od rodziny lub znajomych	Kredyt bankowy	Leasing	Dotacje krajowe	Dotacje unijne	Inne
Polska	87%	5%	19%	6%	1%	1%	1%
Dolnośląskie	83%	4%	22%	5%	1%	2%	0%
Kujawsko-pomorskie	89%	3%	24%	8%	1%	0%	
Lubelskie	88%	5%	24%	5%	1%	2%	1%
Lubuskie	88%	4%	21%	5%	1%	1%	
Łódzkie	85%	2%	14%	9%	0%	3%	
Małopolskie	80%	13%	14%	7%	1%	1%	2%
Mazowieckie	93%	5%	13%	4%	1%	0%	
Opolskie	92%	3%	14%	11%		3%	1%
Podkarpackie	88%	4%	24%	3%	1%	2%	0%
Podlaskie	89%	6%	12%	5%	1%	1%	1%
Pomorskie	87%	5%	18%	7%	2%	1%	1%
Śląskie	85%	6%	19%	8%	1%	0%	1%
Świętokrzyskie	91%	4%	25%	3%	1%		1%
Warmińsko-mazurskie	82%	3%	24%	5%	2%	1%	
Wielkopolskie	90%	4%	21%	8%	1%	1%	0%
Zachodniopomorskie	86%	4%	25%	6%	1%	1%	1%

Tabela 11 ■ Źródło finansowania inwestycji – przyszłe 12 miesięcy

	Źródła finansowania inwestycji - przyszłe 12 miesięcy							
	Środki własne	Pożyczka od rodziny lub znajomych	Kredyt bankowy	Leasing	Dotacje krajowe	Dotacje unijne	Inne	trudno powiedzieć
Polska	72%	4%	33%	10%	3%	13%	0%	4%
Dolnośląskie	74%	2%	33%	12%	3%	13%	0%	2%
Kujawsko-pomorskie	68%	3%	32%	14%	2%	15%		10%
Lubelskie	60%	5%	41%	3%	3%	24%		6%
Lubuskie	77%	8%	47%	7%	5%	12%		2%
Łódzkie	79%	3%	23%	10%	3%	12%	2%	4%
Małopolskie	68%	7%	31%	11%	0%	11%		8%
Mazowieckie	71%	3%	39%	12%	2%	11%		2%
Opolskie	79%	3%	24%	9%	4%	13%		2%
Podkarpackie	71%	7%	31%	9%	1%	13%		3%
Podlaskie	78%	2%	27%	11%	3%	12%	0%	2%
Pomorskie	74%	8%	26%	8%	2%	20%		2%
Śląskie	71%	4%	30%	9%	2%	10%		4%
Świętokrzyskie	76%	2%	43%	6%	4%	16%	2%	2%
Warmińsko-mazurskie	63%	2%	32%	14%	6%	15%	0%	2%
Wielkopolskie	72%	3%	32%	10%	3%	12%		3%
Zachodniopomorskie	70%	5%	40%	13%	5%	17%		4%

W obu przypadkach, zarówno dla poniesionych, jak i planowanych inwestycji, respondenci głównie jako źródło finansowania deklarują środki własne, co naturalnie koresponduje z wysokością wydanych kwot. Jednak na uwagę zasługuje odwrót respondentów od źródeł finansowania „niekomercyjnych” czyli środków własnych lub pożyczek od rodziny/znajomych (spadki odpowiednio o -15 i -1 pkt.) na korzyść źródeł „komercyjnych” jak kredyt bankowy czy leasing (wzrosty o 14 i 4 pkt.).

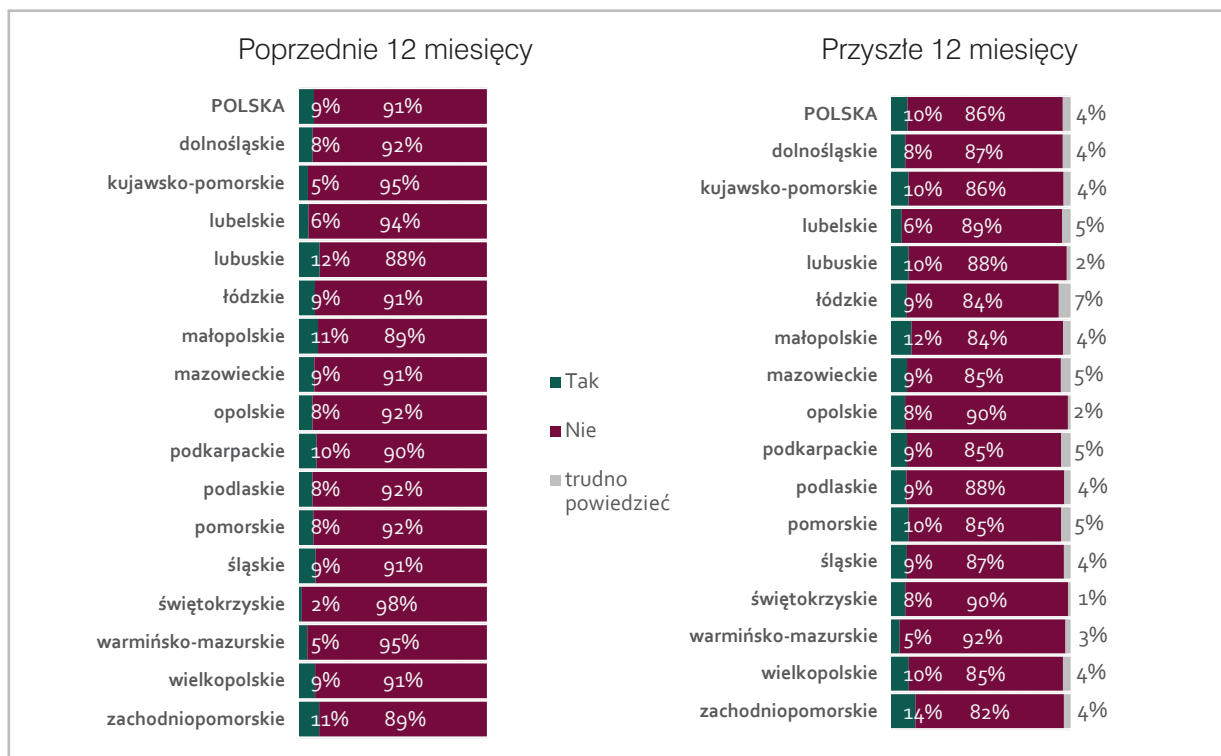
Zanotowano znaczące wzrosty w odniesieniu do dotacji krajowych i dotacji unijnych (wzrosty o 2 i 12 pkt.). Wobec opisanej we wcześniejszych rozdziałach niechęci do zadłużania przedsiębiorstwa, wzrost znaczenia komercyjnych źródeł finansowania inwestycji można odczytać jako wiarę w polepszającą się koniunkturę. Dziwi jednakże taki wzrost dotacji unijnych jako źródła finansowania w sytuacji, gdy w wielu województwach środki unijne dla przedsiębiorców zostały już wykorzystane.

7. Eksport mikro i małych firm

W kwestionariuszu badawczym znalazł się blok pytań dotyczący eksportu.

W ciągu ostatnich 12 miesięcy 9% badanych firm eksportowało swoje wyroby lub usługi. Firm deklarujących eksport w przyszłym roku było nieco więcej – 10%. Największy % udział eksporterów zaobserwowano w województwie lubuskim (12%), a najmniejszy w województwie świętokrzyskim (jedynie 2%).

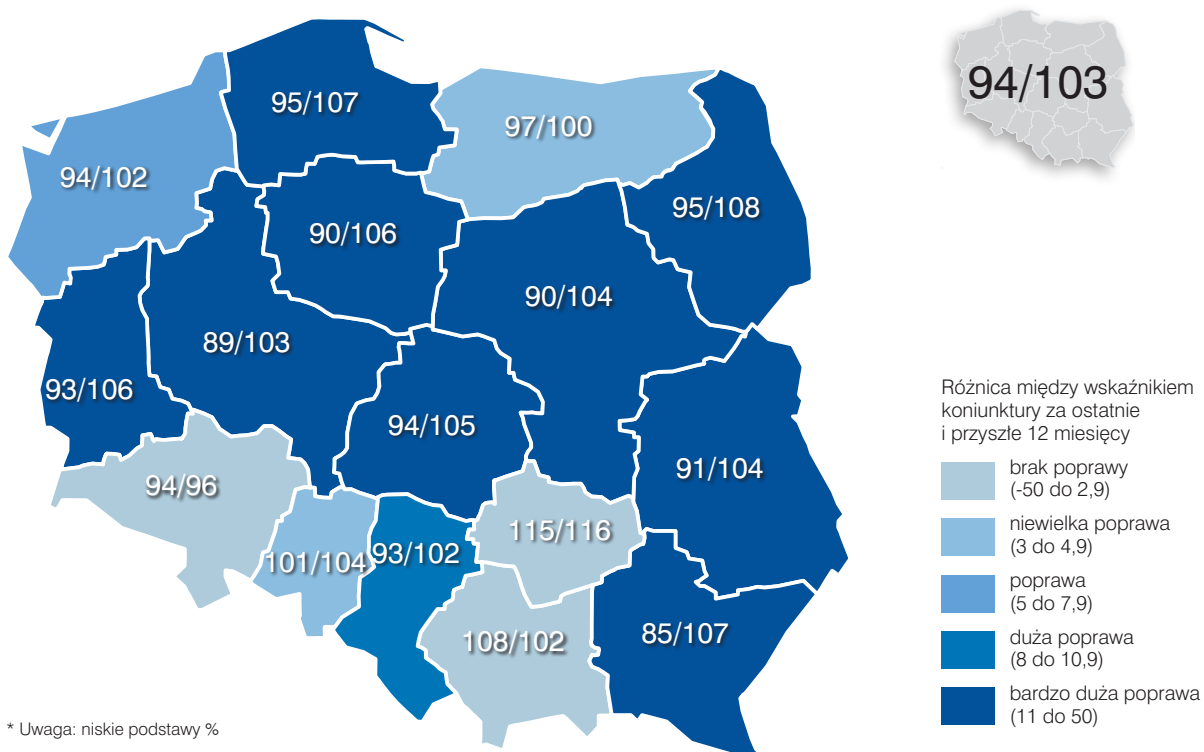
Wykres 20 ■ Eksport wyrobów lub usług przez firmę

W badaniu uwzględniono ocenę poziomu przychodów z tytułu eksportu w ciągu ostatnich 12 miesięcy, jak i szacunek poziomu przewidywanych dochodów z tego tytułu w stosunku do roku bieżącego dotyczący firm deklarujących eksport. Analogicznie jak w poprzednich pytaniach, uzyskane odpowiedzi pozwoliły na skonstruowania indeksu o skali od 50 do 150, gdzie 100 jest wartością neutralną.

Kolejna mapa przedstawia rozkład tego indeksu w wynikach wojewódzkich.

Mapa 17 ■ Ocena przychodów z eksportu wyrobów lub usług przez firmę*

Za ostatnie 12 miesięcy, respondenci ocenili przychód swoich firm z tytułu eksportu towarów lub usług jako nieco gorszy niż rok temu (94). Ale spodziewają się poprawy wyników – indeks_{następne 12 mcy} wynosi 103. Należy pamiętać jednak, że są to wyniki bliskie wartości neutralnej, stąd lepiej je interpretować jako nadzieję na stabilizację, niż oczekiwanie na poprawę przychodu.

Zwraca uwagę duża rozpiętość wyników w ocenie przychodu z eksportu za ostatnie 12 miesięcy – najwyższy wynik zanotowano w województwie świętokrzyskim (115), a najniższy w województwie podkarpackim (85). Rozrzut wyników indeksu_{następne 12 mcy} jest mniejszy – województwo z najniższym wynikiem – dolnośląskie (96) dzieli od najwyższego wyniku zaledwie 10 pkt. Województwo świętokrzyskie, z wynikiem indeksu_{następne 12 mcy} na poziomie 116, jest wyspą stabilnego wzrostu przychodów.

W kontekście oczekiwań – na powyższej mapie łatwo zauważyć sporą nadzieję przedsiębiorców na poprawę przychodu z tytułu eksportu towarów lub usług. Jednak nadzieja ta wynika z niskiej oceny roku bieżącego i wiary, że rok 2011 nie będzie mniej dochodowy niż rok 2010. Jedynymi wyjątkami są tutaj województwo świętokrzyskie – gdzie wydać stabilny wzrost rok do roku, małopolskie – gdzie przedsiębiorcy mają nadzieję na większe przychody ale o niższej dynamice przyrostu i dolnośląskie.

Porównano indeksy także wg branż:

Tabela 12 ■ Ocena przychodów z tytułu eksportu – wielkość firmy i branża

	Przychody z tytułu eksportu ostatnie 12 miesięcy	Przychody z tytułu eksportu przyszłe 12 miesięcy
Polska	94	103
Mikro firmy	94	103
Małe firmy	97	107
Produkcja	93	104
Usługi	95	102
Handel	95	105
Budownictwo	89	100

Największą różnicę (11 pkt.) pomiędzy indeksem_{ostatnie 12 mcy} a indeksem_{następne 12 mcy} zanotowano w branży produkcyjnej i budowlanej. Jednak warto nadmienić, że respondenci z branży budowlanej wyjątkowo nisko ocenili rok bieżący, a na poziomie neutralnym (100) przyszłe 12 miesięcy. Stąd można przypuszczać, że po nieudanym pod względem przychodów z eksportu roku 2010 spodziewają się przynajmniej stabilizacji.

8. Innowacyjność mikro i małych firm

W ramach badania sytuacji mikro i małych przedsiębiorstw w roku 2010, pytano respondentów o szereg zagadnień związanych z innowacyjnością ich firm. Innowacje podzielono na procesowe i produktowe, pytano o wielkość inwestycji przeznaczonych na innowacje oraz źródła ich finansowania.

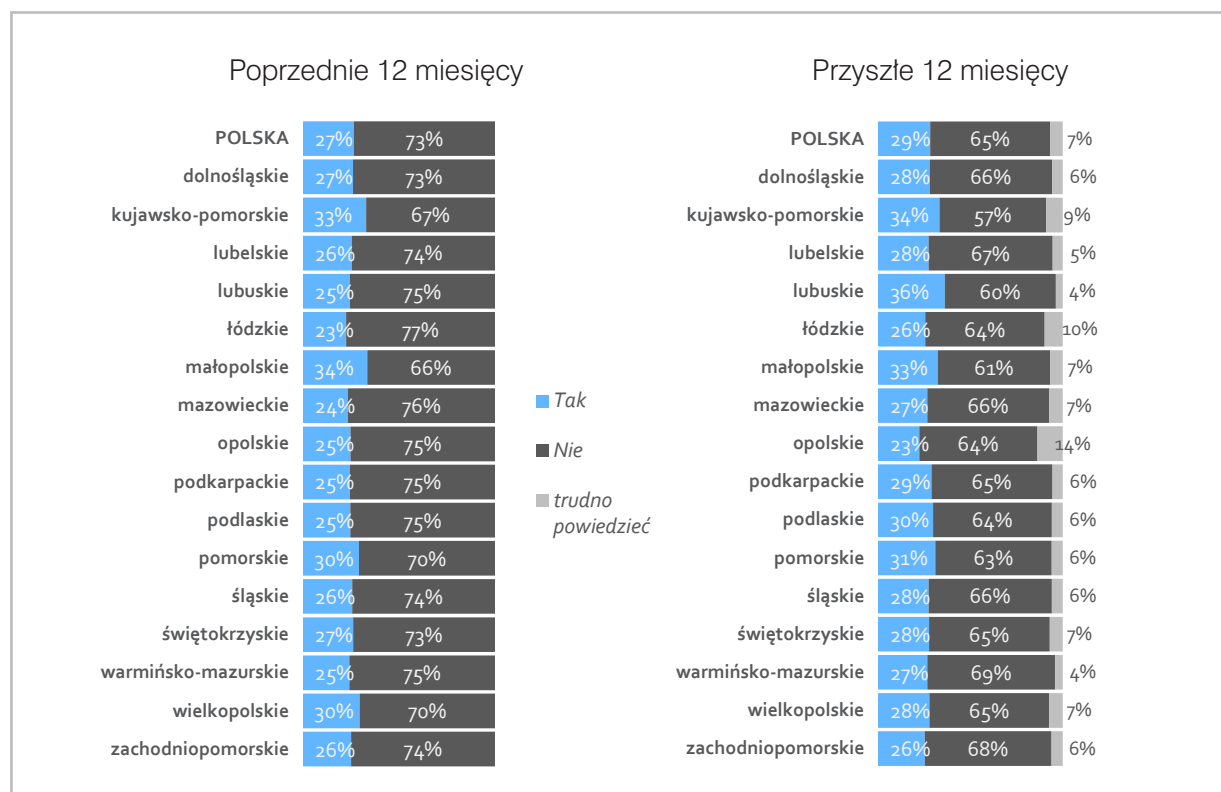
Innowacja produktowa dotyczy wyrobów - są to wszelkiego rodzaju zmiany polegające na udoskonaleniu wyrobu już wytwarzanego przez przedsiębiorstwo, bądź na rozszerzeniu struktury asortymentowej o nowy produkt (usługę).

Innowacja procesowa to wdrożenie nowych lub znacząco ulepszonych metod produkcji albo dystrybucji produktów i usług; mogą się z tym wiązać zmiany w zakresie sprzętu, zasobów ludzkich, metod pracy lub kombinacja tych zmian.

Zgodnie z metodologią, pytania dotyczyły aktualnych 12 miesięcy, jak również następnych 12 miesięcy działalności firmy.

Właściciele mikro i małych firm, zapytani o wprowadzenie w ciągu ostatnich 12 miesięcy innowacji produktowych, jak również zamiar ich wprowadzenia w ciągu najbliższego roku, udzieli następujących odpowiedzi:

Wykres 21 ■ Innowacja produktowa

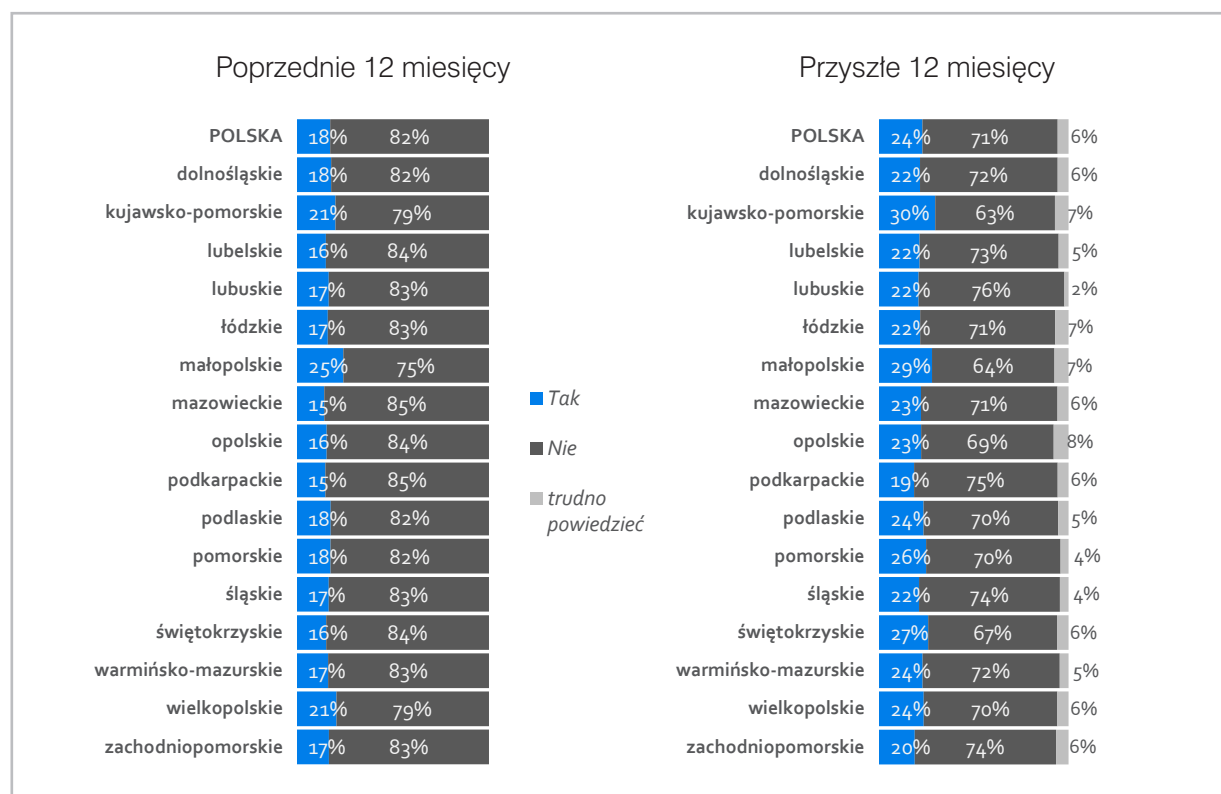
Mniej niż 1/3 respondentów wprowadziła w ciągu ostatniego roku nowe lub istotnie ulepszone wyroby lub usługi, i w perspektywie następnych 12 miesięcy, ten odsetek się minimalnie zmienia (z 27% na 29%).

W roku 2010, najmniej innowacyjni produktowo byli przedsiębiorcy z województwa łódzkiego (23%), najbardziej – z województwa małopolskiego (34%). W ciągu najbliższych 12 miesięcy najwięcej innowacji produktowych zamierzają wprowadzić właściciele mikro i małych przedsiębiorstw z województwa lubuskiego (36%), zaś najmniej z województwa opolskiego (23%).

Różnice pomiędzy deklaracjami wprowadzenia innowacji w roku bieżącym a przyszłym są niewielkie, z wyjątkiem lubuskiego (aż 11 pkt. In plus). To może świadczyć o ustabilizowanych planach rozwoju przedsiębiorstw pod kątem oferowanych towarów lub usług.

Zapytano także – w identycznym kontekście jak powyżej – o wprowadzenie w roku bieżącym lub zamiar wprowadzenia w ciągu najbliższych 12 miesięcy innowacji procesowej, czyli ulepszonych metod wytwarzania lub dystrybucji wyrobów i usług.

Wykres 22 ■ Innowacja procesowa

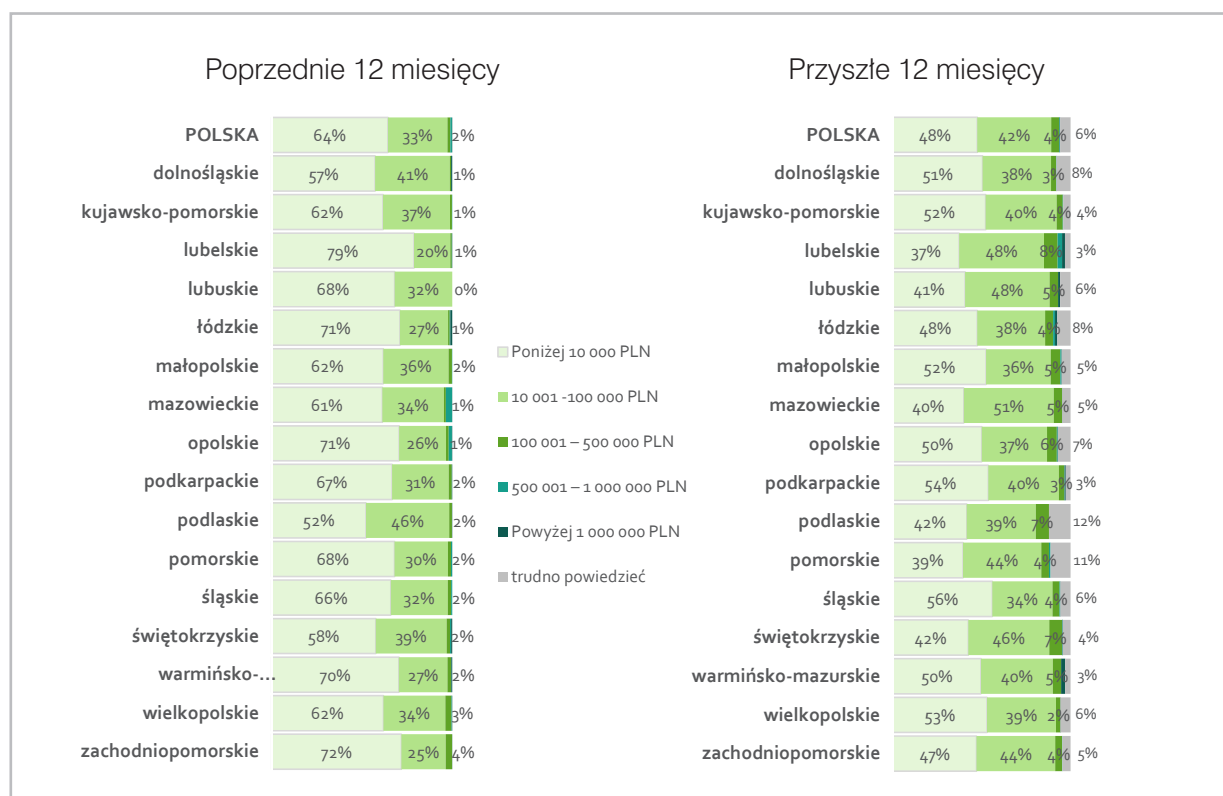

Choć w obu tych przypadkach struktura deklarowanych kwot nie zmienia się i dominują wydatki do 10.0000 PLN, wyraźnie widać wzrost deklarowanych kwot na inwestycje w każdym województwie.

O 16 punktów spada udział kwot do 10.000 PLN, zaś o 9 punktów wzrasta udział przedziału deklarowanych wydatków od 10.001 do 100.000 PLN. Ten odwrót od udziału kwot najniższych na korzyść przedziałów z wyższymi kwotami deklarowanych nakładów na innowacje obserwujemy w każdym województwie.

Największą dynamikę większych inwestycji zaobserwowano w województwach lubelskim, zachodniopomorskim i lubuskim. Warto zaznaczyć dużą niepewność przedsiębiorców z podlaskiego wobec kwot, które zamierzają ponieść na innowacje – aż 12 % z nich udzieliło odpowiedzi „trudno powiedzieć”.

Wykres 23 ■ Wartość wydatków na innowacje

Porównanie deklaracji kwot poniesionych na innowacje już wprowadzone, jak również te, które mają zostać wdrożone w ciągu najbliższych 12 miesięcy, pokazuje tendencje podobne jak w kwotach deklarowanych na inwestycje.

Wzrost deklarowanych kwot może wynikać ze zmian źródeł pozyskiwania funduszy. Porównanie rozkładów odpowiedzi na pytanie o źródło finansowania innowacji w przedsiębiorstwie – wprowadzonej vs planowanej w ciągu najbliższych 12 miesięcy pokazuje 2 następujące tabele.

Tabela 13 ■ Źródło finansowania innowacji – ostatnie 12 miesięcy

	Źródło finansowania inwestycji - ostatnie 12 miesięcy						
	Środki własne	Pożyczka od rodziny lub znajomych	Kredyt bankowy	Leasing	Dotacje krajowe	Dotacje unijne	Inne
Polska	91%	4%	10%	3%	1%	1%	1%
Dolnośląskie	91%	5%	15%	2%	1%	0%	0%
Kujawsko-pomorskie	87%	5%	15%	2%		1%	1%
Lubelskie	93%	4%	15%	1%		1%	3%
Lubuskie	92%	1%	17%	2%	1%		1%
Łódzkie	92%	2%	5%	2%	0%	1%	3%
Małopolskie	93%	5%	7%	2%	3%	1%	1%
Mazowieckie	94%	3%	6%	3%	1%	1%	1%
Opolskie	94%	1%	11%	4%		5%	
Podkarpackie	87%	6%	13%	4%		0%	
Podlaskie	84%	4%	16%	2%		0%	1%
Pomorskie	90%	3%	8%	2%	0%	1%	4%
Śląskie	93%	4%	10%	2%		2%	1%
Świętokrzyskie	92%	3%	16%	2%	1%	2%	
Warmińsko-mazurskie	90%	5%	17%	7%	1%	2%	1%
Wielkopolskie	92%	5%	10%	4%	1%	0%	2%
Zachodniopomorskie	83%	2%	14%	4%		3%	4%

Tabela 14 ■ Źródło finansowania innowacji – przyszłe 12 miesięcy

	Źródło finansowania inwestycji - przyszłe 12 miesięcy						
	Środki własne	Pożyczka od rodziny lub znajomych	Kredyt bankowy	Leasing	Dotacje krajowe	Dotacje unijne	Inne
Polska	83%	3%	21%	6%	2%	9%	1%
Dolnośląskie	87%	1%	19%	3%	1%	7%	
Kujawsko-pomorskie	80%	3%	25%	4%	2%	9%	
Lubelskie	75%	10%	31%	4%	3%	17%	
Lubuskie	71%	2%	38%	4%	1%	8%	
Łódzkie	89%	3%	17%	5%	2%	9%	
Małopolskie	87%	4%	22%	5%	0%	8%	1%
Mazowieckie	85%	1%	22%	8%	3%	6%	1%
Opolskie	84%	7%	16%	7%		11%	
Podkarpackie	75%	8%	22%	9%	3%	6%	
Podlaskie	81%	4%	25%	3%	4%	8%	1%
Pomorskie	79%	6%	18%	6%	1%	12%	5%
Śląskie	86%	5%	17%	4%	2%	7%	1%
Świętokrzyskie	87%	1%	17%	2%	7%	19%	
Warmińsko-mazurskie	75%	5%	25%	8%	1%	12%	
Wielkopolskie	81%	3%	19%	7%	1%	12%	
Zachodniopomorskie	82%	2%	24%	8%	5%	11%	2%

Analogicznie jak w pytaniu o inwestycje, głównym źródłem finansowania wprowadzenia innowacji są środki własne. Również i tutaj obserwujemy odwrót respondentów od źródeł finansowania „niekomercyjnych” czyli środków własnych lub pożyczek od rodziny/znajomych (spadki odpowiednio o -8 i -1 pkt.) na korzyść źródeł „komercyjnych” jak kredyt bankowy czy leasing (wzrosty o 11 i 3 pkt.). Zanotowano również znaczące wzrosty w odniesieniu do dotacji krajowych i dotacji unijnych (1 i 17 pkt.). Chęć przedsiębiorców do wykorzystania dotacji państwa czy funduszy Unii Europejskiej po części tłumaczyłaby większą skłonność właścicieli małych i mikro firm do wprowadzania innowacji procesowych. Podobnie jak w przypadku źródeł finansowania inwestycji, zaskakująco wysoki jest indeks dla dotacji unijnych w sytuacji coraz mniejszej dostępności tych środków w poszczególnych województwach.

9. Ocena otoczenia biznesu przez mikro i małe firmy

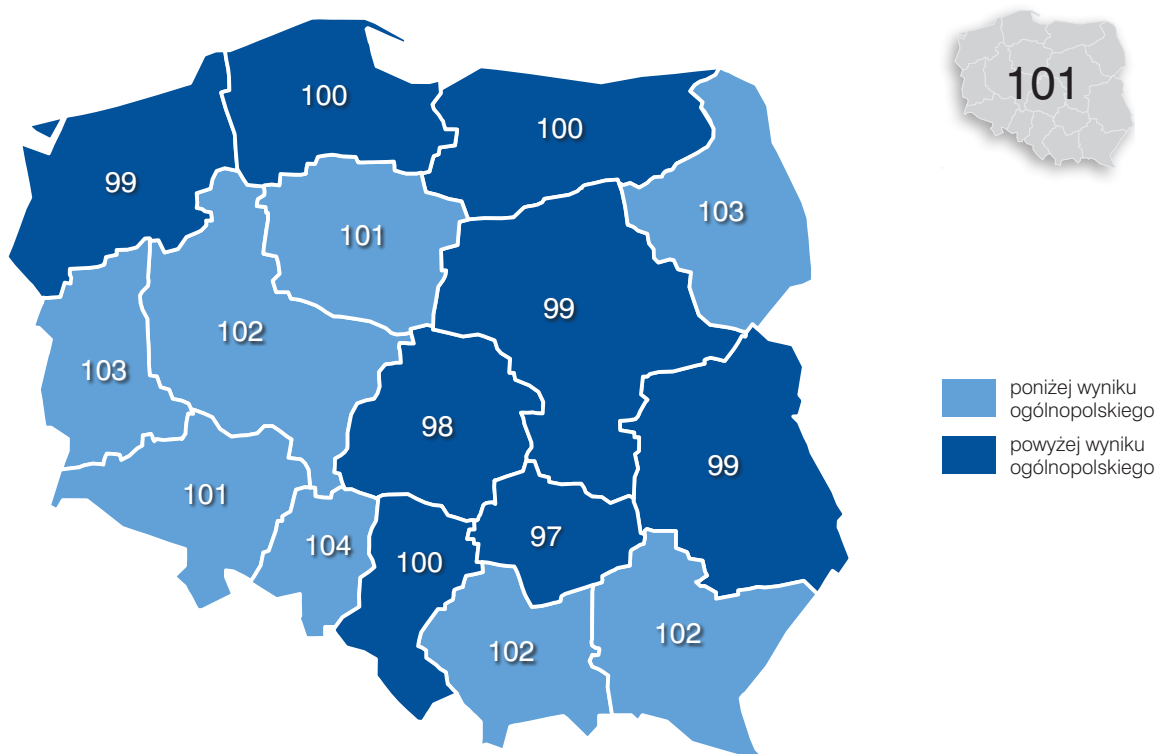
W ramach badania sytuacji mikro i małych przedsiębiorstw w roku 2010, przedsiębiorców poproszono o ocenę bezpośredniego otoczenia biznesu:

- ocenę jakości usług świadczonych przedsiębiorcom przez lokalną administrację,
- ocenę uciążliwości kontroli działalności gospodarczej,
- ocenę jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów.

W tym przypadku zrezygnowano z pytania o ostatnie i przyszłe 12 miesięcy, a pytano tylko o ocenę stanu bieżącego. Indeksy skonstruowane na bazie tych pytań przedstawiają 3 kolejne mapy. Tak jak w przypadku poprzednich indeksów i te przyjmują wartość od 50 do 150 a ich wartością neutralną jest 100.

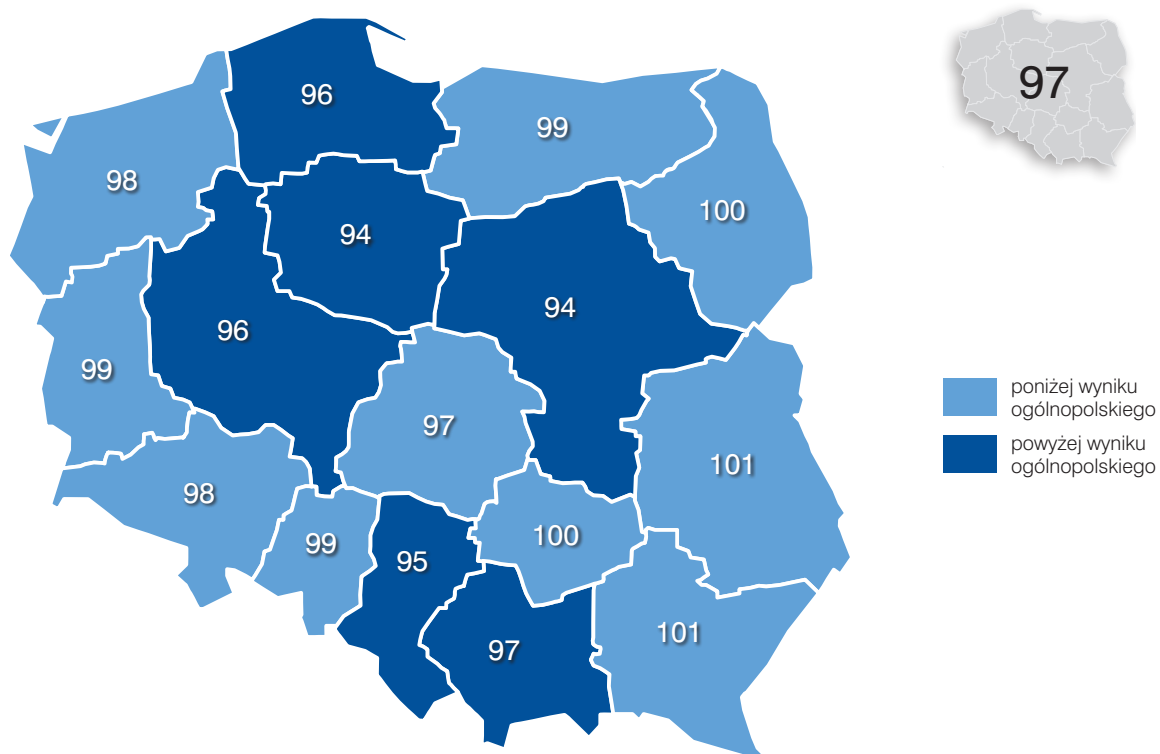
Stosunkowo wysoko (w stosunku do wartości innych indeksów) oceniono jakość usług świadczonych przez lokalną administrację na rzecz mikro i małych przedsiębiorstw. Indeks ogólnopolski przyjął wartość 101. Najniższą wartość odnotowano w województwie świętokrzyskim (97), a najwyższą w województwie opolskim (104).

Mapa 18 ■ Ocena jakości usług świadczonych przedsiębiorcom przez lokalną administrację

Uciążliwość kontroli działalności gospodarczej została oceniona dość neutralnie. Wskaźnik dla całej Polski przyjął wartość 97. Najgorzej pod tym kątem wypadło województwo mazowieckie i kujawsko-pomorskie (94), a najlepiej województwo podkarpackie i lubelskie (101).

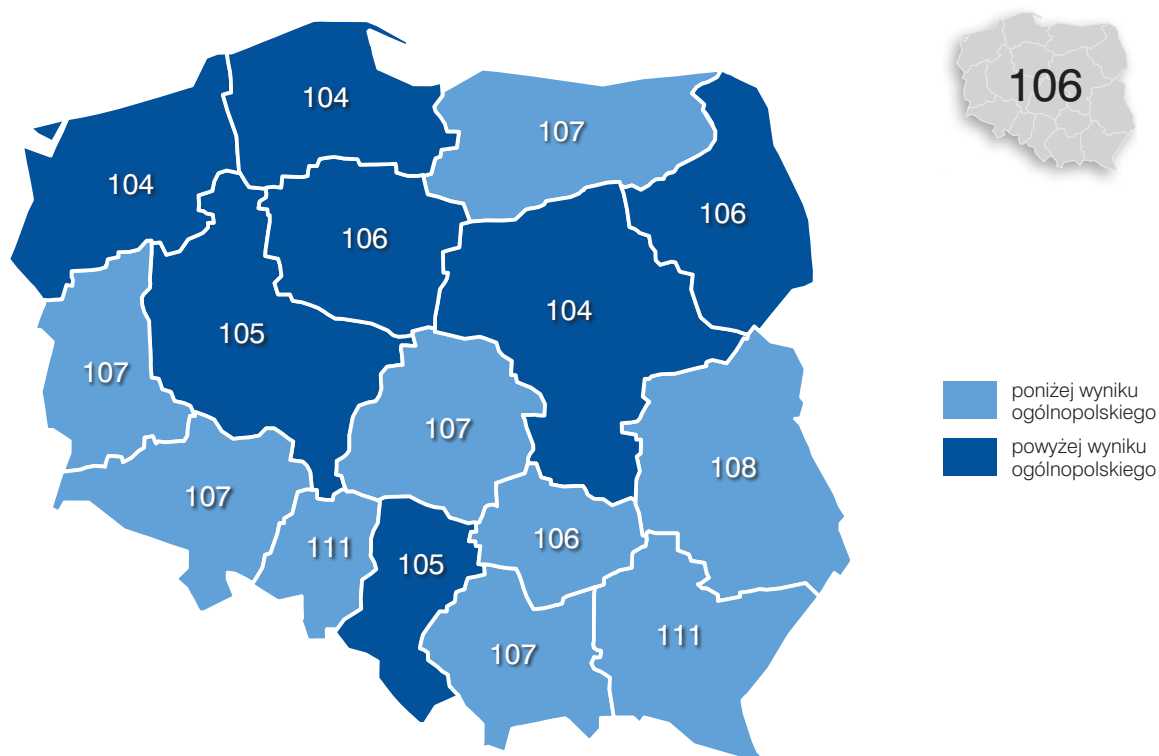
Mapa 19 ■ Ocena uciążliwości kontroli działalności gospodarczej

Stosunkowo wysoko badani właściciele mikro i małych firm wypowiedzieli się na temat oceny jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów.

Wskaźnik ogólnopolski wyniósł 106 i jest jednym z najwyższych wskaźników w całym badaniu. Regionalne wartości indeksu przedstawi poniższa mapa. Najwyższe wartości odnotowano w województwach podkarpackim i opolskim(111), a najniższe w mazowieckim i pomorskim (104).

Mapa 20 ■ Ocena jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów

W badaniu zweryfikowano też przynależność do organizacji biznesowych. Zdecydowana większość, bo aż 92% mikro i małych firm nie należy do żadnej z takich organizacji. Największy odsetek firm deklarujących przynależność do organizacji biznesowych jest w województwie małopolskim (10%).

Korzyści z przynależności do tych organizacji nie są jednak wysoko oceniane. Członkowie takich organizacji ocenili te korzyści tak, że stworzony indeks przyjął wartość 91.

Wykres 24 ■ Przynależność do organizacji biznesowych

Wykres 25 ■ Korzystanie z usług firm zewnętrznych

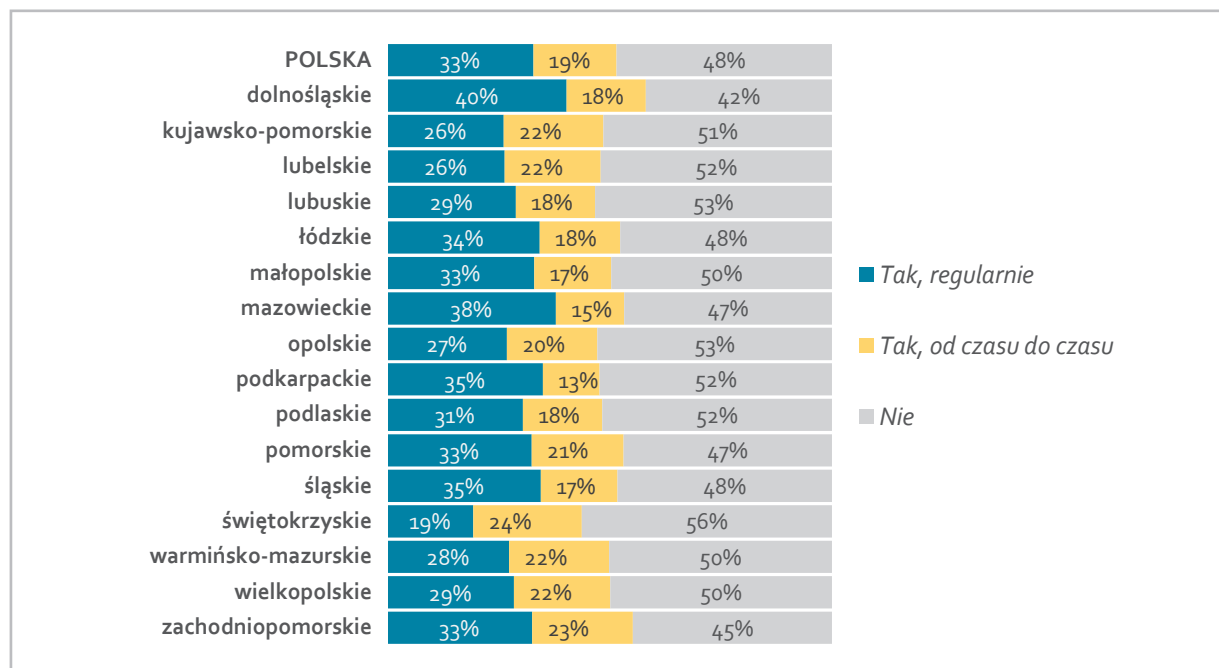

Tabela 15 ■ Usługi świadczone przez firmy zewnętrzne

	Outsourcing:									
	Księgowość i podatki	Finanse	Prawo	Marketing i reklama	Zarządzanie	Informatyka	Sprzedaz i obsługa klienta	Technologie	Badania i rozwój	Inne
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Polska	71%	13%	14%	21%	2%	17%	10%	7%	3%	16%
Dolnośląskie	71%	13%	12%	17%	4%	16%	13%	5%	2%	14%
Kujawsko-pomorskie	64%	7%	13%	26%	3%	17%	12%	7%	5%	17%
Lubelskie	70%	11%	16%	15%	4%	18%	5%	4%	4%	15%
Lubuskie	71%	15%	11%	21%	3%	20%	10%	8%	4%	13%
Łódzkie	74%	10%	13%	18%	3%	18%	9%	6%	3%	14%
Małopolskie	71%	9%	12%	25%	1%	15%	7%	10%	4%	22%
Mazowieckie	74%	16%	13%	19%	2%	18%	12%	4%	1%	16%
Opolskie	67%	11%	25%	12%	1%	11%	10%	4%	3%	8%
Podkarpackie	71%	11%	11%	20%	3%	12%	9%	3%	3%	23%
Podlaskie	68%	16%	10%	16%	1%	18%	14%	3%	5%	19%
Pomorskie	71%	11%	10%	24%	2%	16%	12%	7%	6%	16%
Śląskie	70%	13%	17%	22%	2%	19%	8%	10%	4%	17%
Świętokrzyskie	70%	10%	15%	27%	0%	14%	11%	5%	2%	17%
Warmińsko-mazurskie	70%	15%	21%	18%	4%	17%	15%	13%	3%	14%
Wielkopolskie	75%	16%	18%	21%	2%	16%	7%	9%	2%	12%
Zachodniopomorskie	72%	18%	16%	27%	2%	21%	11%	7%	1%	16%

VI PODSUMOWANIE

Bank Pekao SA po raz pierwszy przeprowadził badanie wśród właścicieli prawie 7 tysięcy mikro i małych firm w Polsce. Jego celem było poznanie opinii właścicieli firm na sprawy istotne z punktu widzenia prowadzenia działalności gospodarczej.

Metodologia

Przedsiębiorcy odpowiadali na 58 pytań. Pytania te dotyczyły oceny:

- sytuacji gospodarczej,
- sytuacji finansowej firm,
- zatrudnienia w firmach,
- dostępności zewnętrznego finansowania,
- inwestycji,
- eksportu,
- innowacyjności,
- otoczenia biznesu.

W ramach powyższych ośmiu obszarów tematycznych, respondenci proszeni byli o ocenę ostatnich 12 miesięcy, jak również o przewidywania rozwoju poszczególnych zjawisk w ciągu najbliższego roku. Wyjątkiem były pytania o otoczenie biznesu – w tym przypadku respondenci oceniali wyłącznie stan aktualny.

Odpowiedzi na pytania zostały wystandaryzowane i każdej przyporządkowano takie same wagi. Ocena neutralna („ani gorzej, ani lepiej”) otrzymywała wartość 100. Oceny niższe miały wartość 75 („gorzej”) lub 50 („dużo gorzej”). W podobny sposób zostały skwantyfikowane oceny pozytywne, którym nadano wagi o wartości 125 („lepiej”) lub 150 („dużo lepiej”). Po wyliczeniu średniej wartości odpowiedzi na dane pytanie (indeksu), poprzez odniesienie tej wartości do neutralnego poziomu 100, możliwe jest określenie siły oceny danego zjawiska przez respondentów. Im niższa (wyższa) od 100 wartość indeksu, tym gorsza (lepsza) ocena danego problemu przez uczestników badania.

Badanie zostało przeprowadzone po raz pierwszy i w związku z tym jego wyników nie można porównać z opiniami przedsiębiorców z lat poprzednich. Zatem podstawowym wynikiem analizy jest określenie perspektyw rozwoju mikro i małych firm w ciągu najbliższego roku, które zostały odniesione do oceny przez firmy ostatnich 12 miesięcy.

Mikro i małe firmy z umiarkowanym optymizmem patrzą na 2011 rok

Syntetyczną miarą nastrojów przedsiębiorców jest Ogólny Wskaźnik Koniunktury kalkulowany na podstawie odpowiedzi dotyczących wszystkich ośmiu obszarów tematycznych. Wskaźnik ten na poziomie ogólnopolskim wynosi 89 – jest on niższy od poziomu neutralnego (100), co obrazuje problemy i wyzwania, z jakimi w ciągu ostatnich 12 miesięcy musieli borykać się mikro i mali przedsiębiorcy.

Z umiarkowanym optymizmem właściciele przedsiębiorstw patrzą w najbliższą przyszłość. Wartość Ogólnego Wskaźnika Koniunktury na najbliższe 12 miesięcy wynosi 96 i jest o 7 punktów wyższa od analogicznego wskaźnika za ostatni rok.

W ocenie mikro i małych firm ostatnie 12 miesięcy było trudnym okresem, gdyż firmy zanotowały niższe przychody i zyski. Pozytywnymi elementami były natomiast: stabilny poziom zatrudnienia i dobry dostęp do zewnętrznego finansowania

Istotny wpływ na nastroje przedsiębiorców i wartość Ogólnego Wskaźnika Koniunktury za ostatnie 12 miesięcy miały warunki makroekonomiczne, w tym również sytuacja poza granicami kraju.

Spośród 8 obszarów mających wpływ na poziom Ogólnego Wskaźnika Koniunktury, najniższe wartości zanotowano dla pytań o ocenę całej polskiej gospodarki i ocenę branży, w której funkcjonuje dana firma (indeks na poziomie 83). Nieznacznie wyższy poziom odnotowano dla pytań o przychody samej firmy (85), jej wynik finansowy (86) oraz ogólną ocenę sytuacji firmy (87).

Należy jednak podkreślić, że w analizowanych przedsiębiorstwach zmniejszenie przychodów i zysków nie było związane z zauważalną redukcją zatrudnienia. Wartość indeksu dla zatrudnienia w firmie na poziomie 97 oznacza, że w badanych mikro i małych firmach w ciągu ostatnich 12 miesięcy było ono stabilne i nie uległo większej zmianie. Przedsiębiorcy preferowali utrzymanie zatrudnienia w oczekiwaniu na poprawę sytuacji gospodarczej w przyszłości i powrotu do sytuacji, kiedy pracownicy będą mogli być w pełni zaangażowani. Ma na to wpływ również specyfika mikro i małych firm, gdzie przy niewielkiej liczbie zatrudnionych ograniczenie zatrudnienia nawet o jedną osobę może mieć istotny wpływ na możliwość normalnego prowadzenia działalności

Relatywnie wysoki indeks został także wyliczony dla pytania o dostępność zewnętrznego finansowania (kredytu, leasingu czy dotacji unijnych). Z jednej strony polski sektor finansowy, zwłaszcza w porównaniu ze swymi odpowiednikami z krajów zachodnich, bez większych problemów przeszedł przez trudny okres światowego kryzysu finansowego, który został zapoczątkowany przez upadek banku Lehman Brothers. Z drugiej strony mamy krajowe i regionalne programy operacyjne, w ramach których mikro i małe przedsiębiorstwa mogły ubiegać się o dotacje na inwestycje, doradztwo czy szkolenia. Wsparcie z Unii Europejskiej otrzymały także instytucje otoczenia biznesu, które zapewniają dostęp do zewnętrznego finansowania (głównie fundusze pożyczkowe i poręczeniowe).

Pomiędzy opiniami na temat ogólnej sytuacji gospodarczej oraz wyników finansowych a zbliżoną do neutralnej oceną zatrudnienia i dostępności do zewnętrznego finansowania, mieści się wartość indeksu dla ostatniego pytania wchodzącego w skład Ogólnego Wskaźnika Koniunktury – o długość oczekiwania na zapłatę za sprzedane towary i usługi (93).

Ostatni rok najlepiej ocenili małe przedsiębiorstwa z branży budowlanej, a w przekroju regionalnym - firmy z województw lubuskiego i warmińsko-mazurskiego

W załączniku statystycznym do raportu wartość poszczególnych indeksów za ostatnie 12 miesięcy została przedstawiona w podziale na regiony, wielkość firmy (mikro i mała) oraz branże (produkcja, usługi, handel i budownictwo).

Spośród czterech badanych branż najniższą wartość Ogólnego Wskaźnika Koniunktury zanotował handel (87), na co znaczący wpływ miała ocena sytuacji własnej branży przez przedsiębiorstwa handlowe (indeks 79 stanowi najniższy wynik w całym badaniu) i to pomimo faktu, że to właśnie konsumpcja indywidualna była motorem wzrostu polskiego PKB w 2010 roku. Można przypuszczać, że respondenci konfrontowali ostatnie 12 miesięcy z okresem sprzed kryzysu, kiedy wyniki branży handlowej były znakomite. Przy takim zestawieniu ostatni rok handlowcy mogli faktycznie uznać za słabszy.

Stosunkowo najlepiej ostatni rok został oceniony przez firmy z branży budowlanej. W przypadku budownictwa wpływ na taki wynik może mieć ocena sytuacji przez wychodzące z okresu stagnacji firmy deweloperskie (efekt niskiej bazy) oraz nie narzekające na brak zleceń firmy budownictwa lądowego (inwestycje finansowane ze środków unijnych).

Warto zwrócić uwagę na różnicę w wartości Ogólnego Wskaźnika Koniunktury pomiędzy mikro (89) i małymi firmami (93). Szczególnie duża różnica pomiędzy obu kategoriami firm (na poziomie 8-9 punktów) wystąpiła przy pytaniach o sytuację firmy, przychody i wynik finansowy. Wynika z tego, że większe firmy są w stanie lepiej „amortyzować” występujące na rynku trudności (zapewne dzięki większej skali i dywersyfikacji działalności).

W ujęciu regionalnym, najstabilniej ostatnie 12 miesięcy ocenili firmy z województw kujawsko-pomorskiego i łódzkiego (87), najlepiej – z lubuskiego i warmińsko-mazurskiego (92).

Oczekiwana poprawa przychodów i zysków mikro i małych firm w roku 2011

Jak już wspomniano, wartość Ogólnego Wskaźnika Koniunktury na najbliższe 12 miesięcy jest aż o 7 punktów wyższa od analogicznego wskaźnika za ostatni rok. Największe różnice występują w przypadku tych pytań, które odnoszą się bezpośrednio do konkretnej firmy – jej sytuacji, wyniku finansowego oraz przychodów (wzrost aż o 11 punktów). Najniższe wzrosty wystąpiły w przypadku pytań, które miały relatywnie wyższe wartości indeksu za ostatnie 12 miesięcy. W przypadku pytania o dostęp do zewnętrznego finansowania różnica wynosi +1 punkt. Warto jednakże odnotować, że indeks dla pytania o zatrudnienie w firmie w ciągu najbliższych 12 miesięcy jest jedynym indeksem wchodzącym w skład Ogólnego Wskaźnika Koniunktury, którego wartość przekroczyła poziom neutralny i wynosi 101 punktów.

Rozkład Ogólnego Wskaźnika Koniunktury w ujęciu branżowym, czy wielkości firm nie uległ zmianie (najwyższe wartości dla budownictwa oraz małych firm), zmniejszyły się jednakże różnice pomiędzy wielkościami tego syntetycznego indeksu. W przypadku województw najniższą wartość wskaźnika zanotowano w województwie kujawsko-pomorskim (94), najlepiej przyszłe 12 miesięcy ocenili firmy z województwa małopolskiego (99).

Rozwój najmniejszych firm nadal oparty na środkach własnych

Niezależnie od pytań mających bezpośredni wpływ na kalkulację Ogólnego Wskaźnika Koniunktury, w kwestionariuszu wykorzystanym w badaniu poruszono jeszcze szereg innych zagadnień, mających wpływ na funkcjonowanie i rozwój mikro i małych firm.

Kilka pytań dotyczyło finansowania oraz inwestycji. Badania potwierdziły dominujący wśród mikro i małych firm sposób finansowania działalności firmy w oparciu o środki własne (78% odpowiedzi). Jest to przede wszystkim kwestia preferencji właścicieli (niechęć do zadłużenia czy brak potrzeby), a nie trudności w pozyskaniu finansowania zewnętrznego (np. braku zdolności kredytowej, braku informacji na temat oferty).

Z jednej strony ten sposób finansowania mógł pomóc przetrwać ostatni, burzliwy okres, gdyż w trudnych warunkach panujących na rynku, przedsiębiorcy nie byli obciążeni dodatkowo spłatą zobowiązań wobec instytucji finansowych. Z drugiej strony można sobie wyobrazić, że wzmocnienie organicznego wzrostu, opartego wyłącznie na środkach własnych, wygospodarowanych z bieżącej działalności, dodatkowymi środkami zewnętrznymi, mogłoby zaowocować w wielu firmach znacznie szybszym tempem rozwoju.

Rosnąca wartość inwestycji

Rozwój firm jest często pochodną inwestycji. W ostatnich 12 miesiącach 42% ankietowanych mikro i małych przedsiębiorstw poniosło wydatki inwestycyjne. Najczęściej inwestowano w wyposażenie, narzędzia i przyrządy (54%), maszyny i urządzenia (36%) oraz środki transportu (22%). Należy podkreślić, że firmy, które ponoszą wydatki inwestycyjne zwiększają poziom inwestycji w porównaniu z poprzednim rokiem.

Przeważająca część wydatków inwestycyjnych w firmach nie przekraczała kwoty 100 tysięcy złotych (89% przypadków), co związane jest ze skalą działania mikro firm, jak również z dominującym modelem finansowania ze środków własnych.

Z przeprowadzonych badań wynika, że środki własne były źródłem finansowania aż 87% inwestycji. Z kredytu bankowego skorzystało 19% firm, a z leasingu 6%. Niewiele firm wspierało inwestycje dotacjami krajowymi i unijnymi (zaledwie 1%).

W trakcie najbliższych 12 miesięcy nieco mniejsza liczba firm deklaruje przeprowadzenie inwestycji (35% w stosunku do 42% w ostatnim roku); najprawdopodobniej część przedsiębiorców nie ma jeszcze sprecyzowanych planów inwestycyjnych. Oczekiwany jest natomiast wzrost średniej wielkości inwestycji. Niemniej jednak, na znaczące zwiększenie inwestycji w sektorze mikro i małych firm trzeba jeszcze poczekać. Znacznie więcej firm planuje inwestycje w budynki i budowlę, które wiążą się z wysokimi nakładami.

Oczekiwany wzrost roli zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji

Zmienia się także struktura źródeł finansowania inwestycji – w znacznie większym stopniu przedsiębiorcy chcą korzystać ze źródeł zewnętrznych – kredytu (wzrost o 14 punktów), dotacji unijnych (wzrost o 12 punktów) oraz leasingu (wzrost o 4 punkty). Zważywszy, że środki w wielu programach unijnych dla przedsiębiorców zostały już wyczerpane, tak znaczący wzrost dotacji UE jako źródła finansowania inwestycji tylko w pewnym stopniu można wytłumaczyć realizacją projektów w ramach już podpisanych albo oczekujących na podpisanie umów dotacyjnych.

Większe przychody eksportowe mikro i małych przedsiębiorstw w kolejnych 12 miesiącach

Polskie mikro i małe przedsiębiorstwa są nastawione przede wszystkim na rynek krajowy. W ciągu ostatnich 12 miesięcy 9% badanych firm eksportowało swoje wyroby lub usługi. Wartość ta nie zmieni się w kolejnym roku, aczkolwiek przychody firm eksportujących powinny wzrosnąć.

Wzrost innowacyjności firm w roku 2011

Oprócz inwestycji, o pozycji konkurencyjnej mikro i małych przedsiębiorstw decyduje także wprowadzanie innowacji produktowych (nowych lub ulepszonych produktów i usług) i procesowych (nowych lub ulepszonych metod produkcji lub świadczenia usług). Innowacje produktowe w ciągu ostatnich 12 miesięcy wprowadziło 27% badanych firm, innowacje procesowe – 18%. W kolejnych 12 miesiącach te wartości wzrosną, odpowiednio o 2 i 6 punktów procentowych. Jeśli chodzi o wartość wydatków na innowacje oraz źródła ich finansowania, mamy do czynienia z rozkładem niemal identycznym jak w przypadku inwestycji – dominują niewielkie nakłady pochodzące ze środków własnych, z tendencją do zwiększania tych nakładów oraz częstszego korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania w kolejnych 12 miesiącach. Należy założyć, że w wielu przypadkach nakłady na innowacje będą tożsame z inwestycjami realizowanymi w firmie.

Lokalna administracja i banki – partnerzy małego biznesu

Ostatni blok pytań był poświęcony ocenie otoczenia biznesu przez mikro i małe firmy. Pytania dotyczyły wyłącznie aktualnej sytuacji. Zagadnienia bezpośredniego otoczenia biznesu (jakość usług świadczonych przez lokalną administrację, uciążliwość kontroli działalności gospodarczej, jakość usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów) generalnie zostały dobrze ocenione przez respondentów. Wartość indeksu dla jakości usług świadczonych przez lokalną administrację na rzecz przedsiębiorców (101) pokazuje docenienie wysiłków podejmowanych na poziomie lokalnym w zakresie właściwej obsługi administracyjnej biznesu. Wartość indeksu dla uciążliwości kontroli gospodarczej wynosi 97.

Jedną z najwyższych w całym badaniu wartości indeksu odnotowano dla pytania o jakość usług doradczych świadczonych przez banki w zakresie kredytów (106). Świadczy to o zainteresowaniu banków tą grupą klientów, co przekłada się na coraz wyższy poziom usług dla najmniejszych firm.

Niewielkie zainteresowanie mikro i małych firm przynależnością do organizacji biznesowych

W wielu fachowych opracowaniach, jako jeden z problemów polskiej przedsiębiorczości, wymienia się niską skłonność firm do zrzeszania się i dużą liczbę instytucji reprezentujących rodzime firmy. Znajduje to odzwierciedlenie w wynikach badania przeprowadzonego przez Pekao SA. Jedynie 8% ankietowanych firm potwierdziło członkostwo w jakiegokolwiek organizacji biznesowej. Jednocześnie te firmy, które działają w organizacjach biznesowych są powściągliwe w ocenie korzyści z członkostwa, o czym świadczy wartość wskaźnika na poziomie 91.

Powszechne korzystanie przez mikro i małe firmy z usług outsourcingowych

Ostatnie pytania z kwestionariusza dotyczyły korzystania przez mikro i małe przedsiębiorstwa z usług firm zewnętrznych. Okazało się, że ponad połowa firm regularnie lub okresowo korzysta z takich usług. Jak można się było spodziewać, na pierwszym miejscu, jeśli chodzi o ich rodzaj, znajduje się księgowość i podatki (71%) – firmy nie mają czasu i możliwości samodzielnie zajmować się tymi sprawami. Sporym popytem cieszą się także usługi z zakresu marketingu i reklamy, informatyki, prawa i finansów. 3% firm korzysta z outsourcingu związanego z badaniami i rozwojem.

Przedstawione powyżej najważniejsze konkluzje raportu Banku Pekao SA oparte są wyłącznie na opiniach prawie 7 tysięcy właścicieli mikro i małych przedsiębiorców, którzy wyrazili zgodę na udział w badaniu. Badanie było prowadzone po raz pierwszy, stając się punktem odniesienia dla przyszłych badań. Dzisiaj znamy opinię przedsiębiorców na temat ostatnich 12 miesięcy oraz ich percepcję rozwoju sytuacji w kolejnym roku. Właściciele firm z umiarkowanym optymizmem patrzą na 2011 rok.

Kolejne lata pozwolą pogłębić badanie o analizę trendów w czasie i umożliwią ocenę zależności pomiędzy poziomem indeksu koniunktury a faktycznymi wynikami gospodarczymi.

VII ANEKS STATYSTYCZNY – ZESTAWIENIE WIELKOŚCI WSKAŹNIKÓW KONIUNKTURY WEDŁUG WIELKOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW, REGIONÓW ORAZ BRANŻY

Ogólny Wskaźnik Koniunktury – ostatnie 12 miesięcy

	Wielkość firmy			Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Produkcja	Usługi	Handel	Budow.
DOLNOŚLĄSKIE	89	89	94	89	91	86	90
KUJAWSKO-POMORSKIE	87	87	98	86	88	86	87
LUBELSKIE	91	91	93	97	92	88	93
LUBUSKIE	92	92	92	96	92	87	98
ŁÓDZKIE	87	87	91	85	89	85	91
MAŁOPOLSKIE	91	90	94	90	90	89	96
MAZOWIECKIE	88	87	94	86	88	88	86
OPOLSKIE	90	90	92	87	92	87	98
PODKARPACKIE	89	89	90	85	91	87	94
PODLASKIE	91	91	92	89	94	87	97
POMORSKIE	88	88	90	89	89	85	90
ŚLĄSKIE	90	89	92	86	91	87	94
ŚWIĘTOKRZYSKIE	91	91	91	90	91	92	91
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	92	92	94	93	94	87	94
WIELKOPOLSKIE	89	89	93	88	91	86	91
ZACHODNIOPOMORSKIE	90	90	91	90	91	86	92
POLSKA	89	89	93	88	90	87	91

Ogólny Wskaźnik Koniunktury – przyszłe 12 miesięcy

	Wielkość firmy			Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Produkcja	Usługi	Handel	Budow.
DOLNOŚLĄSKIE	97	97	101	98	97	95	102
KUJAWSKO-POMORSKIE	94	94	100	94	95	95	91
LUBELSKIE	97	97	98	102	98	95	102
LUBUSKIE	96	96	106	100	98	93	98
ŁÓDZKIE	95	95	98	94	97	92	99
MAŁOPOLSKIE	99	99	100	98	98	99	102
MAZOWIECKIE	95	95	96	95	94	96	94
OPOLSKIE	98	98	96	100	100	95	100
PODKARPACKIE	96	96	99	96	98	95	95
PODLASKIE	97	97	95	98	98	93	104
POMORSKIE	98	98	98	102	96	96	106
ŚLĄSKIE	97	97	98	93	99	95	100
ŚWIĘTOKRZYSKIE	97	97	95	98	98	97	95
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	96	96	102	97	99	93	96
WIELKOPOLSKIE	96	96	100	97	99	93	95
ZACHODNIOPOMORSKIE	96	96	95	96	96	94	97
POLSKA	96	96	98	97	97	95	98

Ocena sytuacji polskiej gospodarki w ostatnich 12 miesiącach.

	Wielkość firmy			Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Produkcja	Usługi	Handel	Budow.
DOLNOŚLĄSKIE	82	82	96	87	83	78	87
KUJAWSKO-POMORSKIE	80	80	101	83	82	79	78
LUBELSKIE	84	84	89	97	85	78	91
LUBUSKIE	87	87	94	91	88	82	99
ŁÓDZKIE	82	82	88	80	83	80	89
MAŁOPOLSKIE	84	84	88	85	84	82	91
MAZOWIECKIE	81	81	83	85	80	82	80
OPOLSKIE	85	85	88	86	88	81	82
PODKARPACKIE	81	81	87	75	85	79	84
PODLASKIE	86	86	87	82	90	77	103
POMORSKIE	83	83	87	86	84	78	89
ŚLĄSKIE	85	84	90	80	87	81	91
ŚWIĘTOKRZYSKIE	85	85	82	83	86	85	81
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	87	86	93	86	90	81	91
WIELKOPOLSKIE	84	84	93	84	86	81	86
ZACHODNIOPOMORSKIE	84	84	82	88	84	80	93
POLSKA	83	83	89	84	84	80	87

Ocena sytuacji polskiej gospodarki w najbliższych 12 miesiącach.

	Wielkość firmy			Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Produkcja	Usługi	Handel	Budow.
DOLNOŚLĄSKIE	92	92	97	95	90	90	102
KUJAWSKO-POMORSKIE	88	87	98	92	88	88	84
LUBELSKIE	91	91	94	101	91	88	92
LUBUSKIE	90	89	103	95	94	87	81
ŁÓDZKIE	90	90	95	88	92	87	95
MAŁOPOLSKIE	94	94	95	94	91	92	106
MAZOWIECKIE	88	88	89	92	87	89	85
OPOLSKIE	95	95	93	104	96	89	100
PODKARPACKIE	89	89	96	86	91	89	84
PODLASKIE	90	90	91	91	93	85	97
POMORSKIE	94	94	97	99	90	92	106
ŚLĄSKIE	92	92	92	88	96	89	96
ŚWIĘTOKRZYSKIE	94	94	89	94	94	94	93
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	93	93	99	94	97	88	90
WIELKOPOLSKIE	92	92	98	95	94	88	96
ZACHODNIOPOMORSKIE	91	91	86	98	91	88	95
POLSKA	91	91	94	93	91	89	94

Ocena sytuacji branży w ostatnich 12 miesiącach.

	Wielkość firmy			Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Produkcja	Usługi	Handel	Budow.
DOLNOŚLĄSKIE	82	82	91	81	85	77	86
KUJAWSKO-POMORSKIE	81	80	98	77	82	80	83
LUBELSKIE	83	83	86	90	86	77	91
LUBUSKIE	88	88	88	94	89	81	99
ŁÓDZKIE	79	79	88	76	82	76	87
MAŁOPOLSKIE	86	86	89	85	85	84	94
MAZOWIECKIE	80	80	89	80	82	79	77
OPOLSKIE	84	84	86	76	85	78	100
PODKARPACKIE	84	84	85	80	87	77	97
PODLASKIE	88	88	86	83	89	80	112
POMORSKIE	83	83	84	84	85	76	89
ŚLĄSKIE	83	83	87	78	87	79	87
ŚWIĘTOKRZYSKIE	86	86	85	86	86	86	84
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	87	87	88	84	90	80	92
WIELKOPOLSKIE	84	83	89	81	86	78	92
ZACHODNIOPOMORSKIE	83	83	83	83	85	77	89
POLSKA	83	83	88	81	85	79	88

Ocena sytuacji branży w najbliższych 12 miesiącach.

	Wielkość firmy			Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Produkcja	Usługi	Handel	Budow.
DOLNOŚLĄSKIE	93	92	100	90	93	90	101
KUJAWSKO-POMORSKIE	91	91	97	89	91	92	90
LUBELSKIE	93	93	91	99	93	89	100
LUBUSKIE	91	91	104	97	94	88	87
ŁÓDZKIE	88	87	95	82	92	85	91
MAŁOPOLSKIE	95	95	97	94	92	96	106
MAZOWIECKIE	90	90	90	90	90	93	85
OPOLSKIE	95	95	90	94	97	88	107
PODKARPACKIE	93	92	99	89	95	90	95
PODLASKIE	94	94	92	92	95	89	107
POMORSKIE	96	96	93	99	94	93	107
ŚLĄSKIE	93	93	94	88	96	90	97
ŚWIĘTOKRZYSKIE	91	91	91	93	93	90	90
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	92	92	100	89	96	88	92
WIELKOPOLSKIE	93	93	97	94	97	87	93
ZACHODNIOPOMORSKIE	91	91	89	93	92	88	91
POLSKA	92	92	95	92	93	90	95

Ocena sytuacji firmy w ostatnich 12 miesiącach.

	Wielkość firmy			Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Produkcja	Usługi	Handel	Budow.
DOLNOŚLĄSKIE	87	87	95	86	89	84	90
KUJAWSKO-POMORSKIE	84	84	102	85	87	81	86
LUBELSKIE	90	89	96	99	91	85	92
LUBUSKIE	91	91	99	100	93	84	97
ŁÓDZKIE	83	83	91	84	86	79	91
MAŁOPOLSKIE	90	90	97	88	89	89	97
MAZOWIECKIE	84	84	97	82	85	85	84
OPOLSKIE	89	89	93	87	92	82	100
PODKARPACKIE	88	88	91	82	91	82	106
PODLASKIE	91	91	92	90	94	85	97
POMORSKIE	86	86	90	89	89	79	90
ŚLĄSKIE	88	87	93	82	90	85	93
ŚWIĘTOKRZYSKIE	91	91	89	89	91	92	93
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	91	90	94	94	92	85	94
WIELKOPOLSKIE	87	87	97	85	90	81	94
ZACHODNIOPOMORSKIE	88	87	93	85	91	82	89
POLSKA	87	87	95	86	89	84	92

Ocena sytuacji firmy w najbliższych 12 miesiącach.

	Wielkość firmy			Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Produkcja	Usługi	Handel	Budow.
DOLNOŚLĄSKIE	99	98	104	99	98	96	106
KUJAWSKO-POMORSKIE	94	93	106	96	96	92	93
LUBELSKIE	99	98	103	104	100	94	106
LUBUSKIE	97	96	112	106	99	92	97
ŁÓDZKIE	95	95	99	94	97	92	100
MAŁOPOLSKIE	100	100	104	100	100	100	103
MAZOWIECKIE	96	95	99	96	95	98	92
OPOLSKIE	100	100	94	98	104	96	100
PODKARPACKIE	97	96	101	97	99	94	96
PODLASKIE	98	98	95	101	98	93	107
POMORSKIE	99	99	102	107	97	96	105
ŚLĄSKIE	98	97	99	93	99	95	102
ŚWIĘTOKRZYSKIE	98	98	98	98	100	97	96
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	97	97	107	97	101	92	98
WIELKOPOLSKIE	96	95	105	97	101	91	93
ZACHODNIOPOMORSKIE	96	96	95	94	98	93	95
POLSKA	97	97	101	98	98	95	99

Ocena przychodów w ostatnich 12 miesiącach.

	Wielkość firmy			Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Produkcja	Usługi	Handel	Budow.
DOLNOŚLĄSKIE	85	85	92	87	88	80	86
KUJAWSKO-POMORSKIE	81	81	99	82	84	77	82
LUBELSKIE	88	88	95	103	89	82	90
LUBUSKIE	88	88	90	98	88	81	100
ŁÓDZKIE	82	82	88	78	87	78	88
MAŁOPOLSKIE	87	87	93	89	86	85	92
MAZOWIECKIE	82	81	95	82	82	82	79
OPOLSKIE	86	86	97	79	89	82	93
PODKARPACKIE	86	86	88	80	88	83	97
PODLASKIE	86	86	93	86	93	80	86
POMORSKIE	84	84	90	89	85	80	87
ŚLĄSKIE	86	86	91	82	89	82	94
ŚWIĘTOKRZYSKIE	90	90	91	87	88	91	94
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	90	90	94	89	93	83	97
WIELKOPOLSKIE	85	84	97	85	87	81	86
ZACHODNIOPOMORSKIE	86	85	88	85	88	80	90
POLSKA	85	85	93	85	87	82	88

Ocena przychodów w najbliższych 12 miesiącach.

	Wielkość firmy			Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Produkcja	Usługi	Handel	Budow.
DOLNOŚLĄSKIE	97	97	103	101	96	93	103
KUJAWSKO-POMORSKIE	94	94	104	92	95	96	87
LUBELSKIE	97	97	102	102	97	94	106
LUBUSKIE	95	94	110	98	97	90	100
ŁÓDZKIE	95	94	100	96	97	90	100
MAŁOPOLSKIE	100	100	103	94	100	101	102
MAZOWIECKIE	94	94	98	93	93	95	92
OPOLSKIE	99	98	101	98	102	94	100
PODKARPACKIE	95	95	103	99	97	93	91
PODLASKIE	96	96	95	99	97	90	105
POMORSKIE	99	99	100	105	95	96	110
ŚLĄSKIE	96	96	102	92	99	93	103
ŚWIĘTOKRZYSKIE	96	96	99	98	98	95	94
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	97	97	106	100	101	91	96
WIELKOPOLSKIE	95	95	102	99	99	91	92
ZACHODNIOPOMORSKIE	95	95	97	91	97	93	96
POLSKA	96	96	101	97	97	94	98

Ocena wyniku finansowego w ostatnich 12 miesiącach.

	Wielkość firmy			Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Produkcja	Usługi	Handel	Budow.
DOLNOŚLĄSKIE	87	87	94	88	90	82	89
KUJAWSKO-POMORSKIE	83	82	100	83	85	80	81
LUBELSKIE	89	89	97	102	90	87	85
LUBUSKIE	89	89	92	100	90	83	97
ŁÓDZKIE	84	84	91	84	87	81	88
MAŁOPOLSKIE	88	88	96	87	88	87	96
MAZOWIECKIE	83	82	100	81	84	84	80
OPOLSKIE	89	89	95	84	89	83	107
PODKARPACKIE	87	87	88	83	90	84	97
PODLASKIE	88	88	91	87	95	83	86
POMORSKIE	86	86	89	89	87	80	93
ŚLĄSKIE	88	87	94	84	90	84	94
ŚWIĘTOKRZYSKIE	89	89	94	87	90	89	91
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	90	90	95	95	92	85	94
WIELKOPOLSKIE	85	85	94	84	87	82	89
ZACHODNIOPOMORSKIE	87	87	92	85	91	82	90
POLSKA	86	86	95	86	88	83	90

Ocena wyniku finansowego w najbliższych 12 miesiącach.

	Wielkość firmy			Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Produkcja	Usługi	Handel	Budow.
DOLNOŚLĄSKIE	97	97	104	100	96	95	103
KUJAWSKO-POMORSKIE	93	93	104	94	94	94	88
LUBELSKIE	97	97	100	103	98	93	106
LUBUSKIE	97	96	109	103	98	92	103
ŁÓDZKIE	95	95	98	97	98	90	103
MAŁOPOLSKIE	100	100	104	94	100	102	104
MAZOWIECKIE	94	93	98	91	93	95	94
OPOLSKIE	98	98	95	100	101	94	93
PODKARPACKIE	96	96	102	98	97	95	95
PODLASKIE	98	98	93	101	98	93	111
POMORSKIE	99	99	99	104	97	96	106
ŚLĄSKIE	97	97	101	92	100	94	105
ŚWIĘTOKRZYSKIE	97	97	97	99	98	97	91
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	97	96	104	97	101	91	96
WIELKOPOLSKIE	96	95	103	96	99	93	94
ZACHODNIOPOMORSKIE	95	95	95	94	96	93	98
POLSKA	96	96	100	96	97	94	99

Ocena długości oczekiwania na zapłatę za sprzedane towary/usługi w ostatnich 12 miesiącach.

	Wielkość firmy			Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Produkcja	Usługi	Handel	Budow.
DOLNOŚLĄSKIE	94	94	91	90	94	96	89
KUJAWSKO-POMORSKIE	92	93	88	89	91	96	88
LUBELSKIE	95	95	89	91	95	96	96
LUBUSKIE	95	96	90	97	95	96	94
ŁÓDZKIE	93	93	89	88	94	93	92
MAŁOPOLSKIE	92	92	89	89	94	91	92
MAZOWIECKIE	94	94	93	91	93	96	95
OPOLSKIE	93	93	87	90	92	93	100
PODKARPACKIE	92	92	87	86	92	94	93
PODLASKIE	97	97	92	88	96	98	100
POMORSKIE	92	92	90	90	93	93	86
ŚLĄSKIE	92	93	87	91	92	92	95
ŚWIĘTOKRZYSKIE	93	93	88	95	91	95	91
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	92	92	92	95	94	90	89
WIELKOPOLSKIE	92	92	86	89	92	93	92
ZACHODNIOPOMORSKIE	93	93	92	96	93	92	94
POLSKA	93	93	90	90	93	94	92

Ocena długości oczekiwania na zapłatę za sprzedane towary/usługi w najbliższych 12 miesiącach.

	Wielkość firmy			Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Produkcja	Usługi	Handel	Budow.
DOLNOŚLĄSKIE	98	99	98	98	98	99	98
KUJAWSKO-POMORSKIE	97	97	97	98	97	98	91
LUBELSKIE	99	99	95	99	99	99	97
LUBUSKIE	98	98	100	102	98	99	95
ŁÓDZKIE	98	98	97	98	98	98	100
MAŁOPOLSKIE	98	98	98	94	100	98	99
MAZOWIECKIE	98	98	96	97	99	97	99
OPOLSKIE	99	99	94	98	97	97	107
PODKARPACKIE	99	99	95	97	99	99	100
PODLASKIE	99	99	95	98	97	100	100
POMORSKIE	99	99	97	100	98	98	102
ŚLĄSKIE	97	97	96	97	98	97	96
ŚWIĘTOKRZYSKIE	99	99	90	98	99	101	94
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	96	96	97	95	98	94	98
WIELKOPOLSKIE	98	98	98	96	99	99	96
ZACHODNIOPOMORSKIE	98	98	100	103	98	97	100
POLSKA	98	98	97	98	98	98	98

Ocena zatrudnienia w ostatnich 12 miesiącach.

	Wielkość firmy			Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Produkcja	Usługi	Handel	Budow.
DOLNOŚLĄSKIE	96	96	97	92	98	96	96
KUJAWSKO-POMORSKIE	96	96	102	93	95	96	103
LUBELSKIE	98	98	96	98	98	98	100
LUBUSKIE	95	95	89	90	96	93	97
ŁÓDZKIE	95	95	95	90	97	95	95
MAŁOPOLSKIE	99	99	101	97	98	101	99
MAZOWIECKIE	97	97	98	90	98	99	98
OPOLSKIE	98	98	100	95	98	97	100
PODKARPACKIE	97	97	99	95	98	99	93
PODLASKIE	95	95	101	97	98	93	94
POMORSKIE	96	96	92	96	97	96	91
ŚLĄSKIE	96	96	97	94	97	96	95
ŚWIĘTOKRZYSKIE	98	98	104	97	98	99	97
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	98	98	99	98	101	95	96
WIELKOPOLSKIE	97	97	97	95	98	99	93
ZACHODNIOPOMORSKIE	97	97	99	95	99	97	96
POLSKA	97	97	98	94	98	97	96

Ocena zatrudnienia w najbliższych 12 miesiącach.

	Wielkość firmy			Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Produkcja	Usługi	Handel	Budow.
DOLNOŚLĄSKIE	100	100	100	101	100	99	102
KUJAWSKO-POMORSKIE	100	100	98	98	101	99	100
LUBELSKIE	102	103	98	107	102	100	108
LUBUSKIE	103	103	108	105	101	100	116
ŁÓDZKIE	100	99	100	100	100	99	100
MAŁOPOLSKIE	102	102	100	105	102	101	102
MAZOWIECKIE	101	101	100	99	101	104	101
OPOLSKIE	100	100	96	101	101	98	100
PODKARPACKIE	101	101	101	106	103	99	100
PODLASKIE	101	101	99	103	101	99	106
POMORSKIE	102	102	96	105	100	99	107
ŚLĄSKIE	101	101	98	99	101	100	101
ŚWIĘTOKRZYSKIE	102	103	97	101	101	103	106
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	100	100	102	100	101	99	100
WIELKOPOLSKIE	100	100	98	101	101	98	101
ZACHODNIOPOMORSKIE	100	100	99	98	100	102	101
POLSKA	101	101	99	101	101	100	102

Ocena dostępności zewnętrznego finansowania w ostatnich 12 miesiącach.

	Wielkość firmy			Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Produkcja	Usługi	Handel	Budow.
DOLNOŚLĄSKIE	98	98	98	98	99	98	92
KUJAWSKO-POMORSKIE	98	98	95	94	98	99	95
LUBELSKIE	98	98	99	97	98	98	96
LUBUSKIE	99	99	96	99	99	99	100
ŁÓDZKIE	99	99	99	100	99	98	97
MAŁOPOLSKIE	99	98	100	103	98	96	104
MAZOWIECKIE	98	98	93	95	97	100	96
OPOLSKIE	98	99	89	98	99	98	100
PODKARPACKIE	98	98	97	99	99	100	87
PODLASKIE	99	100	93	100	99	99	100
POMORSKIE	96	96	97	93	96	97	99
ŚLĄSKIE	98	98	100	96	98	99	100
ŚWIĘTOKRZYSKIE	98	98	97	96	98	98	100
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	100	100	99	102	102	97	99
WIELKOPOLSKIE	98	98	94	101	98	97	98
ZACHODNIOPOMORSKIE	98	98	100	100	98	98	99
POLSKA	98	98	96	98	98	98	98

Ocena dostępności zewnętrznego finansowania w najbliższych 12 miesiącach.

	Wielkość firmy			Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Produkcja	Usługi	Handel	Budow.
DOLNOŚLĄSKIE	99	99	102	99	99	99	97
KUJAWSKO-POMORSKIE	98	98	95	95	97	100	95
LUBELSKIE	100	100	99	99	100	101	98
LUBUSKIE	101	101	102	99	101	100	103
ŁÓDZKIE	98	98	101	96	99	97	102
MAŁOPOLSKIE	101	101	101	106	101	99	96
MAZOWIECKIE	99	99	95	98	97	99	102
OPOLSKIE	100	100	104	103	101	101	93
PODKARPACKIE	99	99	96	94	99	99	100
PODLASKIE	101	101	99	99	101	100	104
POMORSKIE	100	100	100	97	99	102	102
ŚLĄSKIE	99	99	102	97	101	98	100
ŚWIĘTOKRZYSKIE	100	100	100	100	103	99	97
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	99	99	102	103	100	99	97
WIELKOPOLSKIE	100	100	99	100	101	100	99
ZACHODNIOPOMORSKIE	99	99	99	98	98	100	97
POLSKA	99	99	99	99	99	99	99

Ocena wielkości wydatków inwestycyjnych w ostatnich 12 miesiącach.

	Wielkość firmy			Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Produkcja	Usługi	Handel	Budow.
DOLNOŚLĄSKIE	111	111	109	111	113	111	100
KUJAWSKO-POMORSKIE	115	115	105	114	107	122	122
LUBELSKIE	108	108	112	109	109	113	89
LUBUSKIE	103	103	107	119	102	100	100
ŁÓDZKIE	107	107	107	108	108	107	100
MAŁOPOLSKIE	110	109	118	104	108	114	112
MAZOWIECKIE	109	109	113	119	103	113	121
OPOLSKIE	115	117	89	111	113	109	149
PODKARPACKIE	104	104	104	105	106	103	97
PODLASKIE	107	107	113	103	108	109	100
POMORSKIE	106	107	100	103	104	107	119
ŚLĄSKIE	107	107	106	104	110	102	110
ŚWIĘTOKRZYSKIE	104	105	104	114	99	105	110
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	107	106	114	101	109	106	106
WIELKOPOLSKIE	106	107	103	106	106	112	96
ZACHODNIOPOMORSKIE	107	107	103	101	107	107	113
POLSKA	108	108	108	108	107	110	108

Ocena wielkości wydatków inwestycyjnych w najbliższych 12 miesiącach.

	Wielkość firmy			Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Produkcja	Usługi	Handel	Budow.
DOLNOŚLĄSKIE	114	114	111	114	110	119	113
KUJAWSKO-POMORSKIE	111	111	112	116	111	108	112
LUBELSKIE	116	116	124	121	110	121	120
LUBUSKIE	124	125	109	114	118	122	138
ŁÓDZKIE	113	113	113	109	107	122	116
MAŁOPOLSKIE	114	114	113	105	114	114	120
MAZOWIECKIE	114	114	111	113	113	119	109
OPOLSKIE	113	113	113	121	113	117	100
PODKARPACKIE	109	109	108	109	108	111	95
PODLASKIE	113	113	108	116	115	110	114
POMORSKIE	117	117	115	119	107	119	133
ŚLĄSKIE	113	112	114	109	111	114	117
ŚWIĘTOKRZYSKIE	118	119	110	118	111	123	124
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	116	115	125	116	119	114	107
WIELKOPOLSKIE	111	111	111	116	112	107	116
ZACHODNIOPOMORSKIE	114	114	115	119	113	116	109
POLSKA	114	114	113	114	112	116	117

Ocena przychodów z eksportu w ostatnich 12 miesiącach.

	Wielkość firmy			Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Produkcja	Usługi	Handel	Budow.
DOLNOŚLĄSKIE	94	93	100	94	92	105	75
KUJAWSKO-POMORSKIE	90	90	91	87	88	100	100
LUBELSKIE	91	89	102	88	101	82	.
LUBUSKIE	93	94	87	97	83	96	.
ŁÓDZKIE	94	94	85	86	102	96	99
MAŁOPOLSKIE	108	109	96	113	100	114	99
MAZOWIECKIE	90	89	98	95	96	83	75
OPOLSKIE	101	98	117	101	104	100	75
PODKARPACKIE	85	86	79	77	104	84	113
PODLASKIE	95	96	91	92	101	93	.
POMORSKIE	95	94	101	87	97	113	.
ŚLĄSKIE	93	92	96	105	87	92	90
ŚWIĘTOKRZYSKIE	115	116	112	123	112	125	.
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	97	96	104	106	93	100	100
WIELKOPOLSKIE	89	88	100	83	93	100	76
ZACHODNIOPOMORSKIE	94	95	93	89	98	93	100
POLSKA	94	94	97	93	95	95	89

Ocena przychodów z eksportu w najbliższych 12 miesiącach.

	Wielkość firmy			Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Produkcja	Usługi	Handel	Budow.
DOLNOŚLĄSKIE	96	95	103	97	94	105	75
KUJAWSKO-POMORSKIE	106	106	106	106	111	100	100
LUBELSKIE	104	104	104	106	104	101	.
LUBUSKIE	106	105	112	100	113	107	.
ŁÓDZKIE	105	106	99	104	97	113	100
MAŁOPOLSKIE	102	102	94	103	91	111	97
MAZOWIECKIE	104	103	110	104	104	105	100
OPOLSKIE	104	103	108	108	105	100	100
PODKARPACKIE	107	106	110	111	103	103	113
PODLASKIE	108	109	103	108	107	108	.
POMORSKIE	107	107	107	111	101	115	.
ŚLĄSKIE	102	102	106	104	104	96	105
ŚWIĘTOKRZYSKIE	116	116	117	123	113	125	.
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	100	100	105	80	101	120	100
WIELKOPOLSKIE	103	101	112	104	104	97	100
ZACHODNIOPOMORSKIE	102	102	114	102	102	104	100
POLSKA	103	103	107	104	102	105	100

Ocena jakości usług świadczonych przedsiębiorcom przez lokalną administrację.

	Wielkość firmy			Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Produkcja	Usługi	Handel	Budow.
DOLNOŚLĄSKIE	101	101	101	102	100	101	104
KUJAWSKO-POMORSKIE	101	101	104	101	102	101	98
LUBELSKIE	99	99	99	99	100	99	97
LUBUSKIE	103	104	102	108	103	103	104
ŁÓDZKIE	98	98	99	97	97	98	101
MAŁOPOLSKIE	102	102	103	105	100	102	106
MAZOWIECKIE	99	100	93	106	100	98	95
OPOLSKIE	104	104	88	105	107	102	100
PODKARPACKIE	102	102	95	105	102	102	100
PODLASKIE	103	103	103	108	103	99	111
POMORSKIE	100	101	99	103	102	95	104
ŚLĄSKIE	100	100	100	100	101	98	101
ŚWIĘTOKRZYSKIE	97	97	98	97	98	95	103
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	100	100	103	104	101	98	100
WIELKOPOLSKIE	102	103	95	100	104	102	101
ZACHODNIOPOMORSKIE	99	99	95	99	100	98	98
POLSKA	101	101	98	102	101	99	101

Ocena jakości usług doradczych świadczonych przez polskie banki w zakresie kredytów.

	Wielkość firmy			Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Produkcja	Usługi	Handel	Budow.
DOLNOŚLĄSKIE	107	107	109	107	107	108	105
KUJAWSKO-POMORSKIE	106	105	113	103	107	106	103
LUBELSKIE	108	108	112	112	106	107	116
LUBUSKIE	107	106	113	114	103	106	115
ŁÓDZKIE	107	107	108	109	105	109	100
MAŁOPOLSKIE	107	107	108	110	103	108	112
MAZOWIECKIE	104	104	112	106	102	106	106
OPOLSKIE	111	112	96	110	107	111	124
PODKARPACKIE	111	111	114	113	108	108	127
PODLASKIE	106	106	110	107	105	106	104
POMORSKIE	104	104	100	108	103	101	113
ŚLĄSKIE	105	105	112	109	105	106	99
ŚWIĘTOKRZYSKIE	106	106	115	102	103	103	124
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	107	107	112	105	109	106	107
WIELKOPOLSKIE	105	105	103	110	104	105	103
ZACHODNIOPOMORSKIE	104	104	114	104	103	105	106
POLSKA	106	106	109	108	104	106	108

Ocena uciążliwości kontroli działalności gospodarczej.

	Wielkość firmy			Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Produkcja	Usługi	Handel	Budow.
DOLNOŚLĄSKIE	98	97	101	94	97	99	98
KUJAWSKO-POMORSKIE	94	94	99	95	93	94	94
LUBELSKIE	101	101	111	114	98	99	99
LUBUSKIE	99	99	111	105	100	98	95
ŁÓDZKIE	97	97	102	93	96	98	104
MAŁOPOLSKIE	97	97	95	97	96	98	92
MAZOWIECKIE	94	94	92	94	91	97	96
OPOLSKIE	99	99	108	98	99	95	108
PODKARPACKIE	101	101	100	112	100	100	91
PODLASKIE	100	100	110	108	99	104	89
POMORSKIE	96	96	101	93	95	96	105
ŚLĄSKIE	95	95	100	96	96	97	88
ŚWIĘTOKRZYSKIE	100	99	104	106	98	97	106
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	99	99	101	98	97	103	98
WIELKOPOLSKIE	96	95	107	98	96	93	99
ZACHODNIOPOMORSKIE	98	98	100	100	97	97	99
POLSKA	97	96	100	98	96	97	97

Ocena korzyści z przynależności do organizacji biznesowej.

	Wielkość firmy			Branża			
	Razem	Mikro	Małe	Produkcja	Usługi	Handel	Budow.
DOLNOŚLĄSKIE	85	85	86	82	89	81	81
KUJAWSKO-POMORSKIE	98	99	80	88	95	111	.
LUBELSKIE	100	101	97	100	98	104	75
LUBUSKIE	100	99	108	100	98	104	.
ŁÓDZKIE	86	85	93	66	94	74	99
MAŁOPOLSKIE	97	97	91	76	90	103	100
MAZOWIECKIE	84	83	86	73	96	67	114
OPOLSKIE	91	89	107	84	110	70	125
PODKARPACKIE	97	97	104	138	100	85	122
PODLASKIE	107	108	95	101	97	117	.
POMORSKIE	101	102	93	99	104	96	100
ŚLĄSKIE	89	89	94	96	89	88	85
ŚWIĘTOKRZYSKIE	89	89	86	88	83	97	100
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	90	90	97	70	89	100	98
WIELKOPOLSKIE	90	91	85	109	98	77	54
ZACHODNIOPOMORSKIE	96	95	107	119	91	102	88
POLSKA	91	91	92	87	94	89	88

grudzień 2010 r.

Member of UniCredit Group

www.pekao.com.pl, Infolinia Biznes Banku Pekao SA

801 340 340 (opłata za połączenie wg cennika operatora) lub (42) 68 38 340 (z telefonów komórkowych i z zagranicy)